

*Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön
koordinointi ja osaamisen keskittäminen*

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön

koordinointi ja osaamisen keskittäminen

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Helsinki 2006

KUVAILELEHTI

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö		Julkaisun päivämäärä 31.1.2007	
Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinoivia selvittävä työryhmä Puheenjohtaja: Osastopäällikkö Aino-Inkeri Hansson Sihteeri: Ylitarkastaja Helena Ewalds		Julkaisun laji Selvitys	
		Toimeksiantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	
		HARE-numero ja toimielimen asettamispäivä STM035:00/2006, 8.5.2006	
Julkaisun nimi Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön koordinointi ja osaamisen keskittäminen			
Tiivistelmä Työryhmän tehtävänä oli tehdä selvitys siitä, miten virastot ja laitokset, joihin on valtakunnallisesti keskittynyt väkivallan vähentämiseen liittyvää osaamista, voisivat tehokkaasti tukea alueellista ja paikallista väkivallan vähentämistyötä. Työryhmän tehtävänä oli myös selvittää, millä tavalla voitaisiin vahvistaa paikallista lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön tukemista kokoamalla yhteen ja verkostoimalla valtakunnallista osaamista. Työryhmä on selvityksessään käsitellyt erikseen lähisuhde- ja perheväkivaltaa ja työväkivaltaa. Työryhmä on selvittänyt väkivallan yleisyyttä, kustannuksia, kansainvälisiä linjauksia sekä valtionhallinnon toimia väkivallan vähentämiseksi. Työryhmä on kuullut virastoja ja laitoksia sekä keskeisiä tällä alalla toimivia järjestöjä. Työryhmä ehdottaa pysyvän kansallisen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn vastuuyksikön perustamista. Vastuuyksikkö ehdotetaan sijoitettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön sektoritutkimuslaitoksesta joko Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tai Kansanterveyslaitoksen yhteyteen. Vastuuyksikön tavoitteena olisi koordinoita lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyötä ja vahvistaa siihen liittyvää tietoa ja osaamista sekä vastata alan parhaan asiantuntemuksen ylläpidosta. Alueellisen ja paikallisen väkivallan vähentämistyön tukemiseen tarvitaan pysyvät rakenteet ja koordinoitu yhteistyö kaikilla tasoilla. Työryhmä ehdottaa, että Työterveyslaitoksen tehtävää työväkivaltaa koskevan tutkimuksen, osaamisen, koulutuksen ja tiedotuksen koordinoinnissa vahvistetaan.			
Asiasanat: Lähisuhde- ja perheväkivalta, työväkivalta			
Muut tiedot www.stm.fi			
Sarjan nimi ja numero Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:82		ISSN 1236-2115	ISBN 978-952-00-2135-1 (nid.) 978-952-00-2136-8 (PDF)
Kokonaissivumäärä 90	Kieli Suomi	Hinta 14,04 €	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Yliopistopaino Kustannus PL 4 (Vuorikatu 3 A) 00014 HELSINGIN YLIOPISTO FAX (09) 7010 2374, puhelin (09) 7010 2363 books@yliopistopaino.fi www.yliopistopaino.fi/kirjamyynti		Kustantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet		Utgivningsdatum 31.1.2007	
Författare (Uppgifter om organet: namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för att utreda samordning av kompetens inom det våldsförebyggande arbetet och utveckling av arbetet Ordförande: Avdelningschef Aino-Inkeri Hansson Sekreterare: Överinspektör Helena Ewalds		Typ av publikation Rapport	
		Uppdragsgivare Social- och hälsovårdsministeriet	
		Projektnummer och datum för tillsättandet av organet SHM035:00/2006, 8.5.2006	
Publikationens titel Samordning av arbetet för att förebygga våld i närrelationer och inom familjen samt centralisering av kompetens			
Referat Arbetsgruppens uppgift var att utreda hur de myndigheter och anstalter, dit kompetensen inom det våldsförebyggande arbetet har centraliserats på det nationella planet, kunde på ett effektivt sätt stöda det regionala och lokala arbetet för att minska våld. Arbetsgruppen skulle också utreda på vilka sätt det lokala stödet för arbetet för att förebygga våld i närrelationer och inom familjen skulle kunna stärkas, genom att samla ihop riksomfattande kompetens och genom att bilda nätverk. Arbetsgruppens utredning diskuterar separat våld i närrelationer och inom familjen samt arbetsplatsvåld. Arbetsgruppen har utrett förekomst och kostnader av våld, internationella linjedragningar samt statsförvaltningens åtgärder för att minska våld. Arbetsgruppen har hört myndigheter och anstalter samt centrala organisationer på området. Arbetsgruppen föreslår att det grundas en stadigvarande enhet som ansvarar för det riksomfattande arbetet för att förebygga våld i närrelationer och inom familjen. Det föreslås att enheten placeras vid en av social- och hälsovårdsministeriets sektorforskningsinstitutioner, antingen vid Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården eller vid Folkhälsoinstitutet. Enhetens mål skulle vara att samordna arbetet för att förebygga våld i närrelationer och inom familjen, förstärka information och kompetens inom området samt att svara för upprätthållandet av den bästa expertisen på området. För att stöda det regionala och lokala våldsförebyggande arbetet behövs stadigvarande strukturer samt samordnat samarbete på alla nivåer. Arbetsgruppen föreslår att Arbetshälsoinstitutets uppgift att samordna forskning, kompetens, utbildning och information om arbetsplatsvåld stärks.			
Nyckelord Våld i närrelationer och inom familjen, arbetsplatsvåld			
Övriga uppgifter www.stm.fi/svenska			
Seriens namn och nummer Social- och hälsovårdsministeriets rapporter 2006:82		ISSN 1236-2115	ISBN 978-952-00-2135-1 (inh.) 978-952-00-2136-8 (PDF)
Sidoantal 90	Språk Finska	Pris 14,04 €	Sekretessgrad Offentlig
Försäljning Helsingfors Universitetsförlaget PB 4 (Berggatan 3 A) FI-00014 HELSINGFORS UNIVERSITET Fax (09) 7010 2374, tfn (09) 7010 2363 books@yliopistopaino.fi www.yliopistopaino.fi/kirjamyynti		Förlag Social- och hälsovårdsministeriet	

DOCUMENTATION PAGE

Publisher Ministry of Social Affairs and Health, Finland		Date 31 January 2007	
Authors Working Group for the coordination of expertise and development of violence prevention Chair: Aino-Inkeri Hansson, Deputy Director-General Secretary: Helena Ewalds, Senior Officer		Type of publication Report	
		Commissioned by Ministry of Social Affairs and Health	
		Date of appointing the organ 8 May 2006	
Title of publication Coordination of the prevention of intimate partner and domestic violence and concentration of expertise			
Summary <p>The task of the Working Group was to produce a survey of how the agencies and institutions in which knowledge and skills related to violence reduction are concentrated nationally could efficiently support the regional and local work to reduce violence. It was also assigned to examine how the support for the local work to prevent intimate partner and domestic violence could be strengthened by gathering together and networking national knowledge and skills in the field.</p> <p>In its report the Working Group deals with, on the one hand, intimate partner and domestic violence and, on the other hand, violence at work. It has examined the prevalence and costs of violence, and international guidelines and central government actions to reduce violence. The Working Group has consulted agencies and institutions, and also major NGOs working in this field.</p> <p>The Working Group proposes establishment of a permanent national unit responsible for the prevention of intimate partner and domestic violence. According to its proposal, the unit should be linked either to the National Research and Development Centre for Welfare and Health (STAKES) or the National Public Health Institute, which are sectoral research institutions under the Ministry of Social Affairs and Health. The aim of the unit would be to coordinate the work to prevent intimate partner and domestic violence, to reinforce the knowledge and skills basis related to it and to be responsible for maintaining the best expertise in the field. Permanent structures and coordinated cooperation at all levels are needed to support the regional and local work to prevent violence. The Working Group proposes strengthening the role of the Finnish Institute of Occupational Health in the coordination of research, expertise, training and dissemination of information regarding violence at work.</p>			
Key words Intimate partner and domestic violence, violence at work			
Other information www.stm.fi/english			
Title and number of series Reports of the Ministry of Social Affairs and Health 2006:82		ISSN 1236-2115	ISBN 978-952-00-2135-1 (paperback) 978-952-00-2136-8 (PDF)
Number of pages 90	Language Finnish	Price 14.04 €	Publicity Public
Orders Helsinki University Press PO Box 4 (Vuorikatu 3 A) FI-00014 HELSINKI UNIVERSITY, FINLAND Fax +358 9 7010 2374, Tel. +358 9 7010 2363 books@yliopistopaino.fi www.yliopistopaino.fi/bookstore		Financier Ministry of Social Affairs and Health	

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä esitti kokouksessaan 23.2.2006, että sosiaali- ja terveysministeriö asettaisi työryhmän, jonka tehtävänä olisi selvittää väkivallan vähentämistyöhön liittyvän osaamisen ja kehittämistoiminnan koordinoitua.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 8.5.2006 toimikaudeksi 8.5.2006 – 30.11.2006 työryhmän selvittämään väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinoitua.

Työryhmän tehtävänä oli selvittää:

1. Virastojen ja laitosten rooli alueellisen ja paikallisen väkivallan vähentämistyön tukemisessa
2. Lähisuhde- ja perheväkivallan vähentämiseen liittyvän osaamisen keskittämisen tarve valtakunnallisella tasolla
3. Tehdä konkreettinen ehdotus sen organisoimisesta

Työryhmän tehtävänä oli tehdä selvitys siitä, miten virastot ja laitokset, joihin on valtakunnallisesti keskittynyt väkivallan vähentämiseen liittyvää osaamista, voisivat tehokkaasti tukea alueellista ja paikallista väkivallan vähentämistyötä. Tarkasteltavaksi tulivat muun muassa Kansanterveyslaitos, Työterveyslaitos, Stakes ja lääninhallitukset sekä tutkimuslaitokset, kuten Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ja Poliisiammattikorkeakoulu. Selvityksessä tulisi käydä ilmi, miten nämä virastot ja laitokset voisivat nykyistä enemmän tukea kunnissa tehtävää työtä, tarjota asiantuntija-apua sekä levittää tietoa saavutetuista tuloksista, hyvistä käytännöistä ja kansainvälisestä kehityksestä.

Työryhmän tehtävänä oli myös selvittää, millä tavalla voitaisiin vahvistaa paikallista lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön tukemista kokoamalla yhteen ja verkostoimalla valtakunnallista osaamista.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin perhe- ja sosiaaliosaston osastopäällikkö, ylijohdaja Aino-Inkeri Hansson sosiaali- ja terveysministeriöstä ja jäseniksi ylitarkastaja Marja-Leena Hiltunen sosiaali- ja terveysministeriöstä, poliisitarkastaja Mikko Lampikoski sisäasiainministeriön poliisiosastolta, erikoissuunnittelija Minna Piispa oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta, osastopäällikkö Raimo Pantti Lapin lääninhallituksesta, tutkimusprofessori Mauri Marttunen Kansanterveyslaitokselta, tutkimuspäällikkö Juhani Iivari Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta ja erikoistutkija Maarit Vartia-Väänänen Työterveyslaitokselta. Työryhmän sihteeriksi nimettiin ylitarkastaja Helena Ewalds sosiaali- ja terveysministeriöstä. Osastopäällikkö Raimo Pantin ollessa estynyt häntä sijaisti yhdessä kokouksessa läänin sosiaalitarkastaja Eine Heikkinen.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2006

Aino-Inkeri Hansson

Marja-Leena Hiltunen

Mikko Lampikoski

Minna Piispa

Raimo Pantti

Mauri Marttunen

Juhani Iivari

Maarit Vartia-Väänänen

Helena Ewalds

Sisällys

1	Johdanto	13
2	Käsitteiden määrittely	14
2.1	Väkivalta.....	14
2.2	Osaaminen	17
3	Väkivallan kohteeksi joutumisen yleisyys ja kustannukset	18
3.1	Yleisyys	18
3.2	Kustannukset.....	22
4	Kansainvälisiä linjauksia väkivallan vähentämisessä	23
5	Valtionhallinnon toimet väkivallan vähentämiseksi	25
5.1	Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen Suomessa.....	25
5.2	Väkivallan vähentäminen hallitusohjelmassa vuosina 2003 - 2007	25
5.3	Hallitusohjelman mukaiset toimenpiteet väkivallan vähentämiseksi	26
6	Pohjoismaiset mallit lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn koordinoinnissa	28
7	Virastojen ja laitosten rooli alueellisen ja paikallisen väkivallan vähentämistyön tukemisessa.....	30
8	Työryhmän ehdotukset.....	33
 LIITTEET:		
	Liite 1: Yhteenveto asiantuntijoiden kuulemistilaisuudesta 25.8.2006.....	37
	Liite 2: Vastaukset.....	44
	Liite 3: Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön toimijoista ja vastuutahoista.....	84

1 Johdanto

Turvallisuus on jokaisen perusoikeus ja hyvinvoinnin perusta. Väkivalta murentaa tätä turvallisuutta. Lisäksi väkivallalla on muita monimuotoisia ja vakavia seurauksia. Väkivaltaa esiintyy kaikissa sosiaaliryhmissä ja kulttuureissa. Väkivalta aiheuttaa yksilölle, perheelle ja yhteiskunnalle terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja sekä taloudellisia kustannuksia. Väkivalta on laaja ilmiö, mutta erityisesti kotona ja lähisuhteissa tapahtuva väkivalta on piilossa olevaa ja vaikeasti tunnistettavaa.

Suomen hallitus on pääministeri Matti Vanhasen johdolla sitoutunut tehostamaan väkivaltaan puuttumista sekä varaamaan resursseja sen ehkäisemiseksi.

Mitä varhaisemmin väkivalta havaitaan ja tunnistetaan, sitä paremmin sitä voidaan ehkäistä. Väkivaltatilanteiden vähentäminen ja väkivallan ennalta ehkäiseminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä ja erityistä osaamista. Kansainväliset suositukset ja Suomesta saadut kokemukset osoittavat, että lähisuhde- ja perheväkivallan vastainen työ on tehokasta ainoastaan kun kaikki toimijat, sekä viranomaiset että järjestöt, tekevät yhteistyötä. Väkivallan vastaisen yhteistyön täytyy olla ohjattua ja koordinoitua. Useat eri hallinnonalat ja muut tahot ovat ilmaisseet eri väkivallan vähentämisen eri ohjelmien keskinäisen koordinoinnin tarpeen päällekkäisten tavoitteiden ja toimenpiteiden välttämiseksi sekä ymmärrettävien ja järkevien toimintalinjojen aikaansaamiseksi. Keskittäminen on tarpeen eri hallinnonaloilla hajanaisesti toteutetun väkivallan ehkäisytyön tukemiseksi. Näin voidaan tarjota työkaluja käytännön toimintaan.

Taloudellisesti katsoen osaamisen keskittäminen on resursseja säästävä ratkaisu, koska tällä hetkellä eri ministeriöihin ja tahoihin pirstoutuneiden ohjelmien ja hankkeiden koordinointi vaatii huomattavia ponnistuksia eikä siten ole kustannustehokasta.

Tällä hetkellä väkivallan vähentämiseen liittyvä osaaminen ja tutkimus ei ole keskittynyt mihinkään yksittäiseen virastoon tai laitokseen. Erityisesti lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön osaaminen on ainoastaan järjestöjen ja hankkeiden varassa. Mikään taho ei myöskään vastaa hankkeista saatujen hyvien käytäntöjen levittämisestä ja jatkokehittämisestä. Tällä hetkellä ei ole systemaattista yhteistyötä väkivaltatyötä toteuttavien järjestöjen ja kuntien välillä, koska ei ole mitään keskitettyä organisaatiota, joka tätä yhteistyötä hoitaisi. Paikallistason toimijat kuntatasolla tarvitsevat pitkäaikaista tukea ja asiantuntija-apua, jotta väkivallan vähentämistyö tulisi osaksi peruspalvelutoimintaa. Kaikkien hallinnon tasojen on välttämätöntä tehdä yhteistyötä sekä keskenään että alalla toimivien järjestöjen kanssa, koska monet palvelut, kuten uhreille akuuttia apua tarjoavat auttavat puhelimet ja turvakodit, ovat järjestöjen ylläpitämiä.

Työväkivallan osalta toimijat ja vastuut on tarkemmin määritelty. Työturvallisuuslaissa on määräykset sekä fyysisen väkivallan uhan huomioon ottamisesta työssä että häirinnän ja epäasiallisen kohtelun puuttumisesta.

Tämä selvitys ja ehdotus käsittelee erikseen lähisuhde- ja perheväkivaltaa ja työväkivaltaa.

2 Käsitteiden määrittely

2.1 Väkipalta

Maailman terveysjärjestön WHO:n käyttämän määritelmän mukaan *väkipalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen*. WHO:n määritelmässä väkipalta yhdistetään nimenomaan itse tekoon eikä sen lopputulokseen.

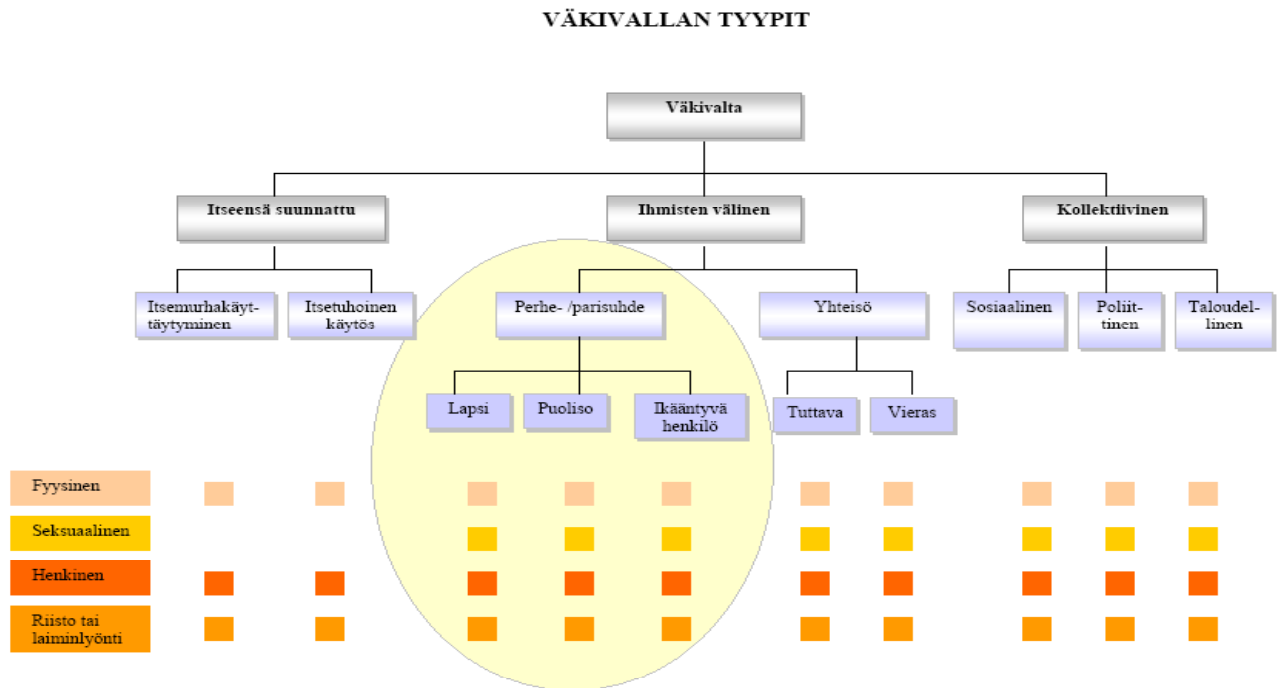
Väkipaltoa on sellainenkin toiminta, joka ei välttämättä johda vammautumiseen tai kuolemaan, mutta joka merkitsee kuitenkin olennaista räsitusta yksilöille, perheille, yhteisöille tai sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmälle. Esimerkiksi monet naisiin, lapsiin tai vanhuksiin kohdistuvat väkivallan muodot sekä työväkipalta voivat synnyttää fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia, jotka eivät välttämättä johda loukkaantumiseen, vammautumiseen tai kuolemaan. Nämä seuraukset voivat olla välittömiä tai piileviä, ja ne voivat kestää vuosia väkivallan päättymisen jälkeen. Jos väkivallan määritelmä rajoitetaan koskemaan vain fyysistä vammautumista ja kuolemantapauksia, jäävät väkivallan todelliset vaikutukset yksilöihin, yhteisöihin ja koko yhteiskuntaan käsittelemättä.

Työväkipaltoa ovat kaikki sellaiset tilanteet, joissa henkilöä loukataan sanallisesti, uhataan tai pahoinpidellään työhön liittyvissä oloissa niin, että hänen turvallisuutensa, hyvinvointinsa tai terveytensä vaarantuu suorasti tai epäsuorasti (Wynne, Clarkin, Cox & Griffiths, European Commission, 1997).

Väkivallan typologia

Maailman terveysjärjestö on kehittänyt väkivallan luokittelun, joka luonnehtii väkivallan tyyppejä ja niiden välisiä yhteyksiä.

Kuvio 1.

Väkivallan tyypit

Tässä hahmoteltu typologia jakaa väkivallan kolmeen laajaan luokkaan väkivaltaisen teon suorittajan ominaisuuksien mukaan: ihmisen itseensä kohdistama väkivalta, ihmisten välinen väkivalta ja kollektiivinen väkivalta. Ihmisten välinen väkivalta voi olla joko toisen yksilön tai pienen ihmisryhmän aiheuttamaa väkivaltaa tai suurempien ryhmien kuten valtioiden tai järjestäytyneiden poliittisten, sotilaallisten tai terroristiryhmien tuottamaa väkivaltaa.

Ihmisten välinen väkivalta

Ihmisten välinen väkivalta jaetaan kahteen alaryhmään:

- Perhe- ja parisuhdeväkivalta eli perheenjäsenten ja läheisyydessä elävien välinen, yleensä, joskaan ei yksinomaan, kodeissa tapahtuva väkivalta.
- Yhteisöllinen väkivalta eli yleensä kodin ulkopuolella tapahtuva väkivalta ihmisten välillä, jotka eivät ole sukua toisilleen ja jotka saattavat tuntea toisensa tai olla tuntematta toisiaan.

Ensimmäiseen ryhmään sisältyy sellaisia väkivallan muotoja kuin lasten hyväksikäyttö, parisuhteissa tapahtuva, yleisimmin naisiin kohdistuva väkivalta ja vanhusten tai vammaisten kaltoinkohtelu. Jälkimmäiseen ryhmään sisältyy nuorisoväkivalta, umpimähkäiset väkivallanteot, tuntemattomien suorittamat raiskaukset ja seksuaalinen väkivalta sekä instituutioiden piirissä, esimerkiksi kouluissa, työpaikoilla, vankiloissa ja hoitolaitoksissa esiintyvä väkivalta.

Väkivaltaisten tekojen luonne

Kuvio 1 kuvaa väkivaltaisten tekojen luonnetta, joka voi olla fyysinen, seksuaalinen, psyykinen, perustarpeiden tyydyttämisen estäminen tai laiminlyönti. Vaaka-akseli esittää henkilöitä, joihin väkivalta kohdistuu, ja pystyakseli kuvaa sitä, millä tavoin väkivalta ilmenee. Nämä neljä väkivaltaisten tekojen tyyppiä esiintyvät jokaisessa edellä kuvatussa neljässä luokassa ja niiden alaryhmissä. Esimerkiksi lapseen perheessä kohdistuva väkivalta voi sisältää fyysistä, seksuaalista ja henkistä väkivaltaa, huonoa kohtelua sekä hoivan laiminlyöntiä. Yhteisöllinen väkivalta pitää sisällään muun muassa nuorten välisen fyysisen pahoinpitelyn, työpaikoilla tapahtuvan seksuaalisen ahdistelun ja pitkäaikaishoidossa olevien vanhusten kaltoinkohtelun.

Työväkivallan luonne

Työväkivallan kohteeksi joudutaan pääasiassa työpaikalla. Kymmenesosa väkivaltilanteista tapahtuu työmatkalla, mutta työ voi olla syy myös muualla kohdattavaan väkivaltaan tai uhkailuun. Työväkivalta voidaan jaotella esimerkiksi kohdistajan perusteella. Ulkoisessa väkivallassa hyökkääjä tai uhkaaja on joku ulkopuolinen henkilö, esimerkiksi ryöstäjä. Ulkoinen väkivalta on luonteeltaan tavallisesti fyysistä väkivaltaa tai uhkailua. Palveluun liittyvissä tilanteissa väkivallan kohdistaja on palvelun saaja, esimerkiksi asiakas, potilas tai oppilas. Palveluun liittyvä väkivalta voi olla fyysistä (esim. potkiminen, lyöminen, sylkeminen) tai uhkailua tai verbaalista tai henkistä väkivaltaa (esim. nimittely, solvaaminen, pilkkaaminen). (Työturvallisuuslaki 738/2002) Viime aikoina keskustelua on herättänyt oppilaiden opettajiin kohdistama jopa vakaviin vammoihin johtanut väkivalta. Sisäistä, lähisuhdeväkivaltaa, ovat työyhteisön sisällä tapahtuvat väkivaltaiset tilanteet, joissa väkivallan kohdistaja on työtoveri, esimies tai alainen. Työyhteisön sisäinen väkivalta on useimmiten henkistä väkivaltaa, kiusaamista, häirintää ja epäasiallista kohtelua. Jotkut luokitukset luokittelevat neljänneksi työpaikkaväkivallan muodoksi organisaation tuottaman väkivallan (vertaa kuvio 1).

Lähisuhde- ja perheväkivallan erityispiirteet

Lähisuhdeväkivallalle on tyypillistä, että se ei tule ulkopuolisten tietoon samalla tavoin kuin muu väkivalta. Sitä ei myöskään mielletä samalla tavalla rikokseksi kuin tuntemattoman tekemää väkivaltaa. Lähisuhde- ja perheväkivallan tapahtumapaikka on usein oma koti ja tekijänä oma kumppani tai läheinen, sama ihminen, jonka kanssa jakaa yhteisen kodin. Tämä tekee lähisuhde- ja perheväkivallasta erityisen sekä rikoksena, väkivallan muotona että kokemuksena. Kyse ei ole yleensä ohimenevästä tapahtumasta, vaan pitkäaikaisesta prosessista, jossa väkivallan muodot ovat vaihtelevina yhdistelminä läsnä. Lähisuhde- ja perheväkivalta on usein jatkuvaa ja pahenevaa ja sitä esiintyy kaikissa sosiaaliryhmissä ja kulttuureissa. Siihen liittyy paljon häpeää, salailua ja vaikenemista. Lähisuhdeväkivaltaan usein liittyvien alitussuhteiden vuoksi uhri ei itse kykene tai halua saattaa asiaa viranomaisten tietoon.

2.2 Osaaminen

Osaamisen käsitettä käytetään siitä näkökulmasta, mitä osaamista paikallistasolla tarvitaan. Kuntien näkökulmasta on kyse monen tason osaamisesta lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi: **Yhteiskuntapolitiikan tason osaamisesta** (mm. kunnallisten päätöksentekijöiden ymmärrys lähisuhde- ja perheväkivallan toimintaohjelmien merkityksestä ja niiden seurannan ja vaikuttavuuden osoittamisesta), **palvelujärjestelmätason osaamisesta** (mm. palvelutuotannosta vastaavien johtajien ymmärrys palvelutuotannon kehittämistarpeista vastaamaan ajankohtaisia tarpeita, esimerkiksi akuuttihoidon palvelutarpeet, erilaisten tukipalvelujen palvelutarpeet, paikalliset ja alueelliset yhteistoimintamallit, joiden mukaan palveluprosessit ja palvelut järjestetään) sekä **asiakastoiminnan tason osaamisesta** (mm. neuvolan terveydenhoitajien, lääkärien, opettajien, sosiaalityöntekijöiden, poliisien, syyttäjien ja tuomarien osaamisesta).

Asiakastoiminnan tason osaamista voidaan lisäksi tarkastella perus- ja erityispalvelujen näkökulmasta. Peruspalveluilla tarkoitetaan esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen perustyön osana tehtävää auttamistyötä, kuten uhrien kohtaamista, tukemista, neuvontaa ja ohjaamista tarvitta-
viin muihin palveluihin. Erityispalveluilla tarkoitetaan palveluja, joilla hoidetaan nimenomaan väkivaltaan liittyviä ongelmia, asiakkaana joko väkivallan uhreja, tekijöitä tai väkivallalle altistuneita lapsia.

Näillä kaikilla tasoilla tarvitaan palautetietoa, jonka perusteella voidaan arvioida väkivallan ehkäisy politiikan vaikuttavuutta ja palvelujärjestelmän toimivuutta – sen aukkopaiikkoja ja kehitystarpeita sekä ammatillisen osaamisen ajantasaisuutta käytännön asiakas- ja potilastyössä. Palautetieto voi olla tutkimuksen tuottamaa ja se voi olla erilaista selvitys- ja itsearviointitietoa, asiakaspalautetta ja niin edelleen.

3 Väkivallan kohteeksi joutumisen yleisyys ja kustannukset

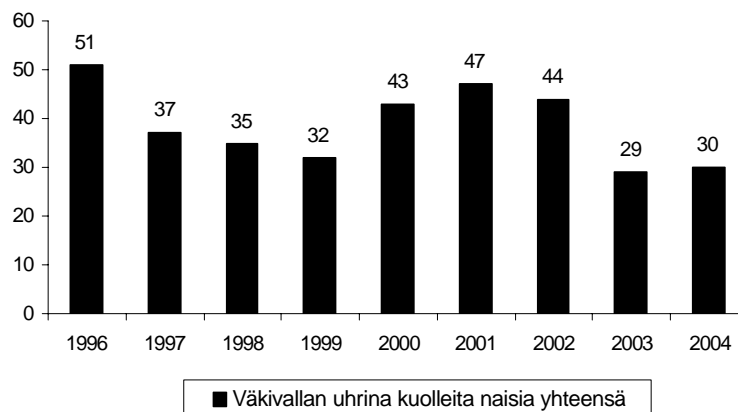
3.1 Yleisyys

Tilastokeskuksen, vuodet 1997–2005 kattavan tilastovertailun mukaan poliisiin tietoon tulleiden, perheväkivaltaa koskevien rikosilmoitusten määrä on kasvanut tasaisesti; vuodesta 1997 vuoteen 2005 perheväkivaltailmoitukset ovat lisääntyneet 47 prosenttia ja parisuhdeväkivaltailmoitukset 38 prosenttia. Vuonna 2005 naisten tai tyttöjen osuus perheväkivallan uhreista oli 3 195; uhreista miehiä tai poikia oli 914. Vuonna 2005 parisuhdeväkivallan 2 423 uhrista naisia oli 2 153, siis 89 prosenttia uhreista.

Vuosi	Perheväkivalta	Parisuhdeväkivalta
1997	2 178	1 556
1998	2 129	1 503
1999	2 221	1 594
2000	2 402	1 684
2001	2 532	1 766
2002	2 507	1 807
2003	2 801	1 956
2004	3 008	1 976
2005	3 195	2 153

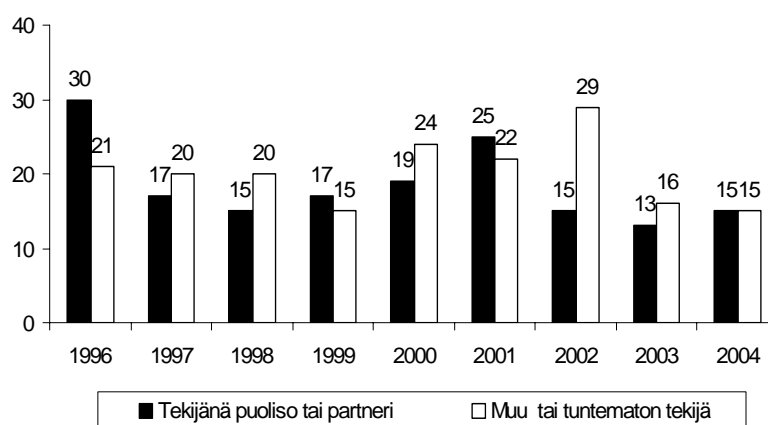
Taulukko 1. Poliisin tilastoimat perhe- ja parisuhdeväkivaltarikokset vuosina 1997–2005, joissa uhri oli nainen

Kuolemansyytilaston mukaan väkivallan seurauksena kuolleitten naisten määrä on 2000-luvulla vähentynyt keskimäärin 39:ään vuodessa. Perheväkivallan uhrina kuoli naisia keskimäärin 23 vuodessa. Naisten väkivaltakuolleisuus oli 1,5 naista 100 000 naista kohti vuosina 2000–2004. Luku on korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa ja useimmissa muissa Länsi-Euroopan maissa (WHO Mortality Database: Table, 30.5.2006).

Kuvio 2. Väkivallan uhrina kuolleet naiset 1996 – 2004. Lähde: Tilastokeskus, kuolemansyytilasto (Statfin)

Henkirikoksatsauksen mukaan 1.6.2002–31.12.2004 tehdyissä henkirikoksissa naisten surmaaja oli tavallisimmin puoliso (42 %), entinen puoliso tai seurustelukumppani (13 %), tai seurustelukumppani (11 %). Naiset joutuvat useammin myös sukulaisensa surmaamiksi kuin miehet (17 %). Surmatuista miehistä 64 prosenttia oli päätenyt ystävönsä tai tuttavansa, yleensä ryyppytoverin uhriksi. Itselleen tuntemattoman henkilön surmaamaksi oli katsausajanajaksolla joutunut 14 prosenttia miesuhreista ja 6 prosenttia naisuhreista. Selvitettyjen rikosten pääepäillyistä oli miehiä 90 prosenttia.

Kuvio 3. Väkivallan uhrina kuolleet naiset 1996 – 2004, tekijän mukaan eriteltynä.
Lähde: Tilastokeskus, kuolemansyytilasto (Statfin)

Vuonna 2006 julkaistun naisuhritutkimuksen mukaan 43,5 prosenttia suomalaisista 18–74-vuotiaista naisista oli joutunut miehen tekemän jonkinlaisen fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai väkivallan uhkailun kohteeksi ainakin kerran 15 vuotta täytettyään. Naisten väkivallan kokemukset olivat hieman lisääntyneet vuodesta 1997 (40 %). Parisuhteessa tapahtunut väkivalta oli hieman vähentynyt. Nykyisen puolison tekemän fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai väkivallalla uhkailun kohteeksi on joutunut 22 prosenttia vuonna 1997 ja 20 prosenttia kyselyhetkellä parisuhteessa elävistä naisista. Viimeisen vuoden aikana vajaa kymmenen prosenttia parisuhteessa elävistä naisista oli joutunut puolisonsa tekemän fyysisen väkivallan kohteeksi molempina tutkimusvuosina. Runsas kymmenesosa parisuhteessa väkivaltaa kokeneista naisista oli kärsinyt pitkään kestäneestä väkivallasta, joka oli alkanut vähintään seitsemän vuotta sitten ja väkivaltaa oli ollut myös viimeisen vuoden aikana. Runsaalla kymmenesosalla väkivalta oli alkanut muutama vuosi sitten ja se oli ollut jatkuvaa. 31 prosenttia parisuhteessaan väkivaltaa kokeneista naisista oli hakenut apua väkivaltaan vuonna 2005. Avun hakeminen oli hieman yleistynyt vuodesta 1997.

Taulukko 2. Vähintään kerran 15 vuotta täytettyään miehen tekemän eri tyyppisen väkivallan tai uhkailun kohteeksi joutuneet 18—74-vuotiaat naiset eri tekijäryhmissä sekä alle 15-vuotiaana koettu väkivalta, 1997 ja 2005 (% , laskettu ryhmään kuuluvista¹)

	1997	2005
Naiset yhteensä (n = naisia otoksessa yhteensä)	100,0 (4955)	100,0 (4464)
Vähintään yhden väkivallan muodon tai uhkailun uhri	40,0	43,5*
Parisuhteen ulkopuolinen väkivalta		
Yhteensä	24,4	29,1*
Uhkailu	11,1	14,4*
Fyysinen väkivalta	10,4	10,6
Seksuaalinen väkivalta ja seksuaalisesti uhkaava käyttäytyminen	16,7	21,2*
Väkivalta nykyisessä parisuhteessa		
Yhteensä	22,2	19,6*
Uhkailu	9,0	7,6
Fyysinen väkivalta	20,0	17,6
Seksuaalinen väkivalta (n = parisuhteessa olevat)	5,9 (3495)	4,3* (3172)
Väkivalta entisessä parisuhteessa		
Yhteensä	49,9	49,0
Uhkailu	33,8	31,5
Fyysinen väkivalta	46,1	44,7
Seksuaalinen väkivalta (n = entinen parisuhde)	18,7 (1365)	17,3 (1497)
Kokenut väkivaltaa alle 15-vuotiaana		
Yhteensä	29,0	34,1*
Väkivalta	20,7	23,2*
Seksuaalinen väkivalta ja uhkaava käyttäytyminen	15,6	20,0*

¹ Uhriksi joutumisprosentit on laskettu tekijäryhmittäin. Vuonna 2005 avio- tai avoliitossa oli kyselyaineistosta arvioituna 1 259 000 naista (n = 3 172), entinen puoliso oli 666 000 naisella (n = 1 497). Yhteensä 18—74-vuotiaita naisia oli 1 844 000 (n = 4 464).

Lapsiin kohdistuva väkivalta

YK:n 11.10.2006 julkaiseman maailmanlaajuisen tutkimuksen mukaan Suomessa väkivaltaa kohtaa noin 61 000 lasta. Luvut ovat Euroopan maiden korkeimpia. Tämä siitäkkin huolimatta, että Suomi on yksi niistä 16 maasta, joissa lapsen ruumiillinen kuritus on kielletty lailla. Kyse on vaikeasti mitattavasta ja tuntemattomasta ongelmasta. Tästä kertoo sekin, että hallituksen hyvinvointiselonteossa vuonna 2002 arvioitiin jopa 200 000 lapsen kohtaavan väkivaltaa. Huolestuttavaa on myös, että Lastensuojelun Keskusliiton tutkimuksessa vuodelta 2006 yhä noin kolmannes vanhemmista hyväksyy ruumiillisen kurituksen kasvatukseen.

Seksuaalinen hyväksikäyttö on yksi lapsiin kohdistuvan väkivallan muoto. Useimmissa tapauksissa hyväksikäyttäjäksi on lapselle tuttu tai kuuluu perheeseen. Poliisin tietoon tulleiden lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosten määrä on kasvanut melkein kaksinkertaiseksi viidessä vuodessa. Vuonna 2000 tapauksia oli 504 ja vuonna 2005 tapausten määrä oli 946.

Työväkivalta

Työtehtävissä kohdattu fyysinen väkivalta ja uhkailu on lisääntynyt Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemien tutkimusten mukaan. Erityisesti naisten työtehtävissä kohtaama väkivalta on lisääntynyt viimeksi kuluneiden parinkymmenen vuoden aikana. Kaikkiaan noin viisi prosenttia työvoimasta joutuu vuosittain työpaikkaväkivallan tai sillä uhkailun kohteeksi. Työväkivallalle ominainen piirre on sen kasautuminen tiettyihin ammatteihin. Vuoden 2003 uhritutkimuksessa naiset kokivat eniten väkivaltaa ja uhkailua terveyden- ja sairaanhoidon ammateissa. Terveydenhuollossa tehdyssä kyselyssä lähi- ja perushoitajista 83 prosenttia ilmoitti joutuneensa fyysisen väkivallan tai sen uhan kohteeksi potilaiden tai asiakkaiden taholta edeltäneen vuoden aikana. Työväkivallan kohteeksi joutuminen on lisääntynyt myös sosiaali-, opetus- ja myyntityössä. Väkivallan riskiammattajeja ovat myös vanginvartijat, poliisit ja vartijat sekä ravintola-alan ammattajeista hovimestarit ja tarjoilijat. Väkivaltaa poliisin työssä selvittäneessä tutkimuksessa 96 prosenttia tutkituista oli joutunut fyysisen väkivallan kohteeksi viimeksi kuluneen vuoden aikana. Yksityissektorin vartijoiden keskuudessa vastaava luku oli 55 prosenttia. Työterveyslaitoksen Työ ja terveys Suomessa 2006 -tutkimuksessa 5 prosenttia (naiset 7 %, miehet 4 %) oli joutunut työssä tai työmatkalla fyysisen väkivallan tai uhkailun kohteeksi viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana. Vuonna 2003 vastaava osuus oli 4 prosenttia. Palvelu-, myynti- ja hoitotyössä vastaava luku oli 15 prosenttia. Työssä kohdatun väkivallan aiheuttamia kuolemia sattuu vuosittain keskimäärin 1–2.

Sekä Työterveyslaitoksen että Tilastokeskuksen tutkimukset useilta vuosilta ovat osoittaneet, että noin 5 prosenttia työssä käyvistä kokee olevansa henkisen väkivallan tai kiusaamisen kohteena työpaikallaan. Työ ja terveys Suomessa 2006 -tutkimuksessa 6 prosenttia naisista ja 3 prosenttia miehistä oli haastatteluhetkellä itse henkisen väkivallan tai kiusaamisen kohteena. Vuonna 2003 vastaava luku oli kaikkiaan 3 prosenttia, naisten osalta 4 prosenttia ja miesten osalta 2 prosenttia. Kiusaamista koetaan useammin kuntasektorin työpaikoilla kuin yksityisillä tai valtion työpaikoilla.

3.2 Kustannukset

Väkivallasta aiheutuvat kustannukset ovat huomattavat. Kustannuksia aiheutuu sekä yksilöille, perheille, yhteisöille että yhteiskunnalle. Valtakunnallisen ”*Väkivallan hinta*” -raportin aineistona on vuonna 1997 tehty naisuhritutkimus. Arviot väkivallan kustannuksista perustuvat uhrien raportoimien toimenpiteiden, kontaktien ja väkivallan seurausten hinnoitteluun. Selvityksessä arvioidaan, että naisiin kohdistuvan väkivallan välittömät yhteiskunnalliset kustannukset olivat vuositasolla 49,8 miljoonaa euroa. Tästä terveydenhuollon kustannusosuus oli 6,7 miljoonaa euroa, sosiaalitoimen osuus 14,8 miljoonaa euroa, oikeussektorin osuus 26,7 miljoonaa euroa ja muut kustannukset 1,6 miljoonaa euroa. Laskelmissa ei ole otettu huomioon väkivallasta aiheutuneita välillisiä kustannuksia. Näitä ovat muun muassa sairastomista aiheutuneet työpanoksen menetykset, kuolemasta aiheutunut menetetyt elämän arvo, hyvinvointia heikentävä haitta ja vankilassa olosta aiheutuva työpanoksen menetys. Välillisten kustannusten arvoksi edellä mainitut tutkijat arvioivat 60,1–111 miljoonaa euroa vuositasolla.

Hämeenlinnassa tehtiin tutkimus väkivallan kustannuksista kunnan eri sektoreilla vuonna 2001. Tehdyn kustannustutkimuksen perusteella arvioitiin, että naisiin kohdistuvasta väkivallasta aiheutui Hämeenlinnassa 103 000 euron kustannukset kuukaudessa, mikä tarkoittaa vuositasolla lähes 1,2 miljoonan euron kuluja. Kustannuksista yli puolet syntyi sosiaalisektorilla, kun taas oikeussektorin ja terveydenhoitosektorin osuus oli noin viidennes kaikista kuluista. Jos Hämeenlinnaa koskevat tulokset yleistettäisiin koko maan tasolla, välittömät kustannukset olisivat arviolta 91 miljoonaa euroa vuodessa.

4 Kansainvälisiä linjauksia väkivallan vähentämisessä

Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen ja vähentämiseen on pyritty myös kansainvälisessä yhteistyössä 1970-luvun lopusta lähtien yhteisten tavoitesopimusten avulla. Yhdistyneiden kansakuntien *kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus* eli YK:n naissopimus vuodelta 1979 velvoittaa sopimusvaltioita takaamaan ihmisoikeudet myös naisille sekä kieltää niin suoran kuin epäsuoran naisiin kohdistuvan syrjinnän. YK:n naissopimuksen toteutumista valvova niin sanottu CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) -komitea kiinnitti vuonna 2001 Suomen osalta huomiota naisiin kohdistuvan väkivallan yleisyyteen ja maahanmuuttajanaisten huonoon asemaan Suomessa.

Vuonna 1993 hyväksyttiin YK:n julistus naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi. Julistuksella on sekä historiallinen että käytännöllinen merkitys, koska se selkeästi määrittelee ja tekee näkyväksi naisiin kohdistuvan väkivallan yhteiskunnallisena ongelmana. YK:n määritelmä vahvistaa, että naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeuskysymys. YK:n julistuksen mukaan on naisiin kohdistuvan väkivallan perussyiksi hyväksytty vallan epätasa-arvo naisten ja miesten välillä. Väkivalta nähdään keinona ylläpitää tätä vallan epätasa-arvoa. YK:n julistus vastuuttaa jäsenvaltioita naisiin kohdistuvan väkivallan poistamisessa.

Vuonna 1995 Pekingissä järjestetyn *Naisten neljännen maailmankonferenssin* loppuasiakirjassa konkretisoitiin naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyön tavoitteita. Loppuasiakirja velvoittaa hallituksia ryhtymään laaja-alaisiin toimiin väkivallan poistamiseksi ja uhrien auttamiseksi. Vaatimukset koskevat muun muassa lainsäädännön seuraamista ja kehittämistä, koulutuksen kehittämistä, tietoisuuden lisäämistä ja eri toimenpiteiden rahoittamista. Konkreettisina toimina on mainittu muun muassa perusterveydenhuollon henkilökunnan kouluttaminen väkivallan uhrien tunnistamisessa ja hoitamisessa.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus (19 artikla) velvoittaa, että *sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.*

Maailman terveysjärjestö WHO on myös antanut suosituksia väkivallan vastaiseen toimintaan. WHO:n antamien suositusten tavoitteena on käynnistää monia sektoreita ylittävä väkivallan vastainen toiminta. Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan väkivalta on maailmanlaajuisesti suurempi naisten terveysriski kuin syöpä, liikenneonnettomuudet tai malaria. WHO painottaa kansanterveydellistä näkökulmaa väkivaltaan sen luonteen ja seurausten vuoksi. Kansanterveydellinen lähestymistapa väkivaltaan ei korvaa rikosoikeudellista tai ihmisoikeudellista lähestymistapaa väkivaltaan, päinvastoin se täydentää ja antaa lisää välineitä ja yhteistyömahdollisuuksia.

Myös monet Euroopan unionin ja muiden eurooppalaisten yhteistyöorganisaatioiden sopimukset edellyttävät jäsenvaltioilta konkreettisia toimia naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. EU:n jäsenvaltioiden väkivaltatyön kehittämistä pyritään tukemaan muun muassa rahoittamalla kansainvälistä yhteistyötä (Daphne-ohjelma, Lapsiin, nuoriin ja naisiin kohdis-

tuvan väkivallan torjunta). Wienissä 1998 ja Jyväskylässä 1999 järjestettyjen EU-asiantuntijakonferenssien pohjalta on annettu jäsenmaille väkivaltatyötä koskevat suositukset, jotka koskevat muun muassa perheväkivaltaan liittyviä oikeudenkäyntejä, turvakotipalvelujen järjestämistä, väkivaltaa käyttäneiden miesten hoito-ohjelmia sekä aiheeseen liittyvää tutkimusta.

Euroopan neuvoston vuonna 2002 hyväksymässä suosituksessa (Council of Europe 2002) todetaan, että naisten suojeleminen kaikenlaiselta väkivallalta on jäsenvaltioiden velvollisuus, jota ei voida kiertää vetoamalla kulttuuriin, uskontoon tai perinteisiin. Suosituksen mukaan valtioiden tulisi muun muassa kehittää toimenpiteitä, joiden avulla taataan uhrien turvallisuus ja voimaantuminen (empowerment) tukipalvelujen avulla. Niiden tulisi kehittää lainsäädäntöä, lisätä lasten ja nuorten väkivaltaan liittyvää tietoisuutta ja koulutusta sekä taata ammattilaisille erikoiskoulutus väkivaltaongelmien kohtaamisessa. Ennalta ehkäisevän työn tulisi olla laaja-alaista.

Euroopan neuvosto on myös selvittänyt, mihin toimiin jäsenmaat ovat ryhtyneet (julkaisu Stocktaking study on the measures and actions taken in Council of Europe member States, 2006). Euroopan neuvoston 3. huippukokouksessa vuonna 2005 päätettiin toteuttaa vuonna 2007 kampanja naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastustamiseksi.

Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari on Suomea koskevassa arviointiraportissaan vuonna 2006 kiinnittänyt huomiota naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytoimenpiteisiin. Arvioinnissa todetaan, että Suomessa meneillään olevat väkivaltaohjelmat eivät ole riittävän kohdennettuja. Arvioinnissa muun muassa kyseenalaistetaan se, kiinnittävätkö ohjelmat tarpeeksi huomiota naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja onko niille varattu riittävä rahoitus.

Euroopan neuvoston jokapäiväisen väkivallan ehkäisemiseen tähtäävä kolmevuotinen projekti antoi vuonna 2004 suositukset väkivallan vähentämiseksi.

ILO ja WHO ovat yhdessä terveydenhuollon järjestöjen kanssa laatineet työpaikkaväkivaltaa koskevat suositukset terveyssektorille vuonna 2002. Suosituksissa esitetään toimenpiteitä työpaikkaväkivallan tunnistamiseen, puuttumiseen ja ehkäisyyn.

5 Valtionhallinnon toimet väkivallan vähentämiseksi

5.1 Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen Suomessa

Suomessa perheväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevat kysymykset ovat olleet ajankohtaisia vasta viime vuosikymmeninä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan asettaessa vuonna 1990 jaoston pohtimaan perheväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa olivat nämä asiat tabuja suomalaisessa yhteiskunnassa. Vuonna 1991 valmistuneessa mietinnössään jaosto esitti noin kuusikymmentä toimenpide-ehdotusta, muun muassa lähestymiskiellon säätämistä. Jaosto toimi aktiivisesti myös väkivaltaa käsittelevän rikoslainsäädännön uudistamiseksi. Jaoston aloitteesta ja tuella luotiin valtakunnallisia palveluita kuten Rikosuhripäivystys, Raiskausriisikeskus Tukinainen ja Lyömätön Linja väkivallasta irti haluaville miehille. Jaoston jäsenten aktiivisuuden tuloksena käynnistyi monilla paikkakunnilla kyseessä olevaa asiaa koskevia kehittämishankkeita ja projekteja. Käsityksen väkivallan yleisyydestä antoi muun muassa vuonna 1994 järjestetty kirjoituskilpailu, johon lähetettiin lähes neljäsataa selviytymistarinaa. Jaoston aloitteesta tehtiin myös laaja valtakunnallinen tilastotutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta, jonka tulokset tunnetaan Usko, toivo, hakkaus -nimisestä raportista.

Vuonna 1996 hallituksen iltakoulussa käsiteltiin tasa-arvoasiain neuvottelukunnan esitys toimintaohjelmasta vuodelle 1997 naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja uhrien ja tekijöiden hoitamiseksi. Esitettiin, että ohjelman koordinaatiovastuu olisi sosiaali- ja terveysministeriöllä ja aluetasolla lääninhallituksilla. Muut keskeiset esitykset olivat:

- sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen perustettava väkivaltainstituutti
- ammattiauttajien koulutus järjestettävä
- väkivaltatilastointia tulee kehittää, muun muassa uhritutkimus

Suomen hallituksen päättäessä kesällä 1996 Pekingin toimintaohjelman (YK:n neljäs maailmankonferenssi naisten aseman edistämiseksi) toteuttamisesta se samalla hyväksyi jaoston laatimat suuntaviivat valtakunnallisen väkivaltaohjelman laatimiseksi. Tältä pohjalta hallituksen vuonna 1997 hyväksymään tasa-arvo-ohjelmaan sisällytettiin myös valtakunnallinen viisivuotinen väkivallan ehkäisyprojekti. Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta Stake:ssä toteutettiin *Naisiin kohdistuvan väkivallan ja prostituution ehkäisyhanke (1998–2002)*. Hankkeen päätyttyä vuonna 2002 työn jatkuvuutta ei turvattu eikä pysyvää koordinoivaa tahoa nimetty.

5.2 Väkivallan vähentäminen hallitusohjelmassa vuosina 2003 – 2007

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmassa (2003–2007) on sitouduttu tehostamaan väkivaltaan puuttumista. Väkivalta on nostettu esille hallitusohjelmassa kansallista turvallisuutta heikentävänä ilmiönä ja sukupuolten välisenä tasa-arvokysymyksenä. Koko hallituskaudella 2003–2007 on sitouduttu varaamaan resursseja parisuhde- ja naisiin kohdistuvan väkivallan sekä prostituution ehkäisyyn, sekä lisäämään voimavaroja väkivallan uhrien ja prostituoitujen tukipalveluihin (Hallitusohjelman kohdassa 3.6). Väkivallan vähentämiseksi hallitusohjelmassa sanotaan, että laaditaan väkivallan kaikki keskeiset osa-alueet kattava kansallinen väkivallan vähentämisohjelma. Hallitusohjelmassa mainitaan erikseen, että on tehostettava keinoja

puuttua perheväkivaltaan. Kansalaisten turvallisuutta lisätään laatimalla kattava, sektorirajat ylittävä sisäisen turvallisuuden ohjelma, missä erityisesti huomioidaan huumausaine-, väkivalta- ja uusintarikollisuuden vähentäminen (hallitusohjelman kohdassa 14.1.).

5.3 Hallitusohjelman mukaiset toimenpiteet väkivallan vähentämiseksi

Hallitusohjelman mukaisesti on laadittu eri ohjelmia väkivallan vähentämiseksi. Suomessa ei tehty ministeriöiden yhteistä perheväkivallan vähentämisen toimintaohjelmaa vaan laadittiin laajempia väkivallan vähentämisen tai turvallisuuden ohjelmia, joihin sisällytettiin naiseen kohdistuva väkivalta ja perheväkivalta. Käytännössä se tarkoittaa, että eri ministeriöissä on eri ohjelmia perheväkivallan ja naiseen kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi, vaikkakin tavoitteet ovat yhdenmukaisia.

Valtioneuvosto hyväksyi 23.9.2004 periaatepäätöksensä **sisäisen turvallisuuden ohjelman Arjen turvaa (Sisäasiainministeriö 49/2004)**. Laaja poikkihallinnollinen ohjelma keskittyy hallitusohjelman mukaisesti kansalaisten turvallisuuden lisäämiseen ottaen erityisesti huomioon hallitusohjelmassa erikseen mainitut rikoslajit kuten huumausaine-, väkivalta- ja uusintarikollisuus. Ohjelman yhtenä pyrkimyksenä on toteuttaa hallituksen linjausta kehittää ja ylläpitää julkisia palveluja lisäämällä poikkihallinnollista yhteistyötä laajojen ja monimutkaisten kokonaisuuksien tehokkaammaksi hallinnoimiseksi. Ohjelman koordinoinnista vastaa sisäasiainministeriö.

Sisäisen turvallisuuden ohjelman osana rikosentorjuntaneuvosto valmisteli luonnoksen **kansalliseksi väkivallan vähentämishjelmaksi**. Tehtävää varten neuvosto kokosi kuuden työryhmän asiantuntijaorganisaation. Luonnos ohjelmaksi luovutettiin oikeusministerille helmikuussa 2005 (*Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi. Oikeusministeriö. Julkaisu 2005:2*). Ohjelmaluonnoksen valmisteluperiaatteisiin kuului muun muassa, että ohjelman tuli kattaa kaikki keskeiset väkivaltaongelmat ja erityishuomion tuli olla *seurauksiltaan vakavimmassa väkivallassa*. Ohjelma sisältää toimenpide-ehtouksia naiseen kohdistuvan väkivallan sekä työväkivallan vähentämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistui hallitusohjelmaan perustuva **toimintaohjelma lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi (2004–2007)**. Toimintaohjelman tavoitteena on erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden parantaminen. Toimintaohjelman toimeenpano on meneillään ja siitä vastaavat lääninhallitukset. Sosiaali- ja terveysministeriöön on resursoitu yksi henkilö koordinoimaan toimintaohjelmaa. Myös hallituksen tasa-arvoohjelmassa (2004–2007) kiinnitetään huomiota naiseen kohdistuvan väkivallan vähentämiseen. Asia sisältyy myös Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmaan vuosiksi 2004–2007.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto on laatinut oman toimintaohjelman väkivallan estämisessä ja vähentämisessä (raportti 10/2005). Raportin suositukset painottuvat erityisesti poliisin perustoiminnan laadun kehittämiseen väkivaltatyössä.

Kaikissa ohjelmissa korostuu lähisuhde- ja perheväkivaltaa käsittelevien ohjelmien koordinointi ja päällekkäisyyden välttäminen. Aikataulullisesti ohjelmien toimeenpano on eri vaiheissa. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelman toimeenpano on ollut käynnissä syksystä 2004. Kansallinen väkivallan vähentämishjelma on valmistunut vuoden 2004 lopulla. Laajan lausuntokierroksen jälkeen ohjelmaa on muokattu ja siihen on kirjattu toimen-

pide-ehdotukset ja vastuutahot. Toimenpide-ehdotuksia on yhteensä 65 ja niistä 29 toimenpidettä on nimetty sosiaali- ja terveysministeriön vastuulle. Rikksentorjuntaneuvosto on resursoinut toimintaohjelman koordinoitua varten yhden henkilön keväästä 2006 alkaen. Ohjelma on voimassa vuoden 2008 loppuun.

Helmikuussa 2006 sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä teki päätöksen väkivaltaohjelmien valtakunnallisesta koordinoinnista ja yhteensovittamisesta. Rikksentorjuntaneuvosto sai tehtäväksi asettaa **väkivaltaajaoston** edistämään väkivallan vähentämistyötä ja ministeriöiden välistä yhteistyötä.

Vaikka poikkihallinnollisten ohjelmien koordinoituiin on nimetty vastuuministeriö, vastaavat toimenpiteiden toimeenpanosta ohjelmissa osoitetut vastuuministeriöt. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet on suurelta osin osoitettu sosiaali- ja terveysministeriölle. Ehkäisytyön toimeenpano vaatii selkeitä rakenteita ja pitkäjänteistä kehittämistyötä. Tällä hetkellä työ toimii ainoastaan määräaikaisten ohjelmien ja hankkeiden varassa. Pysyvyyttä ja jatkuvuutta ei ole turvattu.

6 Pohjoismaiset mallit lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn koordinoinnissa

Ruotsin kansallinen koordinaatiokeskus

Ruotsissa on perustettu 1.10.2006 alkaen kansallinen koordinaatiokeskus miesten tekemän naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi *Nationellt kunskapscentrum för mäns våld mot kvinnor, NKC*. Keskukseen toiminta on Rikskvinnocentrumin toiminnan uudelleen järjestelyä. *Rikskvinnocenter*, joka toimii Akateemisen sairaalan ja Upsalan yliopiston yhteydessä, on perustettu 1994 ja on toiminut kansallisena sosiaali- ja terveysalan osaamiskeskuksena naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyössä. Uuden kansallisen keskuksen tehtävänä on huomioida naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyä laajemmin kuin vain sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta. Keskuksella on neljä päätehtävää: koulutus, tutkimus, yhteistyö ja tiedotus. Keskukseen toimintaan kuuluu kliinistä työtä väkivaltaa kokeneiden naisten kanssa, koulutusta sekä tiedon ja tutkimustulosten keräämistä ja levittämistä. Toiminta rahoitetaan valtion budjetista.

Elokuussa 2006 valmistui selvitys (*Mäns våldsutövande – barns upplevelser. En kartläggning av interventioner, kunskap och utvecklingsbehov. Maria Eriksson, Näringsdepartementet*), jonka tehtävänä oli selvittää osaamisen koordinoimista ja kehittämistä lähisuhteissa väkivaltaa tekevien miesten sekä väkivaltaa todistavien lasten auttamiseksi. Selvityksen tehtävänä oli myös ehdottaa, miten miesten ja lasten kanssa tehtävää työtä pitäisi koordinoida naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyön kanssa. Tässä selvityksessä ehdotetaan, että koordinaatio- ja kehittämistehtävää hoitaisi NKC. Selvityksessä ehdotetaan myös mallia paikallisen työn tukemiseksi. Alueellisesta kehittämistyöstä vastaisivat lääninhallitusten yhdyshenkilöt ja he myös kokoaisivat alueellisen yhteistyöryhmän ja olisivat yhteydessä NKC:hen. Alueellisen yhteistyöryhmän tehtävänä olisi laatia suunnitelma hyvien käytäntöjen ja kokemusten vaihdosta sekä täydennyskoulutuksesta huomioiden paikalliset tarpeet. Yhteistyöryhmä koostuisi paikallisista toimijoista ja järjestöjen edustajista.

Norjan valtakunnallinen koordinaatiokeskus

Lähtökohtana työn kehittämiseksi oli hallituksen yhteinen tahto tehostaa toimia perheväkivallan ehkäisemiseksi. Vuonna 2003 eri ministeriöistä koostuva työryhmä sai tehtäväksi laatia kansallisen toimintaohjelman lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan ehkäisemiseksi vuosille 2004–2007. Toimintaohjelman toimeenpanoa varten oli tarvetta koordinoida eri osaamiskeskuksissa tehtävää lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn tai traumaan liittyvää työtä. Näiden eri yksiköiden toiminta, joiden yhteinen nimittäjä oli trauman kokemus, yhdistettiin yhden katon alle. Kansallinen väkivallan ja trauman osaamiskeskus *Nasjonalt kunskapscenter om vold og traumatisk stress, NKVTS* perustettiin 1.1.2004. Keskukseen tehtävänä on vahvistaa tietoa ja osaamista väkivallasta ja traumaattisesta stressistä. NKVTS toimii osakeyhtiönä Oslon yliopiston yhteydessä, ja viisi ministeriötä yhdessä rahoittavat sen toimintaa. Keskukseen budjetti oli viime vuonna 23,4 milj. norjan kruunua (n. 2,9 milj. €). Keskuksessa työskenteli 45 työntekijää (koko- tai osa-aikaista) vuonna 2005. Keskus muodostuu viidestä toimialasta:

1. lapset ja nuoret
2. maahanmuuttajien terveys ja pakolaiset

3. katastrofin ja stressin hallinta
4. väkivalta, perheväkivalta ja seksuaalinen hyväksikäyttö
5. hallinto ja asiantuntija-apu

Keskuksen keskeiset tehtävät ovat tutkimus- ja kehittämistyö, koulutus ja osaamisen kehittäminen, ohjaus ja asiantuntija-avun tarjoaminen sekä tiedotus ja yhteistyö. Keskus ei tee kliinistä työtä, mutta toiminta on kytketty käytännön asiakastyöhön.

Viiden ministeriön edustajista koostuva seurantaryhmä tapaa kaksi kertaa vuodessa NKVTS:n johtokunnan, ja silloin arvioidaan keskuksen toimintaa ja laaditaan suuntaviivoja työlle. Paikallisen työn tukemiseen valtio myönsi vuonna 2005 15 milj. norjan kruunua (n. 1,8 milj. €) viiden alueellisen osaamiskeskuksen perustamiseen. Alueellisten keskusten tehtävänä on vahvistaa ja tukea paikallista osaamista väkivallan ja trauman alueella. Keskusten tehtävänä on myös saada aikaan kokonaisvaltainen toimiva palveluketju, edesauttaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken sekä ohjata ja välittää tietoa.

7 Virastojen ja laitosten rooli alueellisen ja paikallisen väkivallan vähentämistyön tukemisessa

Työryhmä on kuullut toimeksiannossa lueteltuja virastoja ja laitoksia sekä keskeisiä tällä alalla toimivia järjestöjä. Suurin osa kuultavista tahoista piti tärkeänä valtakunnallista koordinoimista, vaikuttamista, linjauksia ja työmuotojen kehittämistä lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi. Alueellisen ja paikallisen väkivallan vähentämistyön tukemisen tarve nousi keskeisesti esille erityisesti läänien edustajien ja paikallisen tason toimijoiden näkökulmasta. Yhteenvedona voi todeta, että lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi tehdään asioita, mutta kokonaissuunnittelu ja seuranta sekä itse substanssin kehittäminen on projektin jälkeen vaarassa jäädä sikseen, ellei sitä vastuuteta yhdelle toimivaltaiselle yksikölle.

Kuultavat tahot saivat tehtäväkseen vastata seuraaviin kysymyksiin:

1. *Mitä väkivallan ehkäisytön toimintaa ja tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004–2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytötä?*
2. *Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytötä?*
3. *Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytön tukemisessa?*
4. *Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?*
5. *Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?²*

Kansanterveyslaitos (KTL)

KTL on tehtävänsä mukaisesti kiinnostunut koko väestön terveyteen liittyvästä väkivallan ja väkivallan riskitekijöitä koskevasta tutkimuksesta käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa. Kansanterveyslaitoksen Koti ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn yksikön työ painottuu tapaturmiin, mutta useimmat seurannassa käytetyt aineistot sisältävät tietoa myös väkivallasta. Hoitoilmoitusrekisteristä ja kuolemansyyrekisteristä seurataan kuolemaan tai sairaalahoittoon johtaneita henkilövahinkoja, joita käyttämällä aineistosta saadaan tietoa väkivallan seurauksena hoidetuista henkilöistä. Kansallinen uhri -tutkimus, tapaturmia ja väkivaltaa koskeva väestöhaastattelu, toteutetaan vuonna 2006 ja mahdollisuuksien mukaan kolmen vuoden välein toistettuna Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa yhdessä koordinoituna. Nuorten mielenterveysyksikössä on tutkittu sekä nuorten depressiotutkimuksessa että koululaisaineistossa yhteistyössä Tampereen yliopiston terveystieteen laitoksen kanssa nuorten väkivaltaista käyttäytymistä, mielenterveyttä ja päihteiden käyttöä.

Alueellisessa koordinaatiossa olisi mietittävä yleisemminkin terveyden edistämisen ja kansanterveysytön alueellista vastuuta.

² Vastausyhteenvedo liite 1 ja vastaukset liite 2

Työterveyslaitos (TTL)

TTL:ssä on viime vuosina tehty useita työväkivaltaan liittyviä tutkimuksia. Työssä kohdattavan väkivallan osalta on tutkittu sekä fyysistä väkivaltaa, jossa väkivallan kohdistaja tai uhkailija on työn kohteena oleva tai ulkopuolinen henkilö, että työyhteisöjen sisäistä väkivaltaa, joka ilmenee pääasiassa henkisenä väkivaltana, kiusaamisena ja epäasiallisena kohteluna. Tutkimusten yhteydessä ja erikseen on tehty monenlaista väkivallan vähentämiseen ja ehkäisyyn liittyvää kehittämistyötä yhteistyössä työpaikkojen ja organisaatioiden kanssa. Työterveyslaitos tarjoaa myös monenlaista tutkimukseen pohjautuvaa työväkivaltaa käsittelevää koulutusta.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes)

Stakesissa on käynnissä tutkimusta ja kehittämishankkeita, joista osa liittyy väkivallan vähentämiseen välittömästi (Lähisuhdeväkivalta sovittelussa -tutkimus 2004; Tuomittu maahanmuuttaja -tutkimus 2006) ja osa välillisesti. Vuonna 2002 kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyhankkeen päättymisen jälkeen Stakesilla ei juurikaan ole ollut roolia lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn alueellisen ja paikallisen työn tukemisessa.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos (OPTL)

Tutkimuslaitoksen kriminologisen yksikön toimintaan kuuluu väkivaltaan kohdistuva jatkuva seuranta ja tutkimus. Yksikkö ylläpitää esimerkiksi henkirikollisuuden seurantajärjestelmää, joka antaa kuvan kuolemaan johtavasta väkivallasta. OPTL tuottaa ja levittää laaja-alaista tieteellistä tutkimus- ja seurantatietoa väkivallasta kaikissa muodoissaan. Yksikön tutkimustuloksia ja väkivaltaa koskevaa seurantatietoa pyritään levittämään laajasti julkaisujen ja tiedotusvälineiden kautta. Yksiköllä ei ole resursseja toimia alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyössä varsinaisena koulutuksen ja/tai neuvontatuen järjestäjänä.

Poliisiammattikorkeakoulu

Tutkimusyksikkö tekee aktiivisesti väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää tutkimusta. Tutkimusyksikön tehtävänä on tiedon tuottaminen ja levittäminen väkivallan esiintymisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Koulutusyksikkö vastaa siitä, että poliisipäällystö saa koulutuksensa yhteydessä riittävän ymmärryksen väkivaltarikollisuudesta ja sen torjunnan tarpeesta. Koulutusyksikön tehtävänä on paikallisen poliisijohdon kouluttaminen siten, että se osaa tunnistaa väkivallan paikalliset erityispiirteet.

Lääninhallitukset

Lääninhallitukset ovat vastanneet alueellisesta toimeenpanosta sosiaali- ja terveysministeriön toteuttamassa lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmassa vuodesta 2004.

Lääninhallitukset ovat myös alueellisesti koonneet keskeiset väkivallan ehkäisyn toimijoiden edustajat maa- tai seutukunnittain sekä koordinoineet väkivallan ehkäisyn yhteistyötä lääninhallituksen tasolla muiden hallintosektoreiden kanssa sosiaali- ja terveystoimen lisäksi. Tätä työtä varten lääninhallitukset ovat saaneet hankerahoitusta noin 230 000 €vuositasolla. Hankkeen ajaksi lääninhallitukset ovat palkanneet tätä työtä varten hankekoordinaattorin joko kokopäiväisesti tai osa-aikaisesti. Hanke päättyy vuoden 2007 lopulla. Hanke on hyvin käynnissä, ja monessa kunnassa ja seutukunnassa on tehty suunnitelmia siitä, miten lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö järjestetään paikallisesti. Hankkeen avulla on pystytty turvaamaan ja vakiinnuttamaan paikallista työtä.

8 Työryhmän ehdotukset

Työryhmän ehdotukset keskittyvät pääasiassa lähisuhde- ja perheväkivaltaan. Erikseen työryhmä ehdottaa työväkivallan tutkimuksen, koulutuksen ja tiedonvälityksen koordinoimista Työterveyslaitoksen tehtäväksi, jonne se luontevasti kuuluu.

Työryhmän käsityksen mukaan lähisuhde- ja perheväkivallan tehokkaaseen ehkäisyyn tarvitaan pysyvä valtakunnallinen toiminnallinen yksikkö. Lisäksi alueellisen ja paikallisen työn tukemiseen tarvitaan pysyvät rakenteet ja koordinoitu yhteistyö kaikilla tasoilla. Nykyisen hajanaisen järjestelmän ja määräaikaisten hankkeiden tilalle tarvitaan sellainen organisatorinen ratkaisumalli, jossa otetaan kokonaisvastuu alan kehittämisestä ja koordinoidaan toimintaa. Työ vaatii pitkäjänteisyyttä ja vakiintuneita rakenteita sekä valtakunnan että alueellisella tasolla. Tulosten saavuttaminen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemisessä edellyttää, että ongelman vakavuus ja laajuus tunnustetaan ja että ehkäisätyölle varataan riittävät voimavarat niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla.

- Väkivalta loukkaa ihmisen perusoikeuksia eikä sitä tule hyväksyä missään muodossa. Kyse on vakavasta ja laajasta ongelmasta, jolla on pitkäaikaisvaikutuksia ihmisen terveydelle, hyvinvoinnille ja turvallisuudelle. Koetulla ja nähdyllä väkivallalla on traumatisoiva vaikutus ja sillä on taipumusta siirtyä sukupolvelta toiselle. On vaikutettava sekä asenteisiin että käyttäytymiseen, ja väkivaltaan on puututtava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Väkivalta aiheuttaa yksilölle, perheelle ja yhteiskunnalle merkittäviä taloudellisia kustannuksia. Väkivallan ehkäiseminen on kansantaloudellisesti kannattavaa. Vähentämällä lähisuhde- ja perheväkivaltaa 10 prosentilla jäisi noin 9 miljoonan euron säästö.
- Suomea velvoittaa ja sitoo kansainväliset sopimukset ja suositukset lähisuhde- ja perheväkivallan vähentämiseen ja ehkäisemiseen.
- Julkisen vallan on otettava päävastuu lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisätyön toimeenpanosta ja resursoinnista. Vastuuta ei voi jättää ainoastaan järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan tai yksittäisten projektien varaan.
- Väkivallan uhreille, väkivallalle altistuneille lapsille ja väkivallan tekijöille on varmistettava palveluiden saatavuus sekä asianmukainen apu ja tuki. Palveluiden tuottajilla ja auttajilla on oltava erityistä tietoa ja taitoa väkivaltatyöstä. Tehokas tuki edellyttää moniammatillista otetta ja palveluketjun saumattomuutta.

Vastuuyksikön perustaminen

Vastuuyksikön tehtävät ja toiminta

Perustetaan pysyvä **kansallinen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn vastuuyksikkö**. Yksikön päätavoitteena olisi koordinoida lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisätyötä ja vahvistaa siihen liittyvää tietoa ja osaamista sekä vastata alan parhaan asiantuntemuksen ylläpidosta.

Keskeisiä tehtäviä olisivat kehittämis- ja tutkimustoiminta, koulutus ja asiantuntija-apu, yhteistyön koordinointi ja verkostoitumisen kehittäminen, kansainvälinen yhteistyö ja alan seu-

ranta sekä viestintä ja julkaisutoiminta. Tehtävänä olisi myös tehdä tarvittaessa ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi.

Vastuuyksikkö toimisi tiiviissä yhteistyössä tutkimuslaitosten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa sekä osallistuisi keskeisiin hankkeisiin asiantuntijaroolissa, mutta ei harjoitaisi laajamittaista tutkimustyötä. Vastuuyksikkö myös keräisi ja levittäisi tutkimustietoa, nostaisi esille uusia tutkimusalueita sekä kehittäisi ja tuottaisi yhteistyössä muiden laitosten kanssa lähisuhde- ja perheväkivallan koulutukseen liittyvää materiaalia. Yhteistyön ja verkostojen rakentaminen olisivat myös ensisijaisen tärkeitä vastuuyksikön tehtäviä. Verkostoja tulisi rakentaa ja yhteistyötä luoda sekä valtakunta-, alue-, seutukunta- että paikallistason välillä niin viranomaisten kuin järjestöjenkin kesken. (Liite 3.) Vastuuyksikön tulisi toimia myös alan neuvonta- ja tukipisteenä. Vastuuyksikön tulisi toimia kansallisena kontaktina kansainvälisissä yhteyksissä sekä tarjota asiantuntija-apua kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden seurannassa ja raportoinnissa. Viestinnän ja julkaisutoiminnan avulla pyrittäisiin vaikuttamaan kansalaisten tietoisuuden lisäämiseen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemisestä ja tukemaan kansalaisvastuun kehittymistä erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kohdistuvassa väkivallassa.

Vastuuyksikön sijoittuminen

Realistisin ja toimivin malli olisi perustaa vastuuyksikkö jonkun nykyisin toimivan organisaation yhteyteen. Nykyisillä resursseilla laitokset eivät kuitenkaan kykene ylläpitämään vastuuyksikön toimintaa, vaan siihen tarvitaan lisäresursseja.

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn vastuuyksikkö ehdotetaan sijoitettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön sektoritutkimuslaitoksista joko Stakesin tai Kansanterveyslaitoksen yhteyteen.

Stakesiin sijoittuminen olisi perusteltua sen vuoksi, että Stakes on sosiaali- ja terveysalan asiantuntijaorganisaatio, jonka ydintoimintoja ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskeva tutkimus, kehittäminen ja tilastotuotanto. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat keskeisessä asemassa. Kansanterveyslaitos olisi perusteltua sen vuoksi, että toiminnalla on yhtymäkohtia koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjuntatyön yksikköön ja Kansanterveyslaitoksen tehtäviin kuuluu koko väestön terveyteen liittyvien riskitekijöiden tutkimus. Väkivaltailmiö on tunnistettava kansanterveyden näkökulmasta.

Vastuuyksikön voimavarat

Vastuuyksikön toiminta edellyttää asiantuntijoilta eri tieteenalojen osaamista ja lähisuhde- ja perheväkivallan eri osa-alueiden tuntemusta. Työryhmä esittää vastuuyksikköön palkattavaksi riittävän määrän henkilöstöä sekä osa-aikaisia asiantuntijoita ja tutkijoita yhteistyössä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Toiminta edellyttää tiivistä yhteistyötä sekä sopimista tehtävien jakamisesta ja painottumisesta muiden alan toimijoiden kesken.

Vastuuyksikölle olisi välttämätöntä saada pysyvä rahoituspohja. Vastuuyksikön toiminta tulisi rahoittaa ensisijaisesti valtion talousarviosta.

Alueellisen ja paikallisen työn tukeminen

Alueellisen ja paikallisen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön tukeminen edellyttää koordinoitua yhteistyötä ja selkeitä vastuutahoja. (Liite 3.)

Alueellisella tasolla lääninhallituksen tehtävää vakiinnutetaan alueellisen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön koordinoijana sekä paikallisen työn tukijana voimavaroja kohdentamalla. Meneillään olevasta valtakunnallisesta lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyhankkeesta on saatu hyviä kokemuksia lääninhallitusten vahvasta alueellisesta koordinaatiovastausta. Hankkeen avulla läänien koordinaatiovastausta on resursoitu, mikä on myös tuottanut tuloksia paikallisen työn tukemiseksi.

Tehtävän hoitaminen edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen lisäksi myös poliisi-, pelastus- ja sivistystoimen kesken. Tarvittaessa resursointia lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyössä tulisi vahvistaa voimavaroja uudelleen kohdentamalla. Poikkihallinnollisesta yhteistyöstä on saatu hyviä kokemuksia yllä mainitun hankkeen aikana. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö on määrätietoisesti kytketty kuntien turvallisuussuunnitteluprosessiin sekä läänin tasolla että myös paikallisesti. Yhteistyön koordinointi on varmistettava myös muiden aluetason toimijoiden kesken kuten sosiaalialan osaamiskeskukset, yliopistot ja ammatillista koulutusta järjestävät organisaatiot sekä sairaanhoitopiirit ja maakuntaliitot.

Seudullisen ja paikallisen tason lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyötä voidaan tukea ja vahvistaa kehittämällä seudullisia lähisuhde- ja perheväkivallan kehittämissyksiköitä. Kehittämissyksiköt olisivat alansa osaavia asiakaspalveluyksiköitä, jotka toimisivat tiiviissä alueellisessa yhteistyössä alueen kuntien, alan järjestöjen sekä oppilaitosten kanssa. Yhteistyö terveydenhuollon toimijoihin on turvattava. Vastaavia sosiaalialan kehittämissyksiköitä on jo perustettu muutamille aloille esimerkiksi lastensuojelun, vanhustenhuollon ja varhaiskasvatuksen alueelle palveluketjun varmistamiseksi eri toimijoiden kesken ja poikkihallinnollisen toimintaohjelman laatimiseksi kunta-/seutukuntatasolla.

Työväkivallan tutkimuksen, koulutuksen ja osaamisen koordinointi

Työssä tapahtuviin väkivaltatilanteisiin voidaan varautua ja niitä voidaan vähentää järjestelmällisellä suunnittelulla. Huomioon otettavia ovat työympäristön ja työtilojen suunnittelu, työjärjestelyt sekä käytännön toimintatavat ja ohjeet. Aggressiivisen ja uhkaavan henkilön (ryöstäjän, asiakkaan, potilaan jne.) kohtaamiseen voidaan valmentaa koulutuksen avulla. Oikeanlainen toiminta uhkaavassa tilanteessa voi estää uhkailun eskaloitumisen fyysiseksi hyökkäykseksi. Työterveyshuollon henkilöstön kyky tunnistaa työpaikkaväkivalta on tärkeää.

Työsuojelupiirit valvovat työoloja ja niiden riskejä. Työsuojelun piirihallinnon toiminnassa on viime vuosina keskitytty kolmelle painoalueelle: henkinen hyvinvointi työssä, tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy sekä työtaturmien torjunta. Henkisen hyvinvoinnin painoalueeseen kuuluvat muun muassa asiakasväkivallan hallinta ja häirinnän ja epäasiallisen kohtelun toimintakäytäntöjen hallinta. Valvonnan lisäksi työsuojelupiirien tehtävänä on neuvonta ja ohjaus työpaikkojen turvallisuuden ja terveellisyysedistämiseksi.

Työssä kohdattavan väkivallan tutkimusta tehdään tällä hetkellä muun muassa Työterveyslaitoksella ja Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa. Jonkin verran tutkimusta on myös muissa tutkimuslaitoksissa ja korkeakouluissa. Erityyppisen työväkivallan sekä työväkivallan vähentämiseen ja ennalta ehkäisemiseen liittyvä koulutus- ja neuvontatyö on hajallaan.

Työterveyslaitos kouluttaa ja tarjoaa asiantuntijapalveluita työyhteisön sisäistä väkivaltaa, kiusaamista, häirintää ja epäasiallista kohtelua koskevissa kysymyksissä. Jonkin verran koulutusta järjestetään myös fyysisen väkivallan hallintaan. Työelämän riskien hallintaan koulutusta järjestää myös muun muassa Työturvallisuuskeskus.

Työryhmä ehdottaa, että Työterveyslaitoksen tehtävää työväkivaltaa koskevan tutkimuksen, osaamisen, koulutuksen ja tiedotuksen koordinoinnissa vahvistetaan. Työryhmä pitää tärkeänä, että tarvittavia voimavaroja suunnataan työväkivallan ehkäisemiseksi. Keskeisiä tehtäviä ovat työssä tapahtuvan väkivallan tutkimus- ja kehittämistyö ja sen koordinointi muiden tutkimuslaitosten kanssa, koulutus ja asiantuntija-apu, yhteistyön koordinointi ja verkostoitumisen kehittäminen, kansainvälinen yhteistyö ja alan seuranta sekä tiedotus ja julkaisutoiminta.

YHTEENVETO ASIANTUNTIJOIDEN KUULEMISTILAISUUDESTA 25.8.2006

1. Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa ja tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004–2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?
2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?
3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?
4. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?
5. Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos Janne Kivivuori	1	- kriminologisen yksikön väkivaltaan kohdistuva jatkuva seuranta ja tutkimus (Espoon perheväkivaltamallin ja Lyömättömän linjan prosessiarviointi, nuorten uusintarikollisuus, raiskausten käsittely rikosprosessissa)
	2	- väkivaltailmiön laaja-alaista seurantaa ja tutkimusta jatketaan ja tehostetaan - seuraamusjärjestelmän tutkimusta jatketaan
	3	- OPTL tuottaa ja levittää laaja-alaista tieteellistä tutkimus- ja seurantatietoa väkivallasta kaikissa muodoissaan
	4	- uusien tutkimusyksiköiden perustaminen ei ole perusteltua - jos osaamista keskitetään valtakunnallisesti, perustettavan toimijan olisi oltava laaja-alainen ja monipuolinen, ja sen työn olisi nojaututtava korkeatasoiseen arviointitutkimukseen - olisi tarpeen selvittää, mitä väkivallan ehkäisytyön osaamisella tarkoitetaan
	5	- ks. kysymys 4
Poliisiammatti-korkeakoulu Eero Koljonen	1	- tutkimusyksikkö tekee aktiivisesti väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää tutkimusta (mm. rikosuhritutkimus, perheväkivalta) - koulutusyksikkö vastaa siitä, että poliisipäällystö saa koulutuksensa yhteydessä riittävän ymmärryksen väkivaltarikollisuudesta ja sen torjunnan tarpeesta
	2	- suunnitteilla lapsiuhritutkimus, kysely työpaikkaväkivallasta ja selvitys turvallisuusyhteistyön organisoitumisesta
	3	- tutkimusyksikön tehtävänä on tiedon tuottaminen ja levittäminen väkivallan esiintymisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä - koulutusyksikön tehtävänä on paikallisen poliisijohdon kouluttaminen siten, että se osaa tunnistaa väkivallan paikalliset erityispiirteet
	4	- paikallisen turvallisuussuunnittelun tueksi tarvitaan valtakunnallista ohjausta - rikosentorjuntaneuvoston nykyistä roolia tulisi vahvistaa - poliisihallinnon osalta väkivallan ehkäisytyön osaamista voidaan kartoittaa, koordinoita ja kehittää
	5	- tarve vaihtelee alueittain - lääninhallitusten poliisiosastojen työn tehokkaampi hyödyntäminen

Suomen Kunta- liitto Sirkka Rousu	1	<ul style="list-style-type: none"> - Kuntaliiton asiantuntijoita on mukana laaja-alaisessa turvallisuustyössä - palvelujen kehittämishankkeissa tuotettu työvälineitä myös väkivallan seulontaan, tutkimukseen ja hoitoon
	2	<ul style="list-style-type: none"> - toimintaa jatketaan olemassa olevissa verkostoissa
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Kuntaliitto toteuttaa perustehtäviään kolmella tavalla: huolehtii kuntien edunvalvonnasta, tuottaa kunnille palveluja ja panostaa kuntien kanssa tehtävään kehittämistyöhön - väkivallan vähentämisessä Kuntaliitto toimii erityisesti tiedonvälittäjänä (mm. www.kunnat.net)
	4	<ul style="list-style-type: none"> - kansallisen osaamisen verkoston kokoaminen olisi tarpeen kansallisten tukirakenteiden luomiseksi - verkoston ”solmut”, jotka keskittyvät erilaisten väkivallan teemojen tutkimiseen, kehittämiseen ja tiedon välittämiseen - kunnille on tarjottava toimintaan motivoivaa tutkimustietoa
	5	<ul style="list-style-type: none"> - em. verkoston alueelliset ja paikalliset/seudulliset ”solmut”, joihin voidaan keskittää alan erityisosaamista
Amnesty / Joku raja! -kam- panja Niina Laajapuro	1	<ul style="list-style-type: none"> - maaliskuussa 2004 alkaneen lähisuhdeväkivaltaan painottuneen Joku raja! -kampanjan yhteydessä on laadittu suositukset naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi, järjestetty vetoomuskampanja ja toteutettu selvitys koskien kuntien työtä lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi
	2	<ul style="list-style-type: none"> - järjestö rohkaisee kuntalaisaloitteisiin, joiden tueksi on laadittu ns. kuntalaisaloitepaketti - kampanjan www-sivuille on koottu kuntatietokanta
	3	<ul style="list-style-type: none"> - järjestö pitää aihetta esillä alueellisesti ja paikallisesti - paikallisryhmät keskeisessä asemassa kunnissa tapahtuvassa työssä
	4	<ul style="list-style-type: none"> - tarve kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen toimintaohjelman laatimiselle ja työtä koordinoivan pysyvän elimen perustamiselle - tärkeää elimen poikkihallinnollisuus ja pysyvyys, riittävä resursointi ja asiantuntemus - tehtävänä väkivaltaa koskevan tiedon kerääminen ja levittäminen (ml. tilastointi), perus- ja täydennyskoulutuksen järjestäminen, tietopankin perustaminen ja hyvien käytäntöjen levittäminen - taustana ihmisoikeussopimusten vaatimukset
	5	<ul style="list-style-type: none"> - suuressa osassa kuntia työhön tarvitaan tukea, joten myös alueellisen osaamisen keskittäminen olisi perusteltua - olemassa olevien rakenteiden ja asiantuntemuksen hyödyntäminen ja läänien vahvistaminen

Kirkkohallitus / Väkivallasta sovintoon -kam- panja Kati Jääskeläinen	1	<ul style="list-style-type: none"> - kirkon perustyössä kohdataan ja autetaan ihmisiä erilaisissa elämäntilanteissa, perheasioiden neuvottelukeskukset auttavat perheen ongelmissa - Väkivallasta sovintoon -projektin (2004–2006) painopisteinä ovat olleet väkivaltakulttuuri, väkivalta perheessä sekä rasismi ja muukalaisviha: Väkivallaton viikko (lokakuussa), lisäksi projekti on mukana useissa väkivallan ehkäisyä tukevissa verkostoissa - muita projekteja: Virtaa välillämme -parisuhdekurssit, Varhainen puuttuminen (Varpu), Sopusuhteiden puuttuminen (Varpu), Sopuavain
	2	<ul style="list-style-type: none"> - varhaisen puuttumisen toimintamuotoja ulotetaan ja levitetään hiippakuntiin ja seurakuntiin - Väkivallasta sovintoon -projektin suunnitellaan jatkuvan vuosina 2007–2010; keskeisenä tavoitteena väkivallan vähentäminen paikallistasolla mm. tiedonvälityksen ja koulutuksen avulla
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Kirkkohallitus tukee väkivallan ehkäisyyttä erityisesti tiedotuksen, julkaisujen ja koulutuksen avulla ja edistää yhteistyötä kirkon ja muiden yhteiskunnan toimijoiden välillä
	4	<ul style="list-style-type: none"> - väkivallan ehkäisyn osa-alueiden asiantuntemusta yhdistävälle koordinoinnille on selkeästi tarvetta - olennaista koordinoivan tahon itsenäisyys ja resursointi; huomioitava myös asiantuntijuus ja kansalaisjärjestöjen tietotaito - keskeisinä tehtävinä moniammatillinen yhteistyö, tiedotus, koulutus, materiaalin tuotanto, tutkimus, kehittämistoiminta ja kansainvälinen yhteistyö
	5	<ul style="list-style-type: none"> - myös alueellisen tason koordinointi on tärkeää - lääninhallitukset luonteva taho vastaamaan toteutuksesta - uusien verkostojen ja yhteistyöelinten tarvetta arvioitaessa on huomioitava STM:n väkivaltahankkeen aikana saadut kokemukset ja hyödynnettävä kuntiin ja seutukuntiin rakennettuja yhteistoimintamalleja
Ensi- ja turvakotien liitto ry Ritva Karinsalo	1	<ul style="list-style-type: none"> - väkivallan ehkäisytyö on rakennettu liiton toiminnan sisään - turvakotien tavoitteena on ehkäistä perheväkivaltaa ja estää siitä syntyviä haittoja; työskentely myös lasten kanssa - tapaamispaikkatoiminnan avulla lasten tapaaminen erotetaan väkivaltaisesta parisuhteesta - Jussi-työssä autetaan miestä väkivallattomuuteen - Nettiturvakoti tarjoaa varhaisvaiheen apua internetissä - projekteja ja hankkeita: Miesten kriisikeskus (2002–2006), Vaiettu naiseus (2004–2008), Lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden oikeudelliset palvelut (2004–2007), Miehen tie (2005–2007), Perheväkivaltaa kokeneet nuoret (2006–2010), Nuoret näkyviin (2006–2008), Toimintamallien kehittäminen ikääntyviin kohdistuvan perheväkivallan ehkäisyyn (2006–2010), Miesten asema (2005–2010) - tutkimustoiminta ja tiedotus
	2	<ul style="list-style-type: none"> - em. hankkeet - miesten kanssa tehtävän työn laajentaminen - väkivaltatyön kytkeminen myös ensikotityöhön
	3	<ul style="list-style-type: none"> - liitto toimii asiantuntijana perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy- ja hoitotyössä pohjanaan asiakastyön tuoma käytännön kokemus - vahvuutena kyky reagoida nopeasti uusiin haasteisiin

	4	<ul style="list-style-type: none"> - väkivaltatyön käytännön tasolla on tarvetta moniammatilliseen ja poikkihallinnolliseen koordinointiin: palveluketjujen selkeytys, panostus ehkäisevään työhön, osaamisen vahvistaminen peruspalveluissa - valtakunnallisen tason koordinointia, vaikuttamista, linjauksia ja työmuotojen kehittämistä tarvitaan myös - väkivaltatyöhön omaksuttava laaja, käytännön työhön ja tutkimukseen perustuva näkökulma
	5	- ks. kysymys 4
Kansallinen väkivaltaobservatorio Pirjo Pehkonen	1	<ul style="list-style-type: none"> - väkivaltaobservatorio järjestäytyi vuoden 2005 alussa - observatorio on antanut lausunnot kansallisesta väkivallan vähentämishjelmasta ja sovittelulaista, laatinut tiedotteen sovittelulain epäkohdista sekä järjestänyt seminaarin ajankohtaisista lainsäädäntöön liittyvistä kysymyksistä
	2	<ul style="list-style-type: none"> - observatorion tehtävänä on monitoroida naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyötä ja nostaa esille epäkohtia - observatorioon kuuluu myös palveluja tuottavia järjestöjä - observatorio pitää esillä naisnäkökulmaa väkivallan vähentämis-työssä
	3	<ul style="list-style-type: none"> - observatorio on naisiin kohdistuvan väkivallan asiantuntija - observatorio seuraa ja arvioi valtionhallinnon ja järjestökentän toimintaa ja välittää tietoa ja aktivoi paikallistasoa verkostojensa kautta
	4	<ul style="list-style-type: none"> - on erittäin tärkeää perustaa pysyvä koordinoitikeskus vastaamaan väkivaltatyön valtakunnallisesta kehittämisestä ja seurannasta - keskuksessa oltava riittävä asiantuntemus naisiin kohdistuvan väkivallan erityiskysymyksissä: sukupuolinäkökulma - luonteva sijoituspaikka sosiaali- ja terveysministeriö - tehtävät: tilastoinnin kehittäminen, tiedon kerääminen ja välittäminen, viranomaisten seuranta, työmenetelmien kehittäminen, hyvien käytäntöjen levittäminen, www-sivuston perustaminen, moniammatillisen koulutuksen koordinointi, tiedottaminen
	5	<ul style="list-style-type: none"> - lääneihin tulisi perustaa pysyviä moniammatillisia työryhmiä sekä turvata pysyvä korvamerkitty rahoitus riittävälle henkilöstölle - alueelliselle koordinaatiotyölle tulisi laatia yhteiset tehtävät
Helsingin kaupungin väkivallan ehkäisyn työryhmä Marjo Ruismäki	1	<ul style="list-style-type: none"> - kaupungin turvallisuusstrategian päivittäminen ja seuranta - vuonna 1997 käsitellyn perheväkivallan ehkäisyohjelman päivittämistä käsitellään valtuustossa vuonna 2006
	2	<ul style="list-style-type: none"> - turvallisuusstrategian mukaan eri hallintokunnilla on tehtävänä toteuttaa omaan toimialaansa kuuluvia turvallisuutta edistäviä toimenpiteitä - perheväkivaltatyöryhmä tarjoaa täydennyskoulutusta kaupungin ja sen sidosryhmien työntekijöille
	3	- aktiivinen toimija muiden joukossa
	4	<ul style="list-style-type: none"> - keskittämistä tärkeämpää on verkostoituneen yhteistyön lisääminen - poikkihallinnollisen ja moniammatillisen viranomaistyön lisääminen
	5	- ks. kysymys 4

Työryhmän jäsenorganisaatioiden vastaukset

Oikeusministeriö Minna Piispa	1	<ul style="list-style-type: none"> - rikksentorjuntaneuvoston Kansallinen väkivallan vähentämishjelma (2005) - kansallisen naisuhritutkimuksen koordinointi - väkivaltaan liittyvä tutkimus tuottaa tietoa väkivallan yleisyydestä, ennaltaehkäisystä ja uhrin asemasta - Järvenpäässä toteutettava väkivallan vähentämisen pilottihanke
	2	<ul style="list-style-type: none"> - väkivallan vähentämishjelman suositukset sopivat toteutettaviksi myös paikallistasolla (Järvenpään pilottihanke) - rikksentorjuntaneuvosto kehittää yhdyshenkilöverkostoaan - poliisipäällystä kannustetaan kirjeitse turvallisuussuunnitteluun kunnissa
	3	<ul style="list-style-type: none"> - keskeisesti asetetun väkivaltaajaoston kautta, jonka tehtävänä on edistää väkivaltatyötä, koordinoida väkivallan vähentämishjelmaa ja toimia alueellisen ja paikallisen väkivallan vähentämistyon tukena
	4	<ul style="list-style-type: none"> - tarve koordinaatiokeskuksen perustamiselle on - keskittämisessä olisi tärkeää kokonaisvaltainen näkemys väkivallasta: laaja tietämys erilaisesta väkivallasta - väkivaltaajaoston ja koordinaatiokeskuksen roolien pohtiminen - kaikki keskeiset ministeriöt mukaan
	5	<ul style="list-style-type: none"> - keskittäminen läänitasolla: joka lääniin koordinaattori väkivallan ehkäisyyn
Kansanterveyslaitos Mauri Marttunen	1	<ul style="list-style-type: none"> - koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn yksikön työssä käytetyt aineistot sisältävät tietoa myös väkivallasta - tilastotiedon seuraaminen väkivallan seurauksena hoidetuista henkilöistä - kansallinen uhritutkimus 2006 - kehittämistoiminta Kymenlaakson ja Kouvolan seuduilla - mielenterveyden ja alkoholitutkimuksen osaston (MAO) tutkimus nuorten aggressiivisuuden ja päihteiden käytön yhteyksistä sekä itsemurhista ja niiden yrityksistä - koululaisaineiston pohjalta on Tampereen yliopiston terveystieteen laitoksen kanssa yhteistyössä tutkittu nuorten väkivaltaista käyttäytymistä, mielenterveyttä ja päihteiden käyttöä
	2	<ul style="list-style-type: none"> - mielenterveyden ja alkoholitutkimuksen osaston tutkimus jatkuu - muuta nuoria koskevaa tutkimustoimintaa - väestötasolla tämäntyyppistä tutkimusta jatketaan resurssien salliessa
	3	<ul style="list-style-type: none"> - KTL on kiinnostunut koko väestön terveyteen liittyvää väkivaltaa ja sen riskitekijöitä koskevasta tutkimuksesta voimavarojensa mukaan
	4	<ul style="list-style-type: none"> - tarvetta keskittämiseen on - koordinaation ja kansanterveysnäkökulman vahvistaminen - organisointi esim. perustamalla johonkin STM:n laitokseen väkivallan ehkäisyyn erikoistuva yksikkö
	5	<ul style="list-style-type: none"> - alueellista koordinoitua pohdittaessa otettava huomioon yleisemmin terveyden edistämisen ja kansanterveystyon alueellinen vastuu

Työterveyslaitos Maarit Vartia	1	<ul style="list-style-type: none"> - laitoksessa on tutkittu työssä kohdattavaa sekä fyysistä että henkistä väkivaltaa - kehittämistyö: väkivaltatariskejä on arvioitu TIKKA- ja KAURIS-menetelmillä, yritysten ja organisaatioiden kanssa on kehitetty malleja epäasiallisen kohtelun tilanteisiin - laitos antaa koulutusta häirintään ja epäasialliseen kohteluun liittyvissä asioissa sekä uhka- ja väkivaltatilanteiden analysoinnissa
	2	- ks. kysymys 1
	3	- TTL on valtakunnallinen toimija; tutkija ja asiantuntija; kehittäjä ja konsultti; kouluttaja sekä tiedottaja
	4	- tarvetta taholle, josta saisi tietoa tutkimuksesta, toimivista malleista, ohjeista ym.
	5	
Stakes Juhani Iivari	1	<ul style="list-style-type: none"> - Stakesissa on käynnissä tutkimusta ja kehittämishankkeita, joista osa liittyy väkivallan vähentämiseen välittömästi (Lähisuuhdeväkivalta sovittelussa -tutkimus 2004; Tuomittu maahanmuuttaja -tutkimus 2006) ja osa välillisesti (Recognition and treatment of sexual abuse of a child; Huumeet ajankuvana ja Normaalin rajan molemmilla puolilla -tutkimukset; Paikallinen alkoholipolitiikka PAKKA-hanke)
	2	
	3	
	4	<ul style="list-style-type: none"> - tarvetta koordinointiin on - valtakunnallisen tason koordinoinnin voisi keskittää esim. rikosentorjuntaneuvostoon - ammattilaisten koulutus väkivallan ehkäisyyn ja käsittelyyn voitaisiin antaa jonkun ammattikorkeakoulun erityisvastuulle, esim. Mikkelin
	5	- jotkut lääninhallitusten vetämät alueryhmät ovat toimineet hyvin ja saaneet aikaan palveluja kunnissa – tätä mallia voisi elvyttää
Sisäasiainministeriö, poliisiosasto Mikko Lampikoski	1	<ul style="list-style-type: none"> - tutkimus: Poliisi ja perheväkivalta (PAKK) 2005, PAKE-hanke (PAKK), Rikollisuus kunnissa (PAKK) 2003, Vaikuta varhain – Poliisiin hyvät käytännöt varhaisen puuttumisen alueella 2006, Poliisin toimenpiteet väkivallan estämisessä ja vähentämisessä 2005 - työryhmä on valmistellut ohjelman poliisin toimenpiteistä väkivallan estämisessä ja vähentämisessä - väkivaltarikollisuuden vähentäminen on poliisitoiminnan painopisteenä vuonna 2006 – ohjelman sisältöön on otettu väkivallan vähentämishojelman poliisia koskevien suositusten toimeenpanon turvaaminen - laadittu toimintalinjat poliisitoiminnan eri sektoreille (rikosentorjunta, järjestyspoliisitoiminta, koulutus) - suositusten toimeenpano turvataan mm. tulohajauksen avulla
	2	<ul style="list-style-type: none"> - organisaation kaikilla tasoilla ja koulutuksessa toteutetaan väkivallan vähentämistä koskevia toimenpiteitä - paikallisten turvallisuussuunnitelmien tarkastustyön pohjana toimii Paikallisen turvallisuusyhteistyön kehittäminen -julkaisu - lähipoliisitoiminnan strategiaa ollaan valmistelemaan

	3	<ul style="list-style-type: none"> - poliisi toimii yhteistyössä useiden eri viranomaisten, yhteisöjen ja alueensa asukkaiden kanssa sekä antaa tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua - poliisin perinteisiä tehtäviä ovat väkivallan ennalta estäminen, väkivaltatilanteen katkaisu, rikoksen selvittäminen ja rikoksen uhrin auttaminen - poliisin puuttumista tulisi paremmin voida käyttää auttamistyön käynnistämiseen ja auttamisketjun toimivuudesta tulisi huolehtia yhdessä muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa
	4	<ul style="list-style-type: none"> - lähisuhde- ja perheväkivallan vähentämiseen liittyvän osaamisen keskittäminen on tarpeen - vastuu STM, yhteistyössä RTN väkivaltajaoston ja muiden toimijoiden kanssa
	5	-

VASTAUKSET

Tapio Lappi-Seppälä, johtaja
 Janne Kivivuori, tutkimusjohtaja
 Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

25.8.2006

OPTL:n vastauksia Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinointi –työryhmän kysymyksiin

1. Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä 2004-2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

OPTL:n kriminologinen yksikkö on toteuttanut ns. Espoon perheväkivaltamallin ja siihen liittyvän Lyömättömän linjan prosessiarvioinnin (Hertta Keisala: Parisuhdeväkivalta moniammatillisen työn kohteena, OPTL tutkimustiedonanto 68.)

Tällä hetkellä on käynnissä hanke, jossa arvioidaan sosiaaliryönteiden toimenpiteiden vaikuttavuutta alle 15-vuotiaina ensimmäisen rikoksensa tehneiden nuorten uusintarikollisuuteen. Usein kyse on väkivallasta. Hanke on siinä mielessä paikallinen, että se toteutetaan yhteistyössä Helsingin sosiaaliviraston kanssa. Hanke voi tuottaa tietoa siitä, millaisilla paikallisilla toimilla nuorten väkivaltaa voidaan vähentää.

Kysymyksen mainitsemana ajanjaksona on tutkittu myös raiskausten käsittelyä rikosprosessissa – aihe, johon liittyy myös väkivallan ehkäisytyötä. Tällä hetkellä kriminologinen yksikkö osallistuu naisuhritutkimuksen toteuttamiseen. Lähitulevaisuudessa ilmestyy tutkimus alkoholiverotuksen muutosten vaikutuksista väkivaltaan.

Sikäli kuin väkivaltaan kohdistuva jatkuva seuranta ja tutkimus tukevat väkivallan ehkäisytyötä, suuri osa OPTL:n kriminologisen yksikön toiminnasta tukee väkivallan ehkäisyä. Mainittakoon vaikkapa henkirikollisuuden seurantajärjestelmä, joka monitoroi kuolemaan johtavaa väkivaltaa. Myös kansalliset uhritutkimukset, nuorisoriikollisuustutkimukset ja edellä mainittu naisuhritutkimus tuottavat perustietoa väkivallan määrästä, piirteistä ja kehityksestä.

Laitoksen vuosittain julkaisema *Rikollisuustilanne* –katsaus tiivistää tutkimuksen ja tilastojen antaman kuvan rikollisuuden kehityksestä. Se sisältää erilliset jaksot kuolemaan johtaneesta väkivallasta ja muusta väkivallasta. Katsauksen luvut naisista, nuorista ja alkoholista sisältävät niin ikään väkivaltatietoa.

Laitoksella tutkitaan myös virallisen seuraamusjärjestelmän rangaistusten vaikutusta uusintarikollisuuteen.

2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Kriminologinen yksikkö jatkaa ja tehostaa väkivaltailmiön laaja-alaista seurantaa ja tutkimusta. Myös seuraamusjärjestelmän tutkimusta jatketaan. Väkivallan ehkäisyhankkeiden arviointitutkimuksia ei ole juuri tällä hetkellä vireillä.

3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?

Roolina on laaja-alaisen tieteellisen tutkimustiedon sekä seurantatiedon tuottaminen väkivallasta kaikissa muodoissaan.

Väkivallan ehkäisytyön onnistumisen arviointi edellyttää laaja-alaista väkivallan tutkimusta ja seurantaa. Laaja-alaisuus viittaa siihen, että kaikki väkivallan uhriryhmät huomioidaan ja tutkimus on myös teoreettisesti ja lähestymistavoiltaan laaja-alaista.

OPTL:n kriminologisen yksikön tutkimustuloksia ja väkivaltaa koskevaa seurantatietoa pyritään levittämään laajasti julkaisujen ja tiedotusvälineiden kautta. Laitoksen tutkimukset ovat nykyään kokonaan laitoksen Internet-sivuilla. Tutkijat myös esittelevät työtään seminaareissa. Yksiköllä ei kuitenkaan ole resurssien pienuuden johdosta mahdollisuutta toimia alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyössä varsinaisena koulutuksen ja/tai neuvontatuen järjestäjänä. Yksikössä on tällä hetkellä viisi tutkijavirkaa.

4. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Jos väkivallan ehkäisytyön osaamista keskitetään perustamalla uusi toimija, viranomainen tai muu institutionaalinen järjestely, sen tehtävänkuvan rajaus suhteessa tutkimukseen tulisi olla selkeä. Esimerkiksi OPTL:n kriminologinen yksikkö harjoittaa jo väkivallan, rikosentorjunnan ja seuraamusjärjestelmän tutkimusta ja seurantaa. Yksikkö jatkaa tätä toimintaansa. Uusien tutkimusyksiköiden luominen ei ole perusteltua. Mikäli tutkimusta halutaan tehostaa, rahoitus kannattaa suunnata olemassa oleviin laitoksiin (esim. OPTL, PAKK, KTL, STAKES).

Mikäli väkivallan ehkäisytyön osaamista keskitetään valtakunnallisesti, perustettavan toimijan olisi oltava suuntautumiseltaan laaja-alainen ja monipuolinen. Sen tehtävänasettelun tulisi sisältää laajasti (a) väkivallan eri uhri- ja tekijäryhmät (esim. lapset, nuoret, keski-ikäiset, vanhukset, miehet, naiset) ja (b) elämäalueet, joissa väkivaltaa esiintyy (esim.

kodit, koulut, työpaikat, vapaa-ajan viettopaikat sekä näistä kaikista syrjäytyneiden elämänpiirit).

Mikäli perustettava valtakunnallinen toimija harjoittaa väkivallan ehkäisytyön arviointia, sen olisi nojaututtava korkeatasoiseen, mielellään kokeelliseen arviointitutkimukseen.

5. Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Ks. kohta 4. Sekä valtakunnallisen että alueellisen keskittämisen osalta olisi ehkä syytä myös selvittää, mitä väkivallan ehkäisytyöhön liittyvässä osaamisella tarkoitetaan. Mikäli tällaiseen osaamiseen liittyy ehkäisytyön vaikutusten arviointi, se edellyttää huomattavaa tutkimuskompetenssia.

Yhteenvetoa OPTL:n vastauksista

Mikäli perustetaan väkivallan ehkäisytyön toimija, sen tulisi

- **kattaa laajasti väkivallan eri kohde- ja tekijäryhmät (esim. eri ikäiset, eri sukupuolet, eri kansallisuudet jne.)**
- **kattaa laajasti eri elämänalueet, joissa väkivaltaa esiintyy (esim. koti, koulu, työ, vapaa-aika, syrjäytyneiden elämänpiirit)**
- **olla tieteellisesti laaja-alainen eli se ei saisi olla sitoutunut yhteen teoreettiseen näkökulmaan tai selitysmalliin**
- **olla sitoutumaton suhteessa väkivallan ehkäisytyön kentällä esiintyviin koulukuntiin ja tieteellisiin suuntauksiin**
- **harjoittaa korkealuokkaista, mielellään kokeellisiin asetelmiin nojaavaa arviointitutkimusta, jos tutkimus ylipäättään sisältyy sen tehtäviin**

Poliisiammattikorkeakoulu

Miestentie 2
PL 13
02151 Espoo

Sosiaali- ja terveysministeriön Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinointi -työryhmälle.

Perjantaina 25.8.2006 klo 10-11, Snellmaninkatu 13, 5. kerros (kokoushuone).

Vastauksina esittämiinne kysymyksiin esitämme seuraavaa:

1. Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004-2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Poliisiammattikorkeakoulun (PAKK) tutkimusyksikössä tehdään aktiivisesti väkivallan ehkäisytyöhön liittyviä tutkimuksia. Yksikkö osallistuu monien ns. rikosuhritutkimusten suunnitteluun ja analysointiin yhdessä muiden toimijoiden, kuten Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa. Tällaisia ovat mm. kansallinen uhritutkimus, kansainvälinen uhritutkimus ja naisuhritutkimus. Säännöllisesti toteutettava tutkimus poliisin tietoon tulleesta rasistisesta rikollisuudesta sisältää tietoja myös rasistisen väkivallan rakenteesta ja kehityksestä. Lisäksi PAKK:n tutkimusyksikössä on tehty useita väkivaltaa koskettelevia erillistutkimuksia, viimeksi mm. perheväkivallasta. Paikallistasolla on tehty mm. tutkimus heisinkiläisten kokemasta turvattomuudesta niin, että tulokset kuvaavat väestön kokemuksia myös asuinaluetasolla.

Tutkittua tietoa tarvitaan niin valtakunnallisella kuin paikallisellakin tasolla väkivallan rakenteellisesta kehityksestä, jotta väkivallan ehkäisytyössä osataan puuttua oikeisiin asioihin. Tämä edellyttää säännöllisesti toteutettavien uhritutkimusten kokoamista kohderyhmäkohtaisesti ja mahdollisuuksien mukaan myös paikallisesti.

Poliisiammattikorkeakoulun koulutusyksikkö vastaa poliisipäällystön kouluttamisesta, jossa yhteydessä se varmistaa, että poliisipäällystö saa työssään tarvittavan riittävän ymmärryksen väkivaltarikollisuuden määrästä, luonteesta ja merkityksestä, sekä väkivaltarikollisuuden torjunnan tarpeesta, keinoista ja mahdollisuuksista osana poliisin työtä ja toimintakenttää. Tämän lisäksi koulutusyksikkö ohjaa poliisipäällystön tutkinnon oppilastyönä tehtäviä kehittämistehtäviä. Useissa töissä on kohteena paikallisen organisaation ja sen toiminnan kehittäminen. Koulutusyksikkö vastaa myös muusta poliisin johtamisen kouluttamisesta, joten sillä on vaikutusta rikosten tutkinnan johtamisen ja ennalta estävän toiminnan tehostumiseen. Tämä toiminta vaikuttaa sekä alueellisella että paikallisella tasolla, myös väkivaltarikollisuuden parissa.

2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Parasta aikaa ollaan suunnittelemassa koululaiskyselynä toteutettavaa lapsiuhritutkimusta sekä tutkimusta erityisesti sosiaali- ja terveysaloilla esiintyvistä työpaikkaväkivallasta. Samoin on suunnitteilla tutkimus, jossa arvioidaan Etelä-Suomen läänin alueella tehtyjen paikallisten turvallisuuskyselyjen tulosten ja muiden aineistojen avulla paikallisen turvallisuusyhteistyön organisoitumista ja tuloksellisuutta. Samassa tutkimushankkeessa on tarkoituksena tarkastella myös mm. väkivaltarikollisuuden yhteyttä paikallisen turvallisuusyhteistyön aktiivisuuteen. Mainittujen suunniteltujen tutkimushankkeiden rahoitus on kuitenkin vielä auki.

Koulutusyksikön osalta viitataan edellisen kysymyksen vastaukseen.

3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?

PAKK:n tutkimusyksikön tehtävänä on tiedon tuottaminen ja levittäminen väkivallan ja muun rikollisuuden esiintymisestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä valtakunnallisesti ja paikallistasolla. Väkivallalla on rakenteelliset syynsä ja sitä on siksi tutkittava yhteistyössä mm. sosiaali- ja terveysalan tutkimuksen tai päihdetutkimuksen kanssa. Paikalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet eri alojen tutkijoiden ja käytännön toimijoiden kanssa saattavat olla alku uusien väkivaltaa ehkäisevien innovaatioiden kehittämisessä.

Koulutusyksikön tehtävänä on paikallisen poliisijohdon kouluttaminen niin, että siellä osataan tunnistaa väkivallan paikalliset erityispiirteet. Kriminologian ja kriminalistiikan opetuksessa käsitellään väkivaltarikollisuutta ja siihen liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Poliisin ylijohdo nimeää vuosittain rikostorjunnan teemavuoden ja kuluvana vuonna se on väkivaltarikollisuus. Tämä on vaikuttanut erityisesti kuluvan vuoden opetusohjelmassa tämän rikollisuusalueen korostamiseen.

4. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Paikallisen turvallisuussuunnittelun tueksi tarvitaan valtakunnallista ohjausta. Poliisiammattikorkeakoulussa juuri valmistuneen tutkimuksen mukaan paikallinen turvallisuussuunnittelu on vielä hajanaista ja eri toimijoiden työn koordinointi paikallistasolla on hyvin kirjavaa. Tarvitaan valtakunnallisia malleja paikallisen turvallisuussuunnittelun tehokkaaksi organisoimiseksi tavalla, joka ottaa huomioon rikollisuuden torjunnan paikalliset erityispiirteet.

Rikostorjuntaneuvostolla (RTN) on jo vakiintunut valtakunnallinen rooli väkivallan ja muun rikollisuuden torjunnassa ja rikollisuuden seurausten lievittämisessä. RTN osallistuu myös aktiivisesti vastaavaan eurooppalaiseen rikollisuudentorjuntatyöhön EUCPN:n kautta. RTN:n asemaa tulisi tässä roo-

lissa vahvistaa ja samalla sen kautta entisestään edistää eri hallinnonalojen yhteistyötä rikosentorjuntatyössä.

Poliisin ylijohdo on linjannut poliisin toimenpiteitä väkivallan vähentämiseksi ja estämiseksi. Oppilaitoksen koulutusyksikön tehtävänä on pitää huoli siitä, että opetusohjelmiin sisällytetään nämä linjaukset. Poliisihallinnon osalta väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista voidaan kartoittaa, koordinoida ja kehittää. Osaamisen keskittäminen voi tapahtua poliisin ylijohdon kautta. Osaamisen keskittäminen yhteen poliisiyksikköön ei ole mahdollista eikä taroituksenmukaista.

5. Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Tarve luultavasti vaihtelee alueittain. Pienten kuntien kohdalla alueellista yhteistyötä turvallisuussuunnittelussa ja väkivallan ehkäisytyössä varmasti tarvitaan. Toisaalta kovin moniportaista alueellista hallintoa ja ohjausta tulisi välttää, juuri tästäähän on viime vuosina pyritty pois.

Lääninhallitusten poliisiosastoilla tehdään alueellista turvallisuustutkimus- ja selvitystyötä. Tässä syntynyttä tietoa voitaisiin nykyistä tehokkaammin hyödyntää esimerkiksi tekemällä väkivallan ehkäisytyötä koskevia aloitteita sellaisille kunnille ja kuntakokonaisuuksille, joissa tähän työhön näyttäisi olevan erityistä tarvetta. Lääninhallitusten poliisiosastojen rooli voisi siten olla tietoa jakava ja paikallista turvallisuusyhteistyötä aktivoiva.

Toiminnallisella taholla, paikallistasolla on tehty ansiokkaita rikollisuuden ehkäisytyön projekteja poliisin ja muiden viranomaisten ym. kesken. Osittain nämä kuuluvat RTN:n kautta kehitettyyn valtakunnalliseen rikosentorjuntaohjelmaan, mutta tällaisia kehittämissuunnitelmia on syntynyt myös paikallistasolla oma-aloitteisesti. Poliisiorganisaation toimintojen keskittäminen tapahtuu linjaorganisaation mukaisesti, mutta aikaisemmin mainitulla tavalla kartoittaminen, koordinoiminen ja kehittäminen ovat hyvin mahdollisia.

Poliisiammattikorkeakoulussa järjestetään vuosittain muun muassa lähisuhteiden väkivaltarikollisuuteen liittyvä seminaari ja monia muita koulutustapahtumia, joissa on mukana runsaasti yhteistyökumppaneita. Oppilaitos antaa luonnollisesti myös perinteistä opetusta, mutta ammattikorkeakoulun johtamiskoulutukseen kuuluu myös kerätä hyviä malleja, pyrkimyksellä olemaan mukana niiden edelleen kehittämisessä.

Erikoistutkija Juha Kääriäisen ja yliopettaja Eero Koljosen puolesta

Eero Koljonen
Yliopettaja

Liite Poliisin toimenpiteet väkivallan estämisessä ja vähentämisessä.
Poliisin ylijohdon asettaman työryhmän loppuraportti.

Suomen Kuntaliiton näkemyksiä
25.8.2006 kokosi Sirkka Rousu

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinaattoria selvittävän työryhmän kuulemistilaisuus organisaation väkivallan vähentämiseksi tekemästä työstä perjantaina 25.8.2006 klo 10-11 osoitteessa Snellmaninkatu 13, 5. kerros (kokoushuone).

1. Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004–2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Suomen Kuntaliiton eri toimialojen asiantuntijoita on ollut ja edelleen on mukana laajalaisessa turvallisuustyössä: Muutaman viime vuoden teemoja ovat olleet mm. paikallisen turvallisuustyön kehittäminen (Markku Haiko sihteerinä, SM:n sisäisen turvallisuuden julkaisu 19/2006) ja paikallisten turvallisuussuunnitelmien laadintaprosessien tuki 2004 (Sirkka Perttu), palvelualan työpaikoilla kohdatun fyysisen väkivallan ehkäiseminen, 2005 kehittämisraportti (Sirkka Rousu), sosiaalipäivystyspalveluiden kehittäminen (Sirkka Rousu mm. sos.päivystysopas 2005), VIRVE-turvallisuusviranomaisten yhteistyön kehittäminen (Sirkka Rousu STM VIRVE-työryhmä ja SM:n VIRVE-pääkäyttäjäryhmä), TURVE-työryhmä (Markku Haiko).

Lisäksi erilaisissa palvelujen kehittämishankkeissa on tuotettu työvälineitä myös väkivallan seulontaan, tutkimukseen ja hoitoon: mm. SERI – seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten tutkimus- ja hoitomalli Keski-Suomen maakuntaan (www.harava.net), seudullisia yhteistointamalleja väkivaltaan puuttumiseksi, äitiys- ja lastenneuvoloissa on käytössä ns. väkivaltaseula (Sirkka Perttu).

Kuntien väkivaltatyön nykyistä tilannetta peilaavaa ajankohtaisselvitystä emme ole tekemässä. Viimeksi kuntien näkökulmaa on selvittänyt Amnestyn Suomen osasto kyselytutkimuksessaan (2006). Poliisin toimesta ollaan selvittämässä turvallisuussuunnitelmien nykytilaa kunnissa.

2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Kuntaliitto jatkaa toimintaansa olemassa olevissa verkostoissa, mutta ei ole käynnistämässä tämän aihealueen erillishankkeita. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on yksi keskeinen väkivallan ilmenemismuoto, mutta myös esim. työntekijän työssään kohtaaman väkivallan ehkäisyyn tulee panostaa – työnantajan velvoitteet työsuojelulainsäädännössä ovat ankarat, ja enemmänkin tulisi yhteiskunnassa kiinnittää voimavaroja siihen, ettei kukaan joudu väkivallan uhriksi työssään, varsinkin mikäli erilaisia uhka- ja riskitekijöitä voidaan työpaikoilla vähentää. Mm. palvelutilanteissa kohdatun väkivallan vähentämiseksi on tehty aloitteet turvallisuuskoulutuksen ja koulutusaineiston tuottamiseksi sekä rakenne- ja turvallisuussuunnitteluohjeiden laati-

miseksi (ns. RT-suunnittelukortit toimitilojen suunnittelulle) (SM, Turvallisuusalan neuvottelukunta > aloitteet elokuussa 2006).

3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?

Kuntaliiton perustehtäviä toteutetaan kolmella tavalla: huolehtimalla kuntien edunvalvonnasta, tuottamalla erilaisia palveluja kunnille sekä panostamalla kuntien kanssa tehtävään kehittämistyöhön. Väkivallan ehkäisemistyössä toimimme erityisesti tiedonvälittäjänä (mm. www.kunnat.net -portaali on erittäin laaja ajankohtainen tietovaranto, jota kunnat osaavat hyödyntää). Kuntaliiton rooliin kuuluu toimia kannustavana, kunnan ja eri toimijoiden kehittämistyötä sparraavana. Olemme edelleen mukana kansallisen tason turvallisuutta eri näkökulmista kehittävässä työssä. Käynnistämme vain erityisen perustelluista syistä erillisiä hankkeita, joita väkivaltateeman osalta ei ole nyt suunnitelmisamme.

4. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Mistä osaamisesta puhutaan? Kuntien näkökulmasta on kyse mm. yhteiskuntapolitiikan tason osaamisesta (mm. kunnallisten päätöksentekijöiden ymmärrys turvallisuussuunnitelmien merkityksestä ja niiden seurannan ja vaikuttavuuden osoittamisesta), palvelujärjestelmätason osaamisesta (mm. palvelutuotannosta vastaavien johtajien ymmärrys palvelutuotannon kehittämistarpeista vastaamaan ajankohtaisia tarpeita, esimerkiksi akuuttihoiton palvelutarpeet, erilaisten tukipalvelujen palvelutarpeet, paikalliset ja alueelliset yhteistoimintamallit, joiden mukaan palveluprosessit ja palvelut järjestetään) sekä asiakastoiminnan tason osaamisesta (mm. neuvolan terveydenhoitajien, lääkärien, opettajien, sosiaalityöntekijöiden jne. osaamisesta väkivaltatilanteissa).

Näillä kaikilla tasoilla tarvitaan palautetietoa, jonka perusteella voidaan arvioida väkivallan ehkäisytyön vaikuttavuutta, palvelujärjestelmän toimivuutta – sen aukkopaikkoja ja kehitystarpeita, ammatillisen osaamisen ajantasaisuutta käytännön asiakas- ja potilastyössä. Palautetieto voi olla tutkimuksen tuottamaa, se voi olla erilaista selvitys- ja itsearviointitietoa, asiakaspalautetta jne. Jollakin tavalla tieto on tarkoituksenmukaisesti koottava ja keskeisten asioiden osalta mielellään kansallisesti sovitulla tavoilla (mitä esim. asiakas- ja potilasrekistereihin erilaisissa palvelu- ja hoitotilanteissa merkitään, kun palvelun käyttö johtuu selvästi väkivallasta > tarvitaan yhdenmukaiset määritelmät ja tietokentät tietojärjestelmiin, joista tieto voidaan koota ja hyödyntää toiminnan kehittämisessä).

Suomen väitetään olevan väkivaltainen maa. Väkivallan inhimilliset ja taloudelliset kustannukset huomioon ottaen olisi kansallisesti panostettava enemmän väkivallan ehkäisytyöhön ja myös ryhdyttävä kokoamaan **kansallista osaamisen verkostoa**, jossa verkostossa on vahvoja, isompia **solmuja**, jotka keskittyvät erilaisten keskeisten väkivallan teemojen tutkimiseen ja kehittämiseen sekä tiedon välittämiseen (vrt. koti- ja tapaturma-asioiden keskitetty yksikkö KTL:ssä, Liikenneturva, SPEK yms., jotka kukin pyrkivät samaan tapaturmia ehkäisevään päämäärään vastaten omalla erityistoimialallaan alansa parhaan asiantuntemuksen ylläpidosta (tietoa, osaamista, erilaista tutkimusta, kehittämistä)).

Jokaiselle nykyisin väkivaltatyötä tekeväälle yksikölle löytyy oma vahva ”solmunsa”, esim. OPTULA, Stakes, KTL, poliisin amk jne. **Jonkun tahon tulisi ottaa vastuu tämänkaltaisen väkivaltaosaamisverkoston kansallisesta kokoamisesta – OPTULA?**

Kansallisesti tulisi olla myös sähköinen tietoportaaali www.vakivalta.net, jonka kautta löytyy mm. ”solmu”- teemayksiköt ja eri alojen tuottama väkivaltatieto.

Väkivaltatyön kehittäminen ja erityisesti **ehkäiseminen vaatii vakiintuneet kansalliset tukirakenteet – ne tulee luoda**. Asia ei tule kuntoon sillä, että kunnille säädetään asiassa palveluvelvoitteet. Kunnille on tarjottava mieluummin selkeää tutkimustietoa, joka auttaa kuntien päätöksentekijöitä tekemään kustannusvaikuttavia päätöksiä (vrt. liukastumisselvitys, joka osoitti, että liukastumisen aiheuttamat kustannukset ovat xx Meuroa ja että tietoisilla täsmäehkäisevillä panostuksilla voidaan saada säästöjä jopa 90 %; oikeanlainen hiekoitus ja hiekka, kenkälaput ikä-ihmisille jne.) – kunnissa on motivaatio tehdä kustannuksiltaan järkevää turvallisuustyötä.

5. Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Edellä mainittuun kansalliseen väkivallan osaamisverkostoon **sisältyy alueelliset ”solmut”** eli tulevaisuudessa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltopiirit (kuntayhtymät, jotka jatkossa tulevat vastaamaan erikoissairaanhoidon, erityishuollon ja keskeisten laajempaa väestöpohjaa edellyttävien sosiaalitoimen erityispalvelujen tuottamisesta), sekä **paikalliset/seudulliset ”solmut”** kansanterveystyön ml siihen läheisesti liittyvät sosiaalipalvelut, kuntien yhteistoiminta-alueet, ovat niitä palveluntuottajia, jotka voivat olla paikallisia ja alueellisia yksiköitä, joihin voidaan keskittää tämän alan erityisosaamista, tutkimusta ja kehittämistä (esim. jokaisen työntekijän ei voi olettaa omaavan sellaista tietotaitoa, että seksuaalisesti hyväksikäytetyn lapsen tutkimus- ja hoitoprosessia hoidettaisiin jokaisessa palveluyksikössä, vaan tällainen korkea erityisosaamista vaativa työ on keskitetty siihen erikoistuneille yksiköille).

Näissä verkostoissa tehdään kiinteää yhteistyötä poliisin kihlakuntien kanssa sekä alueen ammattikorkeakoulujen ja yliopiston kanssa.

Kirjallinen yhteenveto suullisesti annetusta puheenvuorosta
Sirkka Rousu

Sosiaali- ja terveysministeriö

Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinointi -työryhmä

25.8.2006

Amnesty Internationalin Suomen osaston vastaukset työryhmän esittämiin kysymyksiin

Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004-2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Yleistä

Amnesty aloitti maailmanlaajuisen kampanjan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan maaliskuussa 2004. Kampanjan pääteemat ovat naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja naisten tilanne aseellisissa konflikteissa. Suomessa kampanjatyö on painottunut lähisuhdeväkivaltaan. Kansainvälinen Stop Violence against Women -kampanja sai Suomessa nimen Joku raja!

Suosituksat valtioneuvostolle

Amnestyn koollekutsuma noin 20 järjestön Joku raja! -työryhmä laati marraskuussa 2004 kattavat suositukset naisiin kohdistuvan väkivallan estämisestä valtioneuvostolle ja seitsemälle ministeriölle. Suositusten ydin oli vaatimus laatia kansallinen, poikkihallinnollinen naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen toimintaohjelma ja sitä koordinoimaan pysyvä elin, jolla on riittävästi asiantuntemusta ja resursseja. Suositukset päivitettiin marraskuussa 2005 ja niiden tueksi käynnistettiin pääministeri Vanhaselle suunnattu vetoomuskampanja. Yli 23 000 nimeä kerännyt vetoamus kansallisesta toimintaohjelmasta luovutettiin pääministerille naistenpäivänä 2006.

Kuntakampanja

Kevään ja kesän 2005 aikana Amnestyn Suomen osasto toteutti kyselyn, jossa selvitetään kuntien työtä naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan estämiseksi. Syyskuussa 2005 julkaistu raportti osoitti, että väkivallan ehkäisyyn liittyvä palvelutarjonta samoin kuin poliittinen sitoutuminen on kunnissa varsin kirjavaa. Vastausten perusteella on selvää, että kunnat tarvitsevat työhönsä valtiovallan rohkaisua ja resursseja.

Noin 30 uudella vastauksella täydennetty raportti julkaistiin huhtikuussa 2006. Uudet vastaukset eivät muuttaneet aiemmin tehtyjä johtopäätöksiä, vaan vahvistivat niitä. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 129

kuntaa, noin 30 prosenttia kaikista Suomen kunnista. Vastanneiden kuntien alueella asuu 3,2 miljoonaa suomalaista, noin 60 prosenttia koko Suomen asukkaista.

Raportti sisältää selvityksen pohjalta laadittiin suositukset paikallisen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn kehittämiseksi valtioneuvostolle, lääninhallituksille ja kunnille. Raportti on toimitettu mm. keskeisille ministereille, lääninhallituksiin ja kaikkiin kyselyyn vastanneisiin kuntiin.

Amnestyn paikallisryhmät usealla paikkakunnalla ovat olleet kiinteästi mukana kuntakampanjan toteutuksessa. Jo vuoden 2004 kunnallisvaalien alkaen Amnestyn jäsenet järjestivät naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitelleitä vaalipaneelieja. Monet heistä luovuttivat keväällä 2005 kyselylomakkeen tai syksyllä 2006 valmiin raportin henkilökohtaisesti kuntansa edustajille.

2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Amnestyn Suomen osasto rohkaisee kaikkia kiinnostuneita vaikuttamaan oman asuinkuntansa naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiseen työhön. Keskeisin tavoite on saada aikaan kuntalaisaloitteita, joissa vaaditaan kunnallisten naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisten toimintaohjelmien laatimista.

Toiminnan tueksi on laadittu ns. kuntalaisaloitepaketti, jonka printtiversio valmistui keväällä 2006. Kesän aikana paketista tehtiin kampanjasivuille www.jokuraja.fi yksinkertaistettu verkkoversio, jonka avulla on mahdollista tulostaa valmis aloite suoraan verkosta. Sivuille luodun yksinkertaisen kuntatietokannan ansiosta kyselyymme vastanneita kuntia koskevat aloitteet sisältävät automaattisesti muutaman keskeisen väkivaltatyötä koskevan tiedon. Nämä ovat:

- onko kunnassa naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen toimintaohjelma
- tilastoiko kunnan sosiaali- ja/tai terveystoimi lähisuhdeväkivaltatapauksia
- onko kunnassa moniammatillinen lähisuhdeväkivaltaan tai naisiin kohdistuvaan väkivaltaan keskittynyt työryhmää
- onko kunnassa vastuhenkilöä, joka koordinoi lähisuhdeväkivaltaan puuttuvaa työtä ja kerää siihen liittyvää tietoa

3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?

Kampanjajärjestönä Amnesty jatkaa edelleen aiheen pitämistä esillä valtakunnallisesti ja paikallisesti. Noin 30 paikallisryhmäämme ovat keskeisessä asemassa kunnissa tapahtuvassa työssä. Ym. aloitepaketin avulla toivomme kuitenkin aktivoivamme myös muita kuin Amnesty-ryhmiin kuuluvia. Verkkosivujen kautta pakettia on mahdollista käyttää kaikkialla Suomessa. Lisäksi jatkamme tiedonkeruuta kuntien väkivallan vastaisesta työstä ja harkitsemme "... mutta veturi puuttuu." -raportin päivittämistä.

4. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Amnesty on kampanjan alusta lähtien peräänkuuluttanut kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen toimintaohjelman laatimista ja työtä koordinoivan pysyvän elimen perustamista. Tällä hetkellä väkivallan vastainen työ on hajallaan eri ministeriöiden ohjeissa, eikä kukaan koordinoi kokonaisuutta.

Amnesty ei ota kantaa siihen, minne koordinoiva elin tulisi perustaa ja mikä sen virallinen status olisi. Tärkeintä on, että se on aidosti poikkihallinnollinen ja sitouttaa eri hallinnonalat mukaan väkivallan vastaiseen työhön. Sen on myös oltava luonteeltaan pysyvä, eikä perustua vaihtuviin projekteihin. Lisäksi sille on varattava riittävät resurssit, mieluiten suoraan valtion budjetissa. Jotta työ olisi tehokasta, sillä on oltava vankka asiantuntemus väkivaltaan liittyvistä kysymyksistä. Naisiin kohdistuva väkivalta on syytä pitää esillä omana erityisasiantuntijuutta vaativana kysymyksenään.

Paitsi koordinoida ja seurata väkivallan vastaista työtä koordinoivan elimen tulisi varmistaa, että viranomaisilla on oikeaa ja ajantasaista tietoa käytettävissään. Väkivaltaa koskevaa tilastointia tulisi kehittää eri hallinnonaloilla ja säännöllisten uhritutkimusten toteuttaminen tulisi varmistaa. Väkivaltaan ja siihen puuttumiseen liittyvää perus- ja täydennyskoulutusta tulisi järjestää kaikilla hallinnonaloilla. Lisäksi olisi perustettava tietopankki, johon kaikki keskeinen tieto väkivallasta ja sen poistamiseksi tehtävästä työstä olisi koottu. Myös hyviä käytäntöjä on levitettävä tehokkaasti kaikkialle maahan.

Koska väkivallassa on kyse ihmisen koskemattomuuden vakavasta loukkauksesta, tarvitaan asiantuntemusta myös kansainvälisistä ihmisoikeusasiakirjoista. Koordinoivan elimen tulisi seurata väkivallan vastaista työtä myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vaatimusten valossa.

5. Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Amnestyn kuntakyselyn perusteella on ilmeistä, että suuressa osassa kunnista on huutava pula väkivaltaa koskevasta asiantuntemuksesta ja työhön tarvittaisiin paljon tukea. Siksi osaamisen keskittäminen myös alueellisesti on perusteltua. Paikallistason ongelmat ovat pitkälti samanlaisia kuin valtakunnan tasolla, mistä syystä myös ratkaisut voivat olla samansuuntaisia. Valtakunnalliset ratkaisut (esim. verkkopohjainen tietopankki) voivat lisäksi osaltaan auttaa myös paikallisella tasolla.

Alueellisen osaamisen keskittämisessä tuntuisi loogiselta hyödyntää jo olemassa olevia rakenteita ja asiantuntemusta ja vahvistaa läänien työtä. Myös tähän työhön on varattava pitkäjänteisesti riittävät resurssit.

Ensi- ja turvakotien liitto ry

Asemamiehenkatu 4, 7. krs | 00520 Helsinki | Puh. (09) 4542 440 | Faksi (09) 4542 4430

Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinointi -työryhmä
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Kuulemistilaisuus 25.8.2006

Ensi- ja turvakotien liitto on vuonna 1945 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, joka toimii 28 jäsenyhdistyksensä keskusjärjestönä. Liiton tarkoituksena on tukea vaikeissa ja turvattomissa oloissa eläviä lapsia ja perheitä, tukea vanhemmuutta ja ehkäistä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Jäsenyhdistykset ylläpitävät 11 ensikotia, 7 päihdeongelmiin erikoistunutta ensikotia sekä 14 turvakotia. Lisäksi yhdistyksillä on monimuotoista avopalvelutoimintaa.

1. Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004 - 2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Väkivallan ehkäisytyö on rakennettu liiton ja sen jäsenyhdistysten toiminnan sisään sekä turvakodeissa että ensikotityössä. Väkivallan ehkäisytyö tapahtuu tiiviissä yhteistyössä paitsi paikallisten yhdistysten myös muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Liiton ja monien jäsenyhdistyksien edustajat ovat mukana sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön läänien kautta koordinoimassa lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyhankkeessa (2004 - 2007) sekä seudullisissa työryhmissä, joiden tavoitteena on perhe- ja parisuhdeväkivallan ehkäisy- ja hoitopalveluiden kehittäminen ja yhteisten toimintamallien luominen paikalliseen ja seudulliseen väkivaltatyöhön.

Pysyvä toiminta

Turvakotien tavoitteena on ehkäistä perheväkivaltaa ja estää siitä syntyvien haittojen syntymistä ja syvenemistä. Turvakodit tarjoavat kriisiapua, välittömän suojan sekä tarvittaessa pitkäaikaista selviytymisvaiheen tukea perheväkivaltilanteissa tai väkivallan tai väkivallan uhan alla eläville. Apua ja tukea tarjotaan kaikille osapuolille: väkivaltaa kokeneille ja sen todistajina olleille sekä väkivaltaa käyttäneille. Turvakotiemme palveluita käytti vuonna 2005 noin 130 kuntaa.

Turvakodeissa väkivaltaa kokeneiden (naisten) kanssa tehtävään työhön kytkeytyy saumattomasti työskentely lasten kanssa siten, että lapsen tullessa vanhempansa kanssa turvakotiin myös hänen kanssaan työskennellään yksilöllisesti. Turvakotijakson päättyessä ongelmana on maksusitoumuksen saamisen vaikeus, jotta pitkäjänteistä työskentelyä voitaisiin jatkaa. Tämä ongelma on myös naisten kohdalla heidän tarvitessaan pitkäaikaista tukea väkivallasta selviytymiseensä.

Liiton ja jäsenyhdistysten **Tapaamispaikkatoiminta**, valvottujen ja tuettujen tapaamisten järjestäminen, on väkivallan ehkäisytyötä liittyessään turvakotien asiakkaisiin. On havaittu, että eron jälkeen lasten tapaamiset ovat olleet miehelle keino ylläpitää entiseen puolisoonsa kohdistuvaa väkivallan uhkaa. Tapaamispaikkatoiminnan myötä lasten tapaamiset erotetaan väkivaltaisesta parisuhteesta. Liitto oli kuultavana ministeriöiden laatiessa selvitystä valvotuista ja tuetuista tapaamisesta, ja selvityksen teossa hyödynnettiin laajasti liiton julkaisemaa materiaalia. Korkein oikeus käytti liiton kirjaa taustamateriaalina tehdessään päätöstä kunnan velvollisuudesta tapaamisten järjestämiseen.

Liiton ja sen jäsenyhdistysten **Jussi-työssä** autetaan miestä väkivallattomuuteen ja selviämään siihen liittyvistä kriisistä. Miestyön katsotaan tukevan myös kriisiin joutunutta naista ja lapsia ja olevan heille eduksi mahdollisessa väkivallan jälkeisessä eroprosessissa ja vanhemmuudessa. Jussi-työtä tehdään 13 työntekijän voimin kahdeksan jäsenyhdistyksen turvakodeissa tai avopalveluissa sekä Lyömätön linja Espoossa toimesta.

Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitää **Nettiturvakotia** (www.turvakoti.net). Nettiturvakoti tarjoaa varhaisvaiheen apua anonyymisti internetissä. Nettiturvakodissa on tietoa lähisuhdeväkivallasta ja auttamistahoista, selviytymiskeinoja sekä neuvonta- ja keskustelupalveluja. Kaikille väkivallan osapuolille on omat sivunsa. Vuonna 2005 nettiturvakotiin tehtiin 26 500 vierailua. Kävijöiden määrä kasvoi 11 % edellisvuodesta.

Kehittämistyö

Liitto kehittää yhdessä jäsenyhdistysten kanssa ensi- ja turvakotityön palveluita ja menetelmiä mm. projektien avulla. Tärkeä osa niiden toimintaa on verkostoyhteistyö eri paikallisten toimijoiden kanssa. **Miesten kriisikeskus (2002 - 2006)** on Raha-automaattiyhdistyksen tuella toimiva liiton koordinoima kehittämishanke, muina taustajärjestöinä ovat A-klinikkasäätiö, Suomen Mielenterveysseura ja Y-säätiö. Syinä miesten avun hakemiseen ovat mm. erokriisit, parisuhdeongelmat, masentuneisuus, päihteet ja isyyteen liittyvät ongelmat. Perheväkivaltaan apua hakevat miehet ovat joko väkivallan tekijöitä, itse parisuhteessaan väkivallan kohteiksi joutuneita, tai kyseessä on ollut molemminpuolinen väkivalta. Miesten kriisikeskus on tehnyt yhteistyötä eri palvelujärjestelmien ja toimijoiden kanssa antamalla koulutusta ja konsultaatiota.

Raha-automaattiyhdistyksen rahoittaman **Vaiettu naiseus-projektin (2004 - 2008)** tarkoituksena on tunnistaa, nimetä ja hoitaa naisen väkivaltaisuutta. Tarve projektiin nousi ensi- ja turvakotityön arjesta: miten saadaan myös naisen väkivaltaisuus suhteessa kumppaniin ja lapsiin tietoisien työskentelyn kohteeksi? Naisen väkivaltaisuus on ollut tabu, ja huomiotta on jäänyt, että naisen väkivallan kieltäminen lisää naisen outoutta, häpeää ja syyllisyyttä. Naisen väkivaltaisuuden nimeäminen ja avun tarjoaminen on tärkeää niin väkivaltaa käyttävälle naiselle kuin hänen uhrilleenkin. Projektin toiminnan kolme tasoa ovat asiakastyö, kehittämistyö yhdistyksissä ja yhteistyö muiden

toimijoiden kanssa. Projektissa on mukana kolme yhdistystä: Pääkaupungin turvakoti ry, Kanta-Hämeen perhetyön kehittämissyhdystys ry ja Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry.

Lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden oikeudelliset palvelut -projekti (2004 - 2007) on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama Tukinainen ry:n ja Ensi- ja turvakotien liiton yhteinen valtakunnallinen hanke. Projektilla kartoitetaan lähisuhdeväkivaltaan liittyviä oikeudellisia ongelmakohtia ja oikeudellisten palveluiden tarvetta sekä tarjotaan lähisuhdeväkivaltaa kokeneille ja myös heitä auttaville eri alojen ammattilaisille maksutonta oikeudellista neuvontaa. Projektin tavoitteena on ehkäistä lähisuhdeväkivaltaa mahdollisimman varhaisen puuttumisen avulla sekä kehittää projektin tulosten myötä uusia toimintamalleja lähisuhdeväkivallan torjumiseen. Projektissa työskentelee kaksi juristia.

Liiton jäsenyhdistyksen Naisten Apu Espoossa miestyö (Lyömätön Linja Espoossa) toteuttaa **Miehen tie -projektia (2005 - 2007)**. Projekti keskittyy väkivaltaisesti käyttäytyneiden maahanmuuttajamiesten auttamiseen ja tukemiseen. Tavoitteena on ollut väkivallan loppumisen lisäksi maahanmuuttajamiehen asenteiden muuttaminen siten, että hän voi suhtautua puolisoonsa tasavertaisesti ja kunnioittavasti. yhteistyötahoina ovat olleet Espoon poliisi, perheneuvolat, perheasianneuvottelukeskus, maahanmuuttajayksiköt ja muut toimijat tapauskohtaisesti.

Liitto tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä tukemalla paikallisten jäsenyhdistystensä kehittämistyötä.

Liitto on yhdessä Pääkaupungin Turvakoti ry: n kanssa kumppanina Non Fighting Generation ry:n koordinoimassa **Perheväkivaltaa kokeneet nuoret - projektissa (2006 -2010)**. Projektin muina keskeisinä yhteistyötahoina ovat Helsingin kaupungin sosiaalivirasto/alueelliset perhekeskukset. Projektin tavoitteena on kehittää, soveltaa ja toteuttaa uusia työmenetelmiä kohdennettuina perheväkivaltaa kokeneille 12 -18 -vuotiaille varhaisnuorille ja nuorille.

Turvakotien kriisityössä on tiedostettu ja todettu, että nuoria on vaikea tavoittaa. Äidin lähtiessä turvakotiin pienempien lasten kanssa perheen teini-ikäiset jäävät kotiin tai menevät kavereidensa luokse. Oulun ensi- ja turvakoti ry:n **Nuoret näkyviin -projekti (2006 - 2008)** on asettanut tavoitteekseen toimintamallin luomisen väkivallalle altistuneiden nuorten tavoittamiseksi ja työvälineiden kehittämisen heidän auttamisekseen sekä tästä työstä syntyneen tiedon ja kokemuksen välittämisen eri yhteistyötahoille koulutuksen, konsultaation ja työnohjauksen keinoin. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat Traumaterapiakeskus, nuorten kanssa työskentelevät eri tahot, Oulun lääninhallituksen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyhanke sekä yhteisvastuuvainoin rahoitettu Oulun seudulla toteutettu Sopuavain-hanke, mikä on kouluttanut nuorten ryhmien ohjaajia ja tehnyt yhteistyötä turvakodin kanssa.

Suomen vanhusten turvakotiyhdistys ry:n projektin **Toimintamallien kehittäminen ikääntyviin kohdistuvan perheväkivallan ehkäisyyn (2006 - 2010)** tavoitteena on etsiä ja kehittää toimintamalleja -ja menetelmiä ikääntyviin kohdistuvan perhe- ja lähisuhdeväkivallan ja muun kaltoinkohtelun tunnistamiseen, havainnointiin, puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn. Projektin kohderyhmänä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon kuntien, järjestöjen ja yksityisen sektorin vanhustyön ammattilaiset, poliisi, oikeusviranomaiset, vanhustyön vapaaehtoiset sekä ikääntyneet ja heidän läheisensä.

VIOLA -väkivallasta vapaaksi ry:n **Miesten asema -hankkeessa (2005-2010)** miesten asema on miehille suunnattu matalan kynnyksen kriisipalvelupiste, joka myös toimii yhteistyössä viranomaisten, järjestöjen ja muiden palvelutuottajien kanssa uudenlaisen palveluohjaus- ja verkostoyhteistyön luoja. Projektissa on mukana kuusi Etelä-Savon kuntaa.

Liiton ja jäsenyhdistysten toimintaa voidaan luonnehtia reflektiiviseksi siten, että yksiköissä tehtävään arkipäivän hoito- ja auttamistyöhön nivoutuu kiinteästi toiminnan ja työmenetelmien arviointi ja kehittäminen. Liiton ja sen jäsenyhdistysten kehittämistyöllä on vahva linkki tutkimustyöhön ja pääsääntöisesti kaikkiin projekteihin liittyy joko yliopisto- tai ammattikorkeakoulutasoinen arviointitutkimus ja mahdollisesti myös muuta tutkimus- tai selvitystyötä.

Liiton osalta tutkimustoiminnasta mainittakoon esimerkkeinä Miesten kriisikeskuksen aiemmin ilmestynyt väliraportti (2004) ja tänä syksynä ilmestyvä loppuraportti. Arvioijana/tutkijana molemmissa on toiminut Turun yliopiston sosiaalityön professori Leo Nyqvist. Nyqvistin oma väitöskirja "Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos (2001) on prosessiarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta työstä. Liiton kehittämispäällikkö Auli Ojurin väitöskirja "Väkivalta naisen elämän varjona" (2004) on tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämäntilasta ja selviytymisestä. Tämän vuoden keväällä ilmestyi kirja "perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä". Kirjoittajien enemmistö koostuu liiton asiantuntijoista. Artikkeleissa käsitellään väkivaltatyön juuria ja työmuotoja, traumatisoitumista, väkivaltatyön merkitystä ja lainsäädännön kehitystä. (Liiton julkaisutoiminnasta kertoo liitteenä oleva julkaisuluettelo).

Ensi- ja turvakotien liiton väkivallan ehkäisytyötä ja samalla alueellisen ja paikallisen väkivaltatyön tukemista on liiton harjoittama laaja asiantuntijuuden ja osaamisen jakaminen. Liiton ja myös jäsenyhdistysten työntekijät toimivat jatkuvasti kouluttajina ja tarjoavat konsultaatiota eri yhteistyötahoille. Lausuntojen antaminen ja kuulemistilaisuudet (mm. ministeriöt, eduskunta) ovat liiton asiantuntijaroolin toteuttamista ja vaikuttamistoimintaa. Lisäksi liiton tiedotustyö ja erilaiset kampanjat ovat osa väkivallan ehkäisytyötä.

2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallanehkäisyyttä?

Edellä on mainittu vuonna 2006 alkaneita hankkeita, jotka ovat osa paikallista ja alueellista väkivaltatyötä. Näiden ohella liitossa on suunnitteilla miesten kanssa tehtävän työn laajentaminen. Tavoitteena on saada kaikkiin turvakoteihin miestyötä. Lisäksi suunnitelmissa on laajentaa Miesten kriisikeskuksen toimintaa valtakunnallisesti kattavammaksi. Tällä hetkellä toiminta keskittyy pääkaupunkiseudulle.

Liiton valtakunnalliseen ensikotityön kehittämishankkeeseen liittyvä kartoitus toi esille sen, kuinka paljon ensikotityössä joudutaan kohtaamaan perheväkivaltaa. Tämä merkitsee väkivaltatyön ja siihen kouluttautumisen entistä vankempaa kytkemistä myös paikallisten yhdistysten ensikotityöhön.

3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisyyden tukemisessa?

Liiton roolina on toimia edelleen asiantuntijana perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy- ja hoitotyössä ottamalla kantaa väkivaltakysymyksiin, osallistumalla eri työryhmiin sekä olemalla mukana ja kehittämässä verkostoyhteistyötä. Liiton asiantuntemus ja osaaminen nojaavat vahvasti kentän ja asiakastyön tuomaan käytännön kokemukseen ja tietoon, minkä tuoman väkivaltaymmärryksen levittäminen on liiton ja sen paikallisten jäsenyhdistysten keskeistä antia väkivaltatyöhön.

Liiton asiantuntijaroolia on omiaan vahvistamaan järjestötyölle ominainen kyky ja mahdollisuudet reagoida nopeasti uusiin haasteisiin. Tästä ovat esimerkkeinä liiton monet projektit, joita edellä on kuvattu. Nämä kuvaavat myös osaltaan liiton tärkeäksi katsomaansa tehtävää perheväkivaltatyön monipuolistajana, josta esimerkkeinä lasten kokeman väkivallan näkyväksi tekeminen ja heidän kanssaan tehtävä työ, Miesten kriisikeskuksen toiminta ja Vaiettu naiseus -projekti.

Liitto on aloittanut vuonna 2005 laajan väkivaltatyön laatuhankeeseen, jonka tavoitteena on laatukriteerien laatiminen väkivallan hoitoon ja ehkäisyyn jäsenyhdistysten väkivaltatyössä. Tällä työskentelyllä tulee olemaan merkitystä myös paikallistasolla yhteistyössä ja sen kehittämisessä eri hallinnonalojen ja toimijoiden kanssa.

4. ja 5. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti/alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisyyteen liittyvää osaamista? Jos on, miten se tulisi organisoida?

Ensi- ja turvakotien liiton näkemyksen mukaan väkivaltatyön käytännön tasolla on tarvetta moniammatilliseen ja poikkihallinnolliseen koordinointiin. Paikallisella tasolla tarvitaan palveluketjujen selkeyttämistä, ehkäisevän työn panostusta ja osaamisen vahvistamista peruspalvelujen tasolla.

Paikallisuus ja alueellisuus eivät kuitenkaan riitä, vaan valtakunnallisen tason koordinointia, vaikuttamistyötä, linjauksia ja työmuotojen kehittämistä tarvitaan

myös. Organisoinnissa tulisi turvata riittävät valtuudet toimia koko kentällä viranomais- ja kansalaisjärjestöverkostoissa.

Liitto pitää tärkeänä monen vuoden käytännön työhön liittyvän kokemuksensa perusteella, että väkivaltatyöhön omaksutaan laaja näkökulma, mikä perustuu käytännön ja arjen työhön ja tutkimusten tuloksiin. Liian yksipuoliset, teoreettiset ja ideologiset näkemykset vieraannuttavat niitä tahoja, joita kuitenkin tarvitaan väkivallan ehkäisytyössä viranomaisten rinnalla.

Liitto on valmis toimimaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan osalta valtakunnallisena "osaamiskeskittymänä" strategiansa mukaisesti. Tälle toiminnalle tulisi turvata riittävät resurssit.

Ritva Karinsalo
toimitusjohtaja
Ensi- ja turvakotien liitto ry

Auli Ojuri
kehittämispäällikkö
Ensi- ja turvakotien liitto ry

Suomen kansallinen väkivaltaobservatorio

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN VÄKIVALLAN VÄHENTÄMISTYÖN OSAAMISEN JA KEHITTÄMISEN KOORDINOINTI -TYÖRYHMÄ

Suomen kansallisen väkivaltaobservatorion esittely

Eurooppalainen naisjärjestöjen kattojärjestö European Women's Lobby (EWL) koordinoi Policy Action Centre –verkostoa, joka toimii naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan. Osaksi Euroopan tasolla toimivaa järjestelmää on tarkoitus perustaa jokaiseen Euroopan valtioon kansallinen väkivaltaobservatorio, joka kokoaa yhteen naisiin kohdistuvan väkivallan parissa toimivat järjestöt ja yksityishenkilöt. Suomeen kansallinen väkivaltaobservatorio perustettiin vuoden 2005 alussa. Suomen kansallista väkivaltaobservatoriota koordinoi Naisjärjestöt yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry, joka on EWL:n jäsenjärjestö.

Kansalliseen väkivaltaobservatorioon kuuluvat tällä hetkellä seuraavat järjestöt: Kristillisdemokraattiset Naiset ry, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry, Naisjärjestöt yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry, Naisten Apu Espoossa ry, Naisten Linja Suomessa ry, NNKY-liitto ry, Svenska Kvinnoförbundet rf, Unioni, Naisasialiitto Suomessa ry, Vasemmistonaiset ja Vihreät Naiset ry. Lisäksi jäsenenä on yksityisiä henkilöitä, kuten tutkijoita ja muita alan toimijoita.

Suomen väkivaltaobservatorio seuraa viranomaisten ja hallituksen toimenpiteitä (hallitusohjelma, kansalliset toimintaohjelmat ym. toimenpiteet) naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi sekä ko. asiaa käsittelevien kansainvälisten sopimusten ja päätösten toteuttamista maassamme. Väkivaltaobservatorio tekee myös aloitteita, esityksiä ja kannanottoja sekä pyrkii herättämään julkista keskustelua epäkohtien korjaamiseksi. Lisäksi toiminnan vakiinnuttua väkivaltaobservatorio laatii maa-raportin naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisista toimista Suomessa. Väkivaltaobservatorion toiminnalle etsitään rahoitusta, jotta se voisi toimia aktiivisesti tavoitteidensa mukaisesti.

Vastaukset työryhmän esittämiin kysymyksiin:

1. *Mitä väkivallan ehkäisytöiden toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004-2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytöitä?*

Kansallinen väkivaltaobservatorio järjestäytyi vuoden 2005 alussa. Kyseisenä vuonna observatorio antoi lausunnot Kansallisesta väkivallan vähentämishohjelmasta ja sovittelulaista. Sovittelulain epäkohdista laadittiin myös julkisuuteen annettu tiedote. Observatorio järjesti YK:n naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisena päivänä 25.11. kaikille avoimen seminaarin, jossa käsiteltiin ajankohtaisia lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä.

2. *Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?*

Observatorion tehtävänä on monitoroida kansallista naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyötä ja nostaa esille havaitsemissaan epäkohtia. Tämä tukee osaltaan myös muiden toimijoiden työskentelyä. Observatorioon kuuluu myös järjestöjä, jotka tuottavat sekä valtakunnallisia että paikallisia palveluja. Palveluntuottajille kertynyttä hiljaista tietoa pyritään saattamaan yleiseen tietoon myös observatorion kautta.

Observatorio pitää tärkeänä, että naisnäkökulma ja naisten turvallisuuden takaaminen pysyvät esillä väkivallan vähentämistyössä. Observatorio jatkaa hallituksen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn ja valtionhallinnon toimintaohjelmien seurantaan sekä ottaa niihin tarvittaessa kantaa. Lisäksi observatorio järjestää jatkossakin vuosittain ainakin yhden naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevän, kaikille avoimen seminaarin.

3. *Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?*

Väkivaltaobservatoriolla on vankka asiantuntemus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Toiminnan vakiintumisen myötä kehitetään systemaattinen seurantamalli, jonka avulla voidaan arvioida sekä valtionhallinnon että järjestökentän toimet naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi. Arvioinnin tuloksista hyötyvät myös alueelliset ja paikalliset toimijat.

Observatoriolla on myös jäsenjärjestöjensä kautta laajat verkostot. Osa jäsenjärjestöistä on valtakunnallisia toimijoita, joilla on toimintaa myös alue- ja paikallistasolla. Verkostot tarjoavat mahdollisuuden tiedonvälitykseen ja paikallistason aktivoimiseen.

4. *Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?*

Kansallinen väkivaltaobservatorio pitää erittäin tärkeänä, että väkivallan ehkäisytyön koordinoimiseksi perustetaan erityinen, pysyvä koordinoitokeskus, joka vastaa väkivallan vähentämistyön valtakunnallisesta kehittämisestä ja seurannasta. Tällä hetkellä koordinointi on puutteellista ja hajanaista, ja esimerkiksi naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyötä ei edelleenkään ole selkeästi asetettu minkään viranomaistahon vastuulle. Ilmiön käsittely ja siihen puuttuminen vaativat kuitenkin edelleen paljon lisäponnistuksia.

Koordinaatiokeskus toimisi eri väkivalta-alueita kokoavana organisaationa. *Koordinaatiokeskusta perustettaessa on kuitenkin ehdottoman tärkeää, että keskuksessa on riittävä asiantuntemus naisiin kohdistuvan väkivallan erityiskysymyksissä.* Keskukselle on taattava riittävät resurssit ja myös siinä on erikseen huomioitava naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyö. *Sukupuoliroolinäkökulman on oltava esillä läpileikkaavana periaatteena kaikessa koordinaatiokeskuksen toiminnassa.*

Kansallisen väkivaltaobservatorion mielestä luonteva paikka koordinaatiokeskuksen sijoituspaikaksi olisi sosiaali- ja terveysministeriö. Keskuksella pitäisi olla itsenäinen asema, riittävän korkea status ja riittävät resurssit. Itsenäinen asema edellyttää, ettei koordinaatiokeskus sijoitu hallinnollisesti esimerkiksi jonkun neuvottelukunnan alajaostoksi.

Koordinaatiokeskuksen tehtäviin kuuluisivat

- tilastoinnin kehittäminen siten, että eri väkivallan muotojen yleisyyden yms. seuranta helpottuu
- väkivaltaan liittyvän tiedon kerääminen ja välittäminen yleisölle ja asiantuntijoille, yhteistyö tutkimuslaitosten kanssa
- viranomaisten kirjaamiskäytäntöjen ja työmenetelmien seuranta
- työmenetelmien kehittäminen väkivallan eri osapuolet huomioiden
- tiedon kerääminen hyvistä, lupaavista käytännöistä, ja niiden levittäminen eteenpäin
- www-sivuston (tietopankin) perustaminen ja ylläpitäminen
- väkivaltaan liittyvän moniammatillisen koulutuksen koordinointi ja sen tuottaminen
- tiedottaminen

Kansallisen väkivallan vähentämistyön koordinoiminn lisäksi keskuksen tehtäviin kuuluisi myös kansainvälinen yhteistyö eli sekä kansainvälisen tiedon ja kokemusten välittäminen Suomeen että Suomessa saavutetun tiedon, kokemusten ja hyvien käytäntöjen levittäminen kansainvälisille kentille.

5. *Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?*

Samoin kuin valtakunnallisen koordinoiminn järjestämistä, väkivaltaobservatorio kannattaa myös osaamisen keskittämistä alueellisesti. Jo 1990-luvun loppupuolelta lähtien on saatu hyviä kokemuksia alueellisen yhteistyön keskittämisestä lääneihin ja niiden keskuspaikkoihin (Naisiin kohdistuvan väkivallan ja prostituution ehkäisyhanke 1998 – 2002, parhailtaan käynnissä oleva Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäiseminen 2004 – 2007 –hanke). Tätä työtä täytyy kehittää edelleen perustamalla lääneihin tai niiden keskuspaikkoihin pysyviä, moniammatillisia työryhmiä sekä pysyvä (korvamerkitty) rahoitus henkilöstölle (vähintään kaksi henkilöä / lääni) ja toiminnalle. Alueelliselle koordinointityölle tulisi laatia yhteiset tehtävät. Myös läänin tason koordinaatiossa on varmistettava riittävä naisiin kohdistuvan väkivallan erityisasiantuntemus.

Sosiaali- ja terveysministeriön Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinointi -työryhmä kutsuu teidät kertomaan organisaationne väkivallan vähentämiseksi tekemästä työstä perjantaina 25.8.2006 klo 12.45-13.45 osoitteeseen Snellmaninkatu 13, 5. kerros (kokoushuone).

Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinointi -työryhmän perustamisesta on päätetty sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän kokouksessa 23.2.2006. Työryhmän tehtävänä on selvittää väkivallan vähentämistyöhön liittyvän osaamisen ja kehittämistoiminnan koordinoitua.

Asiantuntijoiden kuuleminen on taustana selvitykselle, jonka työryhmä laatii marraskuuhun 2006 mennessä.

Pyydämme vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

1.

Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004 - 2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

a) Kaupungin turvallisuusstrategia A18/2001 päivitetään syksyn 2006 aikana. Helsingissä turvallisuussuunnittelu perustuu kaupunginvaltuuston hyväksymään turvallisuusstrategiaan ja siinä määriteltyihin painopistealueisiin. Turvallisuusstrategian toteutumisen seuranta- ja koordinaatiovastuu on Helsingin kaupungin hallintokeskuksen turvallisuus- ja valmiusosastolla.

b) Helsingin kaupunginvaltuusto käsitteli perheväkivallan ehkäisyohjelmaa 11.6.1997 ja painotti samalla, että väkivallan ehkäisytyö kuuluu kaikille kaupungin hallintokunnille ja väkivaltaan puuttuminen on osa normaalia auttamistyötä. Kaupunginvaltuusto tulee käsittelemään ohjelman päivittämistä syksyn 2006 aikana.

2.

Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

a) Turvallisuusstrategiassa on eri hallintokunnille annettu tehtäväksi toteuttaa kunkin omaan toimialaan kuuluvia kaupungin turvallisuutta edistäviä toimenpiteitä.

b) Helsingin kaupungin perheväkivaltatyöryhmä tarjoaa vuosittain täydennyskoulutusta noin 500 kaupungin ja sen sidosryhmien työntekijälle. Niissä työntekijät oppivat tunnistamaan asiakkaan väkivaltakokemuksia ja auttamaan heitä selviämään väkivallan aiheuttamista traumoista. Koulutuksissa on käsitelty myös työskentelyä väkivaltaisten miesten ja naisten kanssa. Koulutukseen on jatkuva tarve, sillä tilaisuudet ovat aina täynnä. Niissä asioita tarkastellaan lasten, naisten ja miesten näkökulmasta.

3.

Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytön tukemisessa?

- a) Aktiivinen toimija muiden joukossa.
- b) Perheväkivallan ehkäisyohjelmassa mainittuja strategisia painopistealueita on pyritty konkretisoimaan koulutusilaisuuksien yhteydessä. Ohjelmaa on tarkoitus konkretisoida tätä vuonna myös päivittämällä Eteläisen perheväkivaltatyöryhmän opas "Ensiapua perheväkivaltaan eteläisessä suurpiirissä: tunnistaminen – auttaminen – yhteistyö" koko kaupungin kattavaksi palveluohjausoppaaksi perheväkivallan kanssa työskentelevien käyttöön.

4.

Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

- a) Keskittämistä tärkeämpää on verkostoituneen yhteistyön vahvistaminen. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa poikkihallinnollisen ja moniammatillisen viranomaistyön lisäämistä.

5.

Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

- a) Sama kuin edellä.

Marjo Ruismäki
 aluepäällikkö
 perheneuvola
 lapsiperheiden palvelujen vastuualue
 sosiaalivirasto
 Helsingin kaupunki

puheenjohtaja
 Helsingin kaupungin perheväkivaltatyöryhmä/Terve –ja turvallinen kaupunki neuvottelukunta

kunnan yhdyshenkilö/sosiaalivirasto/Helsingin kaupunki
 lähisuhteissa- ja perheissä tapahtuvan väkivallan ehkäisemisen 2004 – 2007 hanke
 Etelä-Suomen lääninhallitus

Oikeusministeriö
Rikksentorjuntaneuvoston sihteeristö
Minna Piispa

1. Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004—2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Rikksentorjuntaneuvoston ehdotus Kansallisesta väkivallan vähentämishajelmasta julkaistiin vuonna 2005. Kansallisella ohjelmalla pyritään vakavan väkivallan seurausten vähentämiseen. Tavoitteena on vaikuttaa niin humalahakuiseen juomiseen ja syrjäytyneisiin väkivallan käyttäjiin ja uhreihin kuin madaltaa parisuhdeväkivaltaan puuttumiskynnystä ja ehkäistä työssä koettua väkivaltaa. Keskeisenä on henkirikosten vähentäminen.

Rikksentorjuntaneuvoston sihteeristö on koordinoanut kansallisen naisuhritutkimuksen, ja henkilöstön edustaja osallistuu tutkimuksen analysointiin ja raportointiin.

Liitteenä on listaus oikeusministeriön hallinnonalalla tehdyistä väkivaltaan liittyvistä tutkimuksista. Tutkimukset tuottavat valtakunnan tasolla tietoa väkivallan yleisyydestä, väkivallan ennaltaehkäisystä ja uhrin asemasta. Valtakunnallista tietoa voidaan käyttää hyväksi alueellisessa ja paikallisessa ehkäisytyössä.

Järvenpäässä toteutettavaan väkivallan vähentämisen pilottihankkeeseen liittyy myös arviointi, josta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää muillakin paikkakunnilla. Pilottihankkeessa etsitään hyviä käytäntöjä, joita muuallakin voitaisiin toteuttaa. Väkivallan vähentämisen hankkeeseen ja väkivallan ennaltaehkäisyyn paikallistasolla liittyy se, että varmistetaan palveluketjujen toimivuus, palveluiden saatavuus ja niistä tiedottaminen.

2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Väkivallan vähentämishajelmaan kootut suositukset väkivallan vähentämiseksi sopivat toteutettaviksi myös paikallistasolla. Järvenpäässä toteutetaan pilottina paikallista väkivallan vähentämishanketta kansallisen väkivallan vähentämishajelman mallin mukaan.

Rikksentorjuntaneuvosto myöntää rahoitusta paikallisiin rikksentorjuntaa ja väkivallan vähentämistä tukeviin hankkeisiin.

Rikksentorjuntaneuvosto pyrkii kehittämään yhdysenkilöverkostoaan turvallisuussuunnittelua kehittävässä työryhmän työn yhteydessä. Kyseinen sisäasiainministeriövetoainen työryhmä lähettää tänä syksynä kaikille Suomen poliisipäälliköille kirjeen, jossa poliisipäälliköt määrätään kutsumaan koolle kunnan johto ja pelastusjohto keskustelemaan paikallisen/alueellisen turvallisuussuunnittelun kehittämisestä. Tämän yhteydessä rikksentorjuntaneuvoston sihteeristö aikoo lähettää poliisipäälliköille kirjeen, jossa pyydetään nimeämään yhdysenkilö tai päivittämään yhdysenkilöiden tiedot. Rikksentorjuntaneuvosto lähettää yhdysenkilöilleen tiedotteita ja tarjoaa koulutusta (seminaareja).

3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?

Rikksentorjuntaneuvosto on tehnyt päätöksen väkivaltajaoston asettamisesta edistämään väkivaltatyötä ja koordinoimaan kansallista väkivallan vähentämishjelmaa. Jaosto toimii samalla alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukena. Jaoston tehtävinä on seurata väkivallan kehitystä ja kehittää väkivallan kehityksen seurantajärjestelmiä, seurata ja edistää väkivallan vähentämishjelman toteutusta ja tarvittaessa tehdä ehdotuksia eri toimijoiden yhteistyön kehittämiseksi, kehittää väkivallan ehkäisemisen osaamista ja edistää tietoisuutta hyvistä ehkäisykäytännöistä ja tehdä ehdotuksia väkivallan ehkäisyä palveleviksi tutkimuksiksi. Väkivaltajaoston yhtenä tehtävänä on sovittaa yhteen eri ministeriöiden väkivallan ehkäisytoimet. Jaosto on aloittanut tehtävänsä työryhmänä. Työryhmään on valittu väkivallan ja sen ehkäisyn asiantuntijoita, jotka ovat rikksentorjuntaneuvoston varsinaisia tai varajäseniä olevista väkivallan ja sen ehkäisyn asiantuntijoista. Työryhmään kuuluvat Kauko Aromaa (Heuni), Helena Ewalds (STM), Martti Lehti (Optl), Kari Tolvanen (Helsingin poliisi) ja puheenjohtajana toimii Marita Ruuhonen (Suomen Mielenterveysseura). Väkivaltajaostoon kootaan STM:n, SM:n, poliisin ym. keskeisten ohjelmien koordinaattorit.

Rikksentorjuntaneuvosto on ehdottanut Internet-sivuston perustamista, jolta suoraan tai yhteyksien kautta löytyisi väkivallan ehkäisyn keskeinen materiaali. Neuvosto pyrkii edistämään väkivaltaan liittyvää koulutusta ja oppimateriaalien sekä väkivallan ehkäisyn oppaiden tuottamista.

Jaoston työssään tuottama materiaali on kaikkien väkivallan ehkäisytyötä tekevien käytettävissä.

Kansallisen väkivallan vähentämishjelman osana toteutetaan pilottihanketta Järvenpäässä. Hankkeessa lähdetään paikallisista lähtökohdista suunnittelemaan toimenpiteitä väkivallan vähentämiseksi ja arvioidaan niitä. Rikksentorjuntaneuvoston sihteeristö osallistuu koordinoivana tahona paikallistason suunnitteluun ja tukee sen toteuttamista.

4. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Kehittämisen ja keskittämisen tarvetta on. Luonnoksessa kansallisesta väkivallan vähentämishjelmasta oli ehdotus koordinaatiokeskuksen perustamisesta. Osaamisen valtakunnallisessa keskittämisessä ja kehittämisessä olisi tärkeää, että siinä otettaisiin huomioon kokonaisvaltainen näkemys väkivallasta. Osa uhrien auttamiseksi tarkoitetuista toimenpiteistä ja väkivallan vähentämisen keinoista on samoja kaikytyypiselle väkivallalle, osa taas eriytyy väkivallan erityispiirteiden mukaan. Lähisuhdeväkivallalla on omia erityispiirteitä, jotka vaativat omanlaisensa lähestymistavan ja erilaisia toimenpiteitä väkivallan vähentämiseksi, mutta ei pidä myöskään unohtaa muita väkivallan muotoja eikä uhreja. Näin ollen osaamiskeskuksessa pitäisi olla laaja tietämys erilaisesta väkivallasta, niiden erityispiirteistä ja yhteisistä piirteistä, väkivallan vaikutuksista ja seurausten hoidosta sekä tutkimuksen että käytännön auttamistyön puolelta. Valtakunnallista osaamiskeskusta perustettaessa pitäisi tarkkaan miettiä, mikä rooli väkivaltajaostolla on ja mikä rooli osaamiskeskuksella on. Organisoinnissa on tärkeää, että kaikki keskeiset ministeriöt ovat siinä mukana, jotta asialle saadaan mahdollisimman laaja hyväksyntä ja asiaa voidaan viedä eteenpäin myös ministeriöiden kautta.

5. Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se organisoidaan?

Läänintasolla keskittäminen voisi olla paikallaan. Jokaisella läänillä voisi olla yksi henkilö koordinoimassa väkivallan ehkäisytyötä. Koordinaattorit perustaisivat keskenään verkoston. STM:n lähi- ja perheväkivallan ehkäisyhanke toimii tällä hetkellä näin. Ennen hankkeen umpeutumista olisi mietittävä, voisiko lääneissä olla kokonaisvaltaisesti väkivallan torjuntaan suuntautuvia elimiä, verkostoja tai toimihenkilöitä.

OIKEUSMINISTERIÖ

Rikossentorjuntaneuvoston sihteeristö / Kansallinen väkivallan vähentämishjelma

10.8.2006

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALALLA TEHTYJÄ VÄKIVALLAN EHKÄISYTYÖHÖN LIITTYVIÄ TUTKIMUKSIA

Yhteenveto

Väkivallan yleisyyttä kuvaavia tutkimuksia

Kansainvälinen rikosuhritutkimus (PAKK, Heiskanen)

Uhriutumisen ja rikollisuuden pelko eri väestöryhmissä ja näiden ilmiöiden kehitys toistuvilla poikkileikkaustutkimuksilla.

Heiskanen, Markku & Sirén, Reino & Aromaa, Kauko: (2004) Suomalaisten turvallisuus 2003. Vuoden 2003 haastattelututkimuksen ennakkotuloksia suomalaisten tapaturmien ja rikosten kohteeksi joutumisesta ja pelosta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 458 / Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 29. Helsinki: Edita.

Heiskanen, Markku & Sirén, Reino & Aromaa, Kauko: (2004) Victimization and fear in Finland 2003. Interim report of the 2003 national survey of victimisation to accidents, violence, property crime, and fear. National Research Institute of Legal Policy Research Communications 59 / The Police College of Finland Communications 35. Helsinki: Edita.

Piispa, Minna (2004). Väkipalva ja parisuhde. Nuorten naisten kokeman parisuhdeväkivallan määrittely surveytutkimuksessa. Tilastokeskuksen tutkimuksia 241. Helsinki.

Sirén, Reino & Honkatukia, Päivi (toim.) (2005). Suomalaiset väkivallan uhreina. Tuloksia 1980–2003 kansallisista uhrihaastattelututkimuksista. OPTL:n julkaisuja 216. Helsinki.

Uhritutkimus 2006

Vuosien 1983–2003 tutkimussarjan jatko. Sisäisen turvallisuuden ohjelma koordinoi rahoituksen. Raportointi väkivallan ja rikosten osalta: OPTL, tapaturmien osalta: KTL (koordinoivat tahot). Valmisteluvaihe.

Usko, toivo, hakkaus -uusinta 2005

Vuonna 1997 toteutetun naisuhritutkimuksen uusinta. Rikossentorjuntaneuvosto on koordinoi rahoituksen, raportoinnin ja tutkimuksen ohjauksen. Raportointiin osallistuvat oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto, Heuni, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ja Poliisiammattikorkeakoulu. Raportti valmis syksyllä 2006.

Lehti, Martti (2004): Henkirikoskatsaus 2002. OPTL 206.

Katsaus henkirikollisuuden tämänhetkiseen rakenteeseen ja rikososaapuolten taustaan henkirikostietokannan sisältämien tietojen perusteella. Selvitys törkeän väkivallan ennaltaehkäisyn mahdollisuuksista ja metodeista. Rikollisuuden rakenne poikkeaa maassamme olennaisesti

esim. Yhdysvalloissa vallitsevasta, ulkomaiset ehkäisymallit eivät siten sellaisenaan sovellettavissa Suomen oloihin. Rikollisuuden ongelmaryhmä meillä suhteellisen helposti tunnistettavissa ja pääosaan rikoksista liittyy pitkään jatkunutta ennalta oirehtimista. Ennaltaehkäisylle periaatteessa edellytyksiä. 2004.

Heiskanen, Markku & Siren, Reino & Aromaa, Kauko (2004). Suomalaisten turvallisuus 2003. OPTL tta 58.

Vuoden 2003 väestökyselyn ennakkoraportti. Naisten työtehtävissä kokema väkivalta on lisääntynyt, kun taas perhe- ja läheisväkivalta vähentynyt. Vammaan johtivat miehillä erityisesti ravintola- ja muu huvipaikkaväkivalta, jonka määrä on lisääntynyt aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna. Yhteishanke OPTL ja PAKK. 2004.

Lehti, Martti (2005): Henkirikoskatsaus

Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän ensimmäinen verkkokatsaus. Yhteishanke OPTL, PAKK, SM. Sisältää keskeisimmät tiedot henkirikollisuuden määrällisestä ja rakenteellisesta kehityksestä sekä rikosten selvittämiseen liittyvistä seikoista. 2005 (jatkuva hanke).

Kivivuori, Janne & Salmi, Venla (2005). Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995–2004. OPTL 214

Nuorisoriikollisuuskyselyjen (15–16-vuotiaisiin kohdistettu kokonaisrikollisuuden osoitinjärjestelmän) raportti. Väkivalta pysynyt suhteellisen vakaana 1995–2004, omaisuus- ja vahingontekoriikollisuus vähentynyt. 2005.

Honkatukia, Päivi (2005) Väkivalta maahanmuuttajien kokemana ja kertomana. Kirjassa Paa-nanen, Seppo (toim.) Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Tilastokeskus.

Artikkelissa on analysoitu maahanmuuttajien elinolotutkimuksen aineistosta venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten maahanmuuttajien kokeman väkivallan yleisyyttä ja piirteitä, tapausten tuloa viranomaisten tietoon sekä kokemusten yhteyttä näiden ryhmien viihtyvyyteen Suomessa. Valmistuu vuoden 2005 aikana.

Nuoret henkirikosten tekijöinä 1980–2003. (Martti Lehti, OPTL)

Tutkimus nuorten henkirikollisuudesta 1980–2003 mielentilatutkimusaineistojen perusteella. Erityispaino rikoksiin syyllistyneiden taustassa tapahtuneissa muutoksissa ja vuosien 1998–2002 väkivaltapiikin taustatekijöissä. Aineistonkeruuvaihe.

Nuorten miesten rikoskäyttäytyminen 1962 ja 2006. (Janne Kivivuori, OPTL)

Itse ilmoitetun rikollisuuden tutkimus. Valmisteluvaihe.

Rikollisuustilanne-katsaus koostaa yhteen maamme rikollisuustilanteen. Ainoa katsaus, jossa virallistilastoja tulkitaan lähdekritiittisesti ja systemaattisesti kokonaisrikollisuuden osoitinjärjestelmien valossa. 2005 (jatkuva hanke, ilmestyy vuosittain).

Kemppi, Sari & Kivivuori, Janne (2004). Rikosuutisoinnin määrä Yleisradion television pääuutislähetyksessä 1985–2003. OPTL tta 63.

Rikosuutisointi lisääntyi voimakkaasti 1990-luvulla. Tutkimus relevantti, koska se käsittelee väkivallan pelkoa ja turvallisuuden subjektiivista kokemista. 2004.

Rikollisuustilanne-katsaukset (1997–2004). Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Ennalta ehkäisevää työtä käsitteleviä tutkimuksia

Keisala, Herta (2006). Parisuhdeväkivalta moniammatillisen työn kohteena. Arviointitutkimus Espoon yhteistyöverkoston ja Lyömättömän linjan toiminnasta parisuhdeväkivallan lopettamiseksi. Helsinki: OPTL tiedonantoja 68.

Rikosseuraamusviraston monisteita 2/2006. Lähisuhdeväkivaltaan liittyvä toiminta vankeuden aikana. Työryhmän mietintö.

RIKOKSEN UHRIN ASEMAN PARANTAMINEN

Kainulainen, Heini (2004). Raiskattu? Tutkimus raiskausten käsittelemisestä rikosprosessissa. Helsinki: OPTL 212 & Tilastokeskus Oikeus 2004:16.

Tietoa poliisin tietoon tulleiden raiskausten piirteistä ja raiskausrikosten käsittelemisestä rikosprosessissa. 2004.

Lappi-Seppälä, Tapio & Hinkkanen, Ville (2004). Selvityksiä raiskausrangaistuksista ja rangaistuskäytännön yhtenäisyydestä. OPTL tta 61.

Seksuaalirikosten rangaistuskäytäntöä koskeva yleisselvitys.

Kansanterveyslaitos
Mielenterveyden ja alkoholitutkimuksen osasto
Nuorten mielenterveysyksikkö
Mauri Marttunen

23.8.2006

Vastaukset Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinoitua selvittävän työryhmän kysymyksiin Kansanterveyslaitoksen osalta

1. Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004–2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Kansanterveyslaitoksen Koti ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn yksikön työ painottuu tapaturmiin, mutta useimmat seurannassa käytetyt aineistot sisältävät tietoa myös väkivallasta. Hoitoilmoitusrekisteristä ja kuolemansyyrekisteristä seurataan kuolemaan tai sairaalahoitoon johtaneita henkilövahinkoja, joita käyttämällä aineistosta saadaan tieto väkivallan seurauksena hoidetuista henkilöistä. Kansallinen uhritutkimus, tapaturmia ja väkivaltaa koskeva väestöhaastattelu, toteutetaan vuonna 2006 ja mahdollisuuksien mukaan kolmen vuoden välein toistettuna Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa yhdessä koordinoituna.

Paikallisella tasolla Koti ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn yksikkö on osallistunut Pohjois-Kymenlaaksoon rakennettavan ns. henkilövahinkoja tutkivan anturikeskuksen synnyttämisessä. Kouvolan seudulle on rakennettu erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuoltoon ja sosiaalitoimeen sekä tulevan vuoden aikana myös koulutoimeen kattava henkilövahinkojen seuranta. Terveystieteiden aineisto sisältää vuodeosastohoitoa vaativat väkivallan aiheuttamat henkilövahingot kuin myös polikliinisesti sekä hammashoitoloissa hoidetut.

Mielenterveyden ja alkoholitutkimuksen osastolla nuorten mielenterveysyksikössä on tehty tutkimusta 15–16-vuotiaiden nuorten aggressiivisen käyttäytymisen ja päihteiden käytön yhteyksistä. Tämä tutkimuslinja perustuu siihen, että merkittävä osa muihin ihmisiin kohdistuvasta väkivaltaisesta käyttäytymisestä liittyy päihteiden käyttöön.

2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Yllä kuvattu nuorten aggressiivisen käyttäytymisen ja päihteiden käytön yhteyksiä koskeva tutkimus jatkuu ja sitä on resurssien niin salliessa mahdollista lisätä. KTL:ssä on myös muita edustavia nuoria koskevia väestötutkimusaineistoja, joita analysoimalla on mahdollista selvittää nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen yleisyyttä ja luonnetta ja yhteyksiä mm. päihdekäyttöön ja psykopatologiaan. Näihin liittyvän tutkimuksen osaamista ja päihdeasiantunte-
musta on KTL:ssä.

3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?

Pääjohtaja Pekka Puskan kanssa käydyn alustavan keskustelun perusteella KTL tehtävänsä mukaisesti on kiinnostunut koko väestön terveyteen liittyvän väkivallan ja väkivallan riskitekijöitä koskevasta tutkimuksesta käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa.

4. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Tarvetta väkivallan ehkäisytyöhön liittyvän osaamisen valtakunnalliseen keskittämiseen on. Koordinaatiota ja kansanterveysnäkökulmaa voisi vahvistaa. Organisointi voisi tapahtua esimerkiksi perustamalla johonkin STM:n alaiseen laitokseen väkivallan ehkäisyyn erikoistuva yksikkö.

5. Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se organisoidaan?

Alueellista koordinaatiota pohdittaessa olisi tarpeen yleisemminkin terveyden edistämisen ja kansanterveystyön alueellisen vastuun miettiminen. Organisaatioon ei erityistä kantaa.

Maarit Vartia
Työterveyslaitos
24.8.2006

Työväkivallan tutkimus, kehittämistyö ja koulutus Työterveyslaitoksella

Työterveyslaitoksella on viime vuosina tehty useita työväkivaltaan liittyviä tutkimuksia. Tutkimusten yhteydessä ja erikseen on tehty monenlaista väkivallan vähentämiseen ja ehkäisyyn liittyvää kehittämistyötä yhteistyössä työpaikkojen ja organisaatioiden kanssa. Työterveyslaitos tarjoaa myös monenlaista tutkimukseen pohjaavaa työväkivaltaa käsittelevää koulutusta.

Tutkimus

Työssä kohdattavan väkivallan osalta on tutkittu sekä fyysistä väkivaltaa, jossa väkivallan kohdistaja tai uhkailija on työn kohteena oleva tai ulkopuolinen henkilö, että työyhteisöjen sisäistä väkivaltaa, joka ilmenee pääasiassa henkisenä väkivaltana, kiusaamisena ja epäasiallisena kohteluna.

Seuraavassa esitellään työväkivaltaa koskevia tutkimuksia viime vuosilta:

- Työ ja terveys Suomessa -haastattelututkimukset vuosilta 1997, 2000 ja 2003. Uusi aineisto kerätty keväällä 2006 (ei vielä julkaistu). Työ ja terveys Suomessa -tutkimuksissa selvitetään uhkailun tai fyysisen väkivallan kohteeksi joutumista työssä tai työmatkalla sekä henkisen väkivallan ja kiusaamisen kohteeksi joutumista työssä. Tutkimuksen kohderyhmä edustaa Suomen työikäistä väestöä. Tutkimus antaa tietoa väkivallan kohteeksi joutumisen määrästä, ja tutkimuksen säännöllinen toistaminen mahdollistaa tulosten vertailun eri ajankohtina.
- Väkivallan luonnetta ja määrää sekä uhka- ja väkivaltatilanteiden syitä ja seurauksia on tutkittu poliisipartiotyössä ja yksityissektorin vartiointityössä (Selin & Leino 2005). Meneillään on tutkimukset rajavartijoiden ja tullitarkastajien työstä. Tutkimusten tavoitteena on mm. kehittää keinoja työturvallisuuden parantamiseksi. Haastatteluaineistoa ja kyselyn tuloksia käytetään myös koulutuksen tukena.
- Väkivaltaa vankeinhoitotyössä selvittävässä tutkimuksessa (Vartia & Hyyti 1999) tutkimuksen kohteena oli sekä vankien vankeinhoitohenkilöstöön kohdistama väkivalta verbaalisesta väkivallasta aseella uhkailuun että työyhteisön sisäinen väkivalta. Tutkimus osoitti, että työn piirteet ja työyhteisön toimivuus olivat yhteydessä vankien henkilöstöön kohdistamaan väkivaltaan.
- Asiakkaiden taholta kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu kaupoissa, kioskeissa, huoltoasemilla ja apteekkeissa (Isotalus & Saarela 2000, Isotalus, Saarela & Vartia-Väänänen 1999). Tutkimuksissa selvitettiin myös mm. turvallisuuden kannalta oleellisia tilaratkaisuja, valvonta- ja hälytyslaitteita sekä väkivaltatilanteissa toimimiseen saatua koulutusta.

- Koulujen henkilöstön hyvinvointiin kohdistuneessa tutkimuksessa (Hakanen & Honkanen 2001) selvitettiin sekä oppilaiden kohdistamaa sanallista ja fyysistä väkivaltaa että itse koettua ja havaittua henkistä väkivaltaa henkilöstön keskuudessa.
- Parhaillaan meneillään olevassa monikulttuurisia työyhteisöjä ja maahanmuuttajatyöntekijöiden integroitumista suomalaisille työpaikoille selvittävässä tutkimuksessa karotetaan myös sekä asiakkaiden että työyhteisön jäsenten työntekijöihin kohdistamaa epäasiallista ja loukkaavaa kohtelua sekä kiusaamista.
- Kaikkiaan työyhteisön sisäiseen henkiseen väkivaltaan ja työpaikkakiusaamiseen liittyvää tutkimusta on tehty 1980–90-lukujen taitteesta alkaen. Yksinomaan henkistä väkivaltaa, mm. laajuutta, ilmenemismuotoja, taustoja ja seurauksia on tutkittu mm. valtionhallinnon työpaikoilla ja kuntasektorilla.

Henkisen väkivallan ja kiusaamisen kohteeksi joutumista ja mm. kiusatuksi joutumisen vaikutusta depression on puolestaan tutkittu sairaaloissa toteutetussa pitkittäistutkimuksessa (Kivimäki ym. 2003).

Kiusatuksi itsensä kokeneiden omakohtaisia tarinoita on kerätty tammi-kesäkuun aikana 2006 yhteistyössä Johtamistaidon opiston, Suomalaisen Kirjallisuuden seuran ja TJS opintokeskuksen kanssa. Keräyksessä koottiin yksilöllisiä ja yhteisöllisiä keinoja kiusaamistilanteen ratkaisemiseksi. Tavoitteena on tuottaa koulutus- ym. materiaalia työsuojeluhenkilöstölle ja muille kiusaamistilanteiden selvittämisen prosesseissa toimiville.

- Nykyisin työoloja ja työn piirteitä kartoittavat tutkimukset sisältävät usein myös työväkivaltaa koskevat osiot.

Kehittämistyö

Väkivaltariskien arviointi

"Työkuormituksen arviointimenetelmä TIKKA" on kehitetty työhön liittyvien erilaisten riskitekijöiden arvioimiseksi. Väkivallan uhka on yksi työturvallisuuteen liittyvistä arvioitavista tekijöistä. Epäasiallisen kohtelun (työpaikkakiusaamisen) ja häirinnän esiintymistä työyhteisössä arvioidaan TIKKA-menetelmässä yhtenä työn sosiaalisena kuormitustekijänä.

KAURIS (KAUpan RISKit) -menetelmä työväkivaltariskien kartoitukseen ja hallintaan on tarkoitettu työpaikan väkivaltavaarojen ja varautumistason arviointiin. Menetelmä sisältää tarkistuslistan, jota voidaan käyttää työpaikan turvallisuustason arviointiin ja kehittämiseen. Mukana on toimintatapoja ja ohjeita väkivaltatilanteiden torjumiseksi. Menetelmä on kehitetty kaupan sektorilla, mutta sitä voidaan soveltaa myös muilla sektoreilla.

Poliisien ja vartijoiden keskuudessa tehdyssä tutkimuksessa on kehitetty systemaattista mallia, joka auttaa havaitsemaan ja analysoimaan työssä kohdattuja uhka- ja väkivaltatilanteiden kriittisiä vaiheita ja työntekijän toimintaa näissä eri vaiheissa.

Toimintamallien rakentaminen

Yritysten ja organisaatioiden kanssa on rakennettu yrityskohtaisia toimintamalleja ja -ohjeistuksia, miten työpaikalla menetellään, jos joku kokee joutuneensa kiusaamisen tai epäasiallisen kohtelun kohteeksi. Yritysten kanssa laaditut ohjeistukset ja toimintamallit auttavat ja tukevat työpaikkojen esimiehiä ja työyhteisöjä ottamaan esiin ja selvittämään syntyneet kiusaamiskokemukset. Toimintamallien olemassaolon koetaan myös ennalta ehkäisevän kiusaamista.

Tiedonvälitys

Työterveyslaitoksen julkaisemassa kirjassa "Huumeiden käyttäjän kohtaaminen työssä" (Lusa S. toim. 2000) käsitellään myös väkivaltaisen henkilön kohtaamista.

Opas tilannearvion tekemiseen ja väkivaltatilanteiden hallintaan vartiointisektorilla ilmestyy syksyllä 2006. Opas soveltuu myös muille sektoreille.

Koulutus

Työterveyslaitoksella tehtävien tutkimusten tuloksia välitetään monenlaisessa koulutuksessa. Koulutuksen kohteena ovat sekä työyhteisöt ja esimiehet että eri toimijat kuten työterveys- huolto-, työsuojelu- ja luottamushenkilöstö.

Koulutusta annetaan mm. seuraavista työväkivaltaan liittyvistä teemoista:

- Epäasiallinen kohtelu ja häirintä, henkinen väkivalta ja kiusaaminen työssä
 - kiusaamisen kokemuksen laajuus työelämässä ja eri sektoreilla
 - epäasiallisen kohtelun ja kiusaamisen juuret ja taustat
 - kiusaamisen kierteen eteneminen työyhteisössä
 - kiusaamisen ja epäasiallisen kohtelun ennaltaehkäisy ja selvittäminen työpaikalla
 - epäasiallisen kohtelun kohteeksi joutuneen tukeminen
 - esimiehen, työterveyshuollon ja työsuojelun rooli ja keinot tilanteen selvittämisessä

Koulutus auttaa kaikkia osapuolia tunnistamaan häirinnän ja epäasiallisen kohtelun työpaikalla ja ymmärtämään sen syntyyn liittyviä erilaisia tekijöitä ja prosesseja sekä helpottaa ja tukee kiusaamistilanteiden puheeksiottamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Koulutus tukee toimijoita selvittämään kiusaamistilanteita omassa roolissaan.

- Uhka- ja väkivaltatilanteiden analysointi – miten työpaikalla sattuneita kriittisiä tilanteita voidaan arvioida ja käsitellä käytännössä. Koulutus lisää koulutettavien taitoja toimia erityyppisissä uhka- ja väkivaltatilanteissa sekä auttaa välttämään samanlaisten tilanteiden toistumista.
- Koulutusta, jossa kartoitetaan työpaikan väkivaltariskejä ja laaditaan konkreettisia toimenpidesuunnitelmia.
- TIKKA työkuormituksen arviointimenetelmän käyttö.
- Huumeiden käyttäjän kohtaaminen työssä.

Työterveyslaitoksen rooli paikallisessa ja alueellisessa väkivallan ehkäisytyössä

Työterveyslaitos toimii valtakunnallisesti. Toimipisteitä on Helsingin lisäksi Uudellamaalla, Tampereella, Turussa, Lappeenrannassa, Kuopiossa ja Oulussa.

Tutkija ja asiantuntija: kerää tietoa työväkivallasta ja sen vaikutuksista työntekijöihin ja organisaatioihin, jakaa tietoa tarvitsijoille päättäjistä yksittäisiin työntekijöihin.

Kehittäjä ja konsultti: auttaa ja tukee työpaikkoja väkivaltatilanteiden ennalta ehkäisemiseen tähtäävässä työssä.

Kouluttaja: kouluttaa työsuojelu- ja työterveyshuoltohenkilöstöä, luottamusmiehiä, esimiehiä ja johtoa ja työyhteisöjä.

Tiedottaja: raportteja, artikkeleita ja muita julkaisuja työväkivallasta.

Tarve

Tarvetta on taholle/paikalle, josta tarvitsijat, niin yksittäiset ihmiset kuin eri toimijat kuten työsuojelu- ja työterveyshuoltohenkilöstö saisivat tietoa esimerkiksi olemassa olevista tutkimuksista, ohjeista ja käytännössä toimivista malleista sekä apua sopivan kehittäjän tai kouluttajan löytämiseen jne.

Juhani Iivari

VÄKIVALTAAN LIITTYVÄSTÄ TUTKIMUSTOIMINNASTA STAKESISSA

Teema	Tutkimuksen nimi ja tekijä, organisaatio	Liittymisestä väkivallan ehkäisytöihin	Valmistusajan kohta	Muuta
Ennalta estävän työn tehostaminen rikosten ja häiriöiden ennalta estämiseksi	Paikallinen alkoholipolitiikka (PAKKA). Alkoholiongelmiin ehkäisy Hämeenlinnan ja Jyväskylän seuduilla. Tutkimus- ja kehittämissuunnitelma vuodelta 2004–2008. http://www.pakka.fi/	Välillisesti	2008	
Väkivaltarikollisuuden vähentäminen	Läheisuhdeväkivaltaan sovittelussa. Tutkimus- ja kehittämissuunnitelman realistinen arviointi. FinSoc 5/2004 STAKES. Tekijät: Aune Flinck ja Juhani Iivari Recognition and treatment of sexual abuse of a child. In: Evidence - Based Medicine Guidelines. Duodecim / Wiley & Sons. 2004 Tekijä: Sirpa Taskinen	Väkivallan katkaiseminen ja ennalta ehkäiseminen. Keskeinen tulos: Läheisuhdeväkivallan sovitteluun soveltuvia tapauksia ei voida rajata ulkopuolelle rikoksen vakavuuden mukaan. Tärkein kriteeri sovitteluun soveltuvuudelle ovat osapuolten henkiset, taloudelliset ja sosiaaliset voimavarat. Välillisesti	2004 2004	

<p>Huumausainerikollisuuden vähentäminen</p>	<p>Normaalin rajan molemmilla puolilla Stakes, tutkimuksia 144, 2004 Tekijä: Elina Vironkangas</p> <p>Huumeet ajankuvana, Stakes, tutkimuksia 149. Tekijä: Mikko Salasuo</p>	<p>Välillisesti</p> <p>Välillisesti</p>	<p>2004</p> <p>2005</p>	
<p>Uusintarikollisuuden vähentäminen</p>	<p>Tuomittu maahanmuuttaja. Tilastollinen ja kvalitatiivinen tutkimus maahanmuuttajien päär rikostuomioista ja van kilarangaistuksen saaneista. SA:n Syreenihankkeen loppuraportti, Helsingin yliopisto ja Stakes 2006 Tekijä: Juhani Iivari</p>	<p>Maahanmuuttajien väkivaltarikostuomiot ovat lisääntyneet nopeammin kuin heidän muissa rikoksissa saamansa tuomiot ja ne ovat yli kaksinkertaiset maahanmuuttajien väestöosuuksiin verrattuna. Tutkimuksessa otetaan kantaa myös seuraamusjärjestelmän kehittämiseen rikoksiin syyllistyneiden maahanmuuttajien kotouttamispolitiikan kehittämiseksi</p>	<p>2006</p>	

Sosiaali- ja terveysministeriön Väkivallan vähentämistyön osaamisen ja kehittämisen koordinointi -työryhmän kuuleminen
25.8.2006 klo 11-12

Kirkkohallitus / Väkivallasta sovintoon -kampanja
Kati Jääskeläinen

Vastauksena sosiaali- ja terveysministeriön esittämiin kysymyksiin Kirkkohallitus toteaa seuraavaa.

1. Mitä väkivallan ehkäisytyön toimintaa tai tutkimusta teillä on ollut käynnissä vuosina 2004-2006? Miten tämä toiminta tukee alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Jatkuva toiminta

Kirkon perustyön eri muodoissa, kuten kasvatustyössä, diakoniassa ja perhetyössä, on kyse ihmisyyttä ja turvallisuutta edistävästä työstä. Työntekijät kohtaavat, kuuntelevat ja auttavat ihmisiä kokonaisvaltaisesti erilaisissa elämäntilanteissa. Esimerkiksi lapsi- ja nuorisotyöntekijöitä seurakunnissa on yli 4 000 ja diakoniatyöntekijöitä noin 1 200.

Kirkon perheasioiden neuvottelukeskusten (41 kpl) toimenkuvaan kuuluu perheen ongelmissa auttamisen ohella ennaltaehkäisevän perhetyön tukeminen. Neuvottelukeskusten asiakkaiden ilmoittamista tulositystä väkivalta on mainittu perusteeksi 4,5 % tapauksista.

Väkivaltakysymyksiä käsitellään monissa kirkon täydennys- ja erikoistumiskoulutuksissa kuten sielunhoidon ja sairaalasielunhoidon, perhetyön, perheneuvojien, Palvelevan puhelimen ja erityisnuorisotyön koulutuksessa.

Hankkeet

Väkivallasta sovintoon -projekti

Kirkkohallituksen koordinoiman projektin painopisteinä vuosina 2004-2006 ovat olleet väkivaltakulttuuri lasten ja nuorten maailmassa, väkivalta perheessä sekä rasismi ja muukalaisviha. Projektin pyrkimyksenä on ollut nostaa Kirkkojen maailmanneuvoston väkivallan vastaisen vuosikymmenen (2001-2010) perusviesti rauhasta, väkivallattomuudesta sekä sovinnosta laajasti suomalaisten tietoisuuteen. Projektia on toteutettu yhteistyöverkoston kanssa. Projektivuosina on järjestetty koulutustilaisuuksia sekä tiedotustoimintaa.

Toiminnallinen painopiste on lokakuussa vietettävä Väkivallaton viikko, jonka aikana järjestetään viikon teemaa käsitteleviä tapahtumia eri puolilla maata. Projekti on lisäksi mukana useissa väkivallan ehkäisyä tukevissa verkostoissa. Lisätietoja:

www.evl.fi/vakivallastasoovintoon

Virtaa välillämme - parisuhdekurssit nuorille aikuisille

Virtaa välillämme on 18-30-vuotiaille aikuisille suunnattu parisuhdekurssi. Kurssilla opetellaan mm. tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Valtakunnallinen projekti etenee hiippakunnittain vuosien 2004-2007 aikana, jonka jälkeen se pyritään vakiinnuttamaan yhdeksi seurakuntien toimintamuodoksi.

Lisätietoja: www.virtaavalillamme.fi

Varhainen puuttuminen (Varpu)

Kirkkohallitus osallistuu sosiaali- ja terveysministeriön organisoimaan eri hallinnonalojen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyöhön perustuvaan varhaisen puuttumisen (Varpu) hankkeeseen (2004-2006). Hiippakunnissa on vuosina 2004-2005 järjestetty varhaisen puuttumisen päiviä. Kirkkohallitukseen on perustettu oma Varpu-työryhmä, joka laatii syksyllä 2006 toimenpideohjelman varhaisen puuttumisesta Kirkkohallituksen työaloilla. Työskentely on tarkoitus laajentaa myös hiippakunta- ja paikallisseurakuntatasolle.

Sopuavain

Sopuavain - lasten ja nuorten väkivaltaa vastaan -projekti oli vuoden 2003 Yhteisvastuukeräyksen "Väkivallasta vastuuseen" kotimainen kohde. Vuosina 2003-2005 toteutetun yhteistyöhankkeen tavoitteena oli:

- ehkäistä lasten ja nuorten väkivaltaista käyttäytymistä
- tukea niitä lapsia ja nuoria, jotka ovat joutuneet väkivallan kohteeksi
- vahvistaa ammattilaisten ja vanhempien verkostoja väkivaltaa vastaan
- kehittää seurakuntien diakonian ja kasvatuksen välistä yhteistyötä.

Sopuavaimen toteuttivat Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Nuorten Keskus, Suomen Ev.lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus, Suomen Poikien ja Tyttöjen keskus - PTK.

Sopuavaimessa oli mukana kymmenen paikkakuntaa, joilla toteutettiin noin kaksi vuotta kestävä paikallinen, Sopuavaimen tavoitteita noudattava projekti. Myös paikallisseurakunnat osallistuivat projektien toteutukseen.

Sopuavaimen vastuujärjestöt ovat laatineet koulutus- ja kurssitarjottimen, johon on kehitelty ja koottu lasten ja nuorten väkivallan ehkäisemiseen liittyviä materiaaleja ja kursseja. Nämä tuotteet ovat kaikkien vapaassa käytössä. Lisäksi vuonna 2006 valmistui tutkimus hankkeen tuloksista.

Lisätietoja Nuorten Keskuksen verkkosivuilta: www.nuortenkeskus.fi

Kirkkohallituksen muita osallistumisia / jäsenyyksiä:

- STM:n Lähisuhteissa ja perheissä tapahtuvan väkivallan ehkäiseminen 2004-2007 / Etelä-Suomen lääni: kehittämistyöryhmä ja Uudenmaan alueellinen asiantuntijaverkosto
- Helsingin kaupungin väkivallan ehkäisyn työryhmä
- Rikoksantorjuntaneuvoston johtoryhmä
- Rikosuhripäivystyksen johtoryhmä (seurakunnat mukana alueellisissa työryhmissä)
- Kätketyt äänet - Kampanja ikäihmisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan (kevät 2006)

Julkaisut

Kirkot sanovat ei naisiin kohdistuvalle väkivallalle, Luterilaisen maailmanliiton toimintaohjelma kirkkoille (2004). Toimintaohjelma on jaettu kaikkiin seurakuntiin. Julkaisu pdf-muodossa: www.evl.fi/kkh/to/kkn/ei_vakivallalle.pdf

2. Onko teillä suunnitteilla toimintaa, joka tukisi alueellista ja paikallista väkivallan ehkäisytyötä?

Erillistä, suoraan paikalliseen väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää toimintaa on suunnitteilla lähinnä seuraavasti:

- Varhaisen puuttumisen toimintamuotoja suunnitellaan ulotettavaksi ja levitettäväksi hiippakuntiin ja seurakuntiin.

- Väkivallasta sovintoon -projektin suunnitellaan jatkuvan vuosina 2007-2010. Keskeisenä tavoitteena on tukea mm. tiedon välittämisen ja koulutuksen avulla väkivallan ehkäisytyötä paikallisella tasolla. Tavoitteena on järjestää alueellisia tai paikallisia Väkivallasta sovintoon -foorumeita. Projektin verkkosivuja tullaan kehittämään tietopankiksi väkivallan ehkäisytyötä tekeville.

3. Miten näette oman roolinne alueellisen ja paikallisen väkivallan ehkäisytyön tukemisessa?

Kirkkohallitus voi tukea väkivallan ehkäisytyötä hiippakunnissa ja seurakunnissa erityisesti tiedotuksen ja julkaisujen avulla. Väkivallan ehkäisytyötä voidaan tukea myös koulutusten, eri työntekijäryhmille järjestettävien neuvottelupäivien ja seminaarien kautta. Kirkkohallitus voi lisäksi edistää yhteistyötä kirkon eri toimijoiden välillä sekä myös kirkon ja yhteiskunnan muiden toimijoiden välillä. Esimerkiksi seurakuntia voidaan kannustaa osallistumaan aktiivisesti paikalliseen tai seudulliseen väkivallan ehkäisytyöhön kuten turvallisuussuunnitelmien ja väkivallan vastustamisohjelmien tekemiseen.

4. Onko teidän mielestänne tarvetta valtakunnallisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Tällä hetkellä väkivallan ehkäisytyötä tehdään hajautetusti eri hallinnonaloilla, ja sen kokonaisuutta on vaikea hahmottaa. Eri tahoilla tehdään päällekkäistäkin toimintaa. Lisäksi tieto eri alueilla kehitetyistä malleista ja menetelmistä on hajallaan ja siten vaikeasti hyödynnettävissä. Väkivallan ehkäisyn eri osa-alueiden asiantuntemusta yhdistävälle koordinoinnille on siten selkeästi tarvetta.

Koordinaatiosta vastaavan tahon riittävän painoarvon takaamiseksi sillä tulisi olla mahdollisimman itsenäinen asema ja riittävät resurssit. Väkivallan ehkäisytyön eri osa-alueilla pitäisi olla omat erityisasiantuntijat ja niille tulisi laatia omat toimintaohjelmat. Näissä ohjelmissa tulisi huomioida myös kansalaisjärjestöjen tietotaito ja kokemus. Koordinoivan tahon/instituutin/keskuksen keskeisiä tehtäviä tulisi olla mm. moniammatillinen yhteistyö kuten tiedotus ja internetsivujen ylläpito, koulutus, materiaalin tuotanto, tutkimus, kehittämistoiminta ja kansainvälinen yhteistyö. On tärkeää, että jo kehitettyjä menetelmiä systematisoidaan ja levitetään valtakunnallisesti.

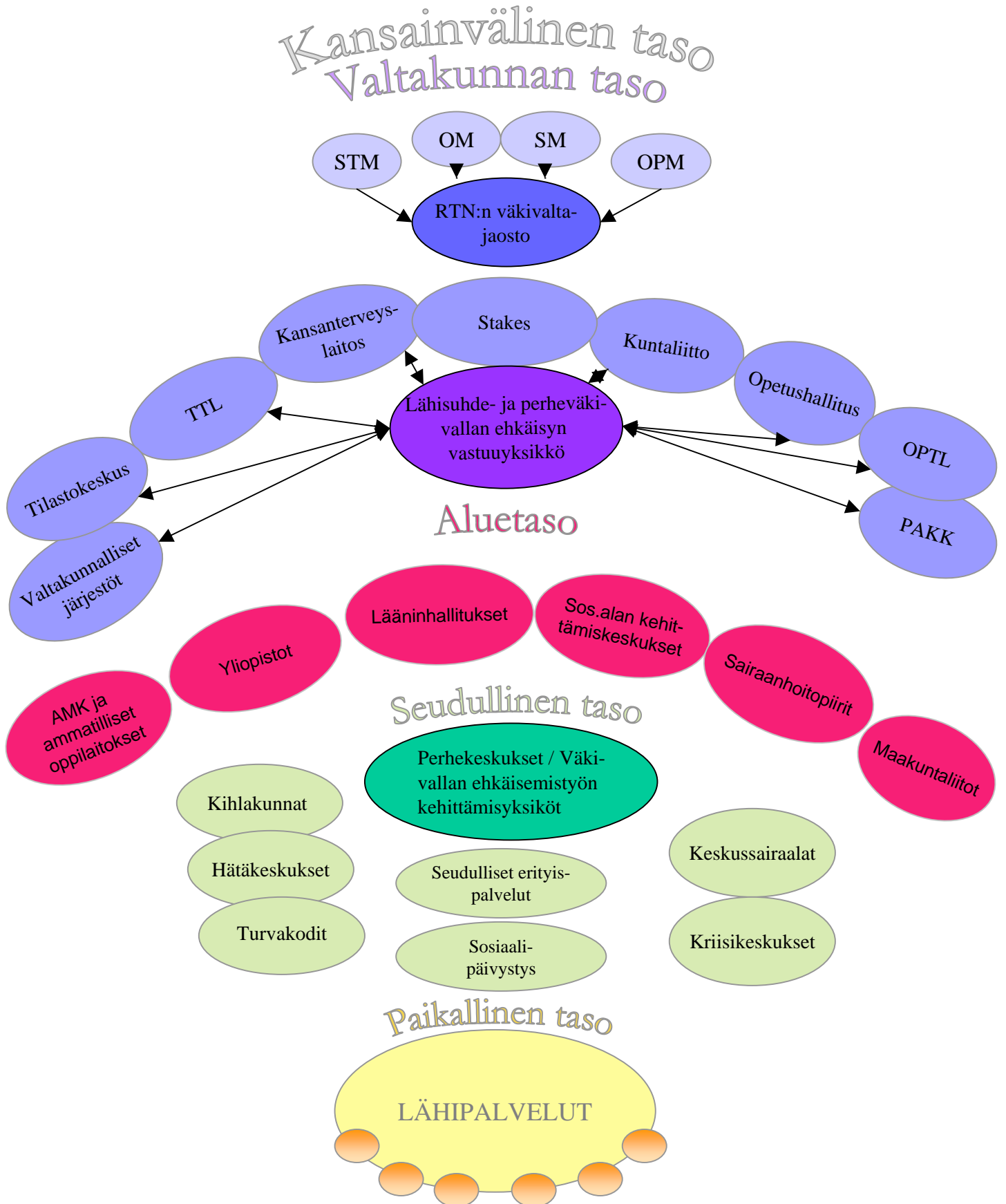
Eri hallintorajat ylittävän koordinoinnin ohella kunkin hallinnonalan tulee vastata väkivallan ehkäisyohjelmien edellyttämistä toimenpiteistä omassa toiminnassaan ja taloudessaan.

5. Onko teidän mielestänne tarvetta alueellisesti keskittää väkivallan ehkäisytyöhön liittyvää osaamista? Jos on, niin miten se tulisi organisoida?

Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan on tärkeää, että väkivallan ehkäisytyötä koordinoidaan myös alueellisella tasolla. Lääninhallitukset ovat luonteva taho vastaamaan alueellisesta toteutuksesta. Uusien verkostojen ja yhteistyöelinten perustamisen tarvetta arvioitaessa on tärkeä huomioida ja hyödyntää sosiaali- ja terveysministeriön lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäiseminen -toimintaohjelman aikana saatuja kokemuksia lääneihin perustettujen alueellisten kehittämistyöryhmien ja aluekoordinaattoreiden työstä.

Myös kuntiin ja seutukuntiin rakennettuja yhteistoimintamalleja ja koordinoitelmia tulee hyödyntää mahdollisimman paljon. Pysyvien tulosten aikaansaamiseksi on oleellista, että väkivallan ehkäisyn tavoitteet kiinnittyvät paikallisiin ja alueellisiin perusrakenteisiin.

LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALLAN EHKÄISYTYÖN TOIMIJOISTA JA VASTUUTAHOISTA

- 2006: 1 Anita Haataja, Maija-Liisa Järviö, Esko Mustonen. Talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi. Pilottihanke sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta.
ISBN 952-00-1928-6 (nid.)
ISBN 952-00-1929-4 (PDF)
- 2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma vuodelle 2006. (Moniste)
ISBN 952-00-1933-2 (nid.)
ISBN 952-00-1934-0 (PDF)
- 3 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tulossopimukset kaudelle 2004-2007. Tarkistusvuosi 2006. (Moniste)
ISBN 952-00-1937-5 (nid.)
ISBN 952-00-1938-3 (PDF)
- 4 Seppo Tuomola. Kansallisen terveysthankkeen piiriin kuuluvan hankerahoituksen vaikuttavuuden arviointi. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1939-1 (PDF)
- 5 Ehkäisevää huumetyötä nuorten työpajoilla kehittävän hankkeen loppuraportti.
ISBN 952-00-1940-5 (nid.)
ISBN 952-00-1941-3 (PDF)
- 6 Rikoksista rangaistujen tuen tarve. Suositukset yhteistoiminnalle. Vankien jälkihuoltotyöryhmän raportti.
ISBN 952-00-1942-1 (nid.)
ISBN 952-00-1943-X (PDF)
- 7 Lasten tuetut ja valvotut tapaamiset. (Moniste)
ISBN 952-00-1944-8 (nid.)
ISBN 952-00-1945-6 (PDF)
- 8 Terveysthuollon valtakunnallisen tietojärjestelmäarkkitehtuurin periaatteet. Alueellisista ratkaisuista kansalliseen kokonaisuuteen.
ISBN 952-00-1948-0 (nid.)
ISBN 952-00-1949-9 (PDF)
- 9 Christel Lamberg-Allardt, Heli Viljakainen ja työryhmä. D-vitamiinitilanteen seuranta tutkimus 2002-2004.
ISBN 952-00-1952-9 (PDF)
- 10 Päivähoitopaikkojen tilat ja turvallisuus. Helsingin ja Oulunsalon päivähoitohenkilökunnalle sekä lasten vanhemmille ja huoltajille suunnattujen kyselyjen tulokset. Toim. Airi Palosaari ja Olli Saarsalmi.
ISBN 952-00-1953-7 (nid.)
ISBN 952-00-1954-5 (PDF)
- 11 Kansallinen varautumissuunnitelma influenssapandemiaa varten. Kansallisen pandemiavarautumisen työryhmän ehdotus.
ISBN 952-00-1985-5 (nid.)
ISBN 952-00-1986-3 (PDF)
- 12 Niilo Färkkilä. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan ja maksujärjestelmän uudistaminen. Lausuntoyhteenveto toimikunnan mietinnöstä. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1987-1 (PDF)

- 2006: 13 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantaryhmän raportti sosiaali- ja terveysministeriölle vuoden 2005 toiminnasta. (Moniste)
ISBN 952-00-1988-X (nid.)
ISBN 952-00-1989-8 (PDF)
- 14 Hallituksen tasa-arvo-ohjelman (2004-2007) seurantaraportti. Maaliskuu 2006. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1960-X (PDF)
- 15 Ehdotus sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien sisällön uudistamiseksi. (Moniste)
ISBN 952-00-2000-4 (nid.)
ISBN 952-00-2001-2 (PDF)
- 16 Niilo Färkkilä, Tarja Kahiluoto, Merja Kivistö. Lasten päivähoiton tilannekatsaus. Syyskuu 2005. (Moniste)
ISBN 952-00-2002-0 (nid.)
ISBN 952-00-2003-9 (PDF)
- 17 Perhepäivähoidon kehittämishaasteita. Toim. Sanna Parrila.
ISBN 952-00-2008-X (nid.)
ISBN 952-00-2009-8 (PDF)
- 18 Terveydenhuollon varautumiskoulutuksen haasteita. Selvitys häiriötilanteiden ja poikkeusolojen koulutuksesta ammattikorkeakouluissa ja lääketieteellisissä tiedekunnissa. (Moniste)
ISBN 952-00-1962-6 (nid.)
ISBN 952-00-1963-4 (PDF)
- 19 Alkoholilolot EU-Suomessa. Kulutus, haitat ja politiikan kehys 1990-2005.
ISBN 952-00-2089-6 (nid.)
ISBN 952-00-2090-X (PDF)
- 20 Alkoholförhållandena i EU-Finland. Konsumtion, skadeverkningar och policyramar 1990-2005.
ISBN 952-00-2012-8 (inh.)
ISBN 952-00-2013-6 (PDF)
- 21 Alcohol Issues in Finland after Accession to the EU. Consumption, Harm and Policy Framework 1990-2005.
ISBN 952-00-2014-4 (print.)
ISBN 952-00-2015-2 (PDF)
- 22 Carita Lahti, Sini Jämsén, Saara Tarumo. Samapalkkaisuuteen palkkausjärjestelmämuutuksiin. Työn vaatavuuden ja henkilön pätevyuden arviointi Suomessa.
ISBN 952-00-2016-0 (nid.)
ISBN 952-00-2017-9 (PDF)
- 23 Valtioneuvoston vammaispoliittisen selonteon tausta-aineisto. (Moniste)
ISBN 952-00-2020-9 (nid.)
ISBN 952-00-2021-7 (PDF)
- 24 Työurat pitenevät? Veto-ohjelman indikaattorit. (Moniste)
ISBN 952-00-2030-6 (nid.)
ISBN 952-00-2031-4 (PDF)
- 25 Lastensuojelulain kokonaisuudistustyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2032-2 (nid.)
ISBN 952-00-2033-0 (PDF)
- 26 Liisa Heinimäki. Varhaisen tuen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa. VarTu -hankekuvaus 2004-2005. (Moniste)
ISBN 952-00-2041-1 (nid.)
ISBN 952-00-2042-X (PDF)

- 2006: 27 Rakennusalan terveystarkastusten seurantarekisteri. (Moniste)
ISBN 952-00-2043-8 (nid.)
ISBN 952-00-2044-6 (PDF)
- 28 Petri Virtanen, Janne Jalava, Mari Ruuth. Valtakunnallisen työtaturmaohjelman arviointi. Tammikuu 2006.
ISBN 952-00-2045-4 (nid.)
ISBN 952-00-2046-2 (PDF)
- 29 Arja Rimpelä, Susanna Rainio, Lasse Pere, Tomi Lintonen, Matti Rimpelä. Use of Tobacco Products, Alcohol Use and Exposure to Drugs in 1977-2005.
ISBN 952-00-2047-0 (paperback)
ISBN 952-00-2048-9 (PDF)
- 30 Sirkka-Liisa Kivelä. Geriatrisen hoidon ja vanhustyön kehittäminen. Selvityshenkilön raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2068-3 (nid.)
ISBN 952-00-2069-1 (PDF)
- 31 Lapsiperheiden toimeentuloedellytysten kehittäminen. Koordinaatioryhmän yhteenvetoraportti.
ISBN 952-00-2070-5 (nid.)
ISBN 952-00-2071-3 (PDF)
- 32 Jyrki Korkeila. Psykiatrian opetuksen kehittämistarpeet perusterveydenhuollossa. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-2072-1 (PDF)
- 33 Oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2079-9 (nid.)
ISBN 952-00-2080-2 (PDF)
- 34 EVO-tutkimusrahoituksen jakoperusteiden uudistaminen. Työryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2085-3 (nid.)
ISBN 952-00-2086-1 (PDF)
- 35 Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus 2006. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1966-9 (PDF)
- 36 Lapsiasiavaltuutetun toimintakertomus vuodelta 2005.
ISBN 952-00-2034-9 (nid.)
ISBN 952-00-2035-7 (PDF)
- 37 Kliinisten laboratorioiden korvausten määräytymisperustetta selvittävän työryhmän raportti. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-2091-8 (PDF)
- 38 Pirjo Näkki. Vankien velkaantuminen ja yhteiskuntaan integroituminen.
ISBN 952-00-1967-7 (nid.)
ISBN 952-00-1968-5 (PDF)
- 39 Raimo Kärkkäinen, Marie Reijo, Keijo Tanner, Timo Tähtinen. Lapsiperheiden asumisen muutokset 1995–2004.
ISBN 952-00-2092-6 (nid.)
ISBN 952-00-2093-4 (PDF)
- 40 Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2102-7 (nid.)
ISBN 952-00-2103-5 (PDF)
- 41 Longer careers? The Veto Programme Indicators. (Moniste)
ISBN 952-00-2104-3 (paperback)
ISBN 952-00-2105-1 (PDF)

- 2006: 42 Anita Haataja. Ikääntyvät työmarkkinoilla 1989-2005.
ISBN 952-00-2107-8 (nid.)
ISBN 952-00-2108-6 (PDF)
- 43 Anita Haataja. Pohjoismainen ansaitsijahoivaajamalli. Ruotsin ja Suomen perhevapaajärjestelmän vertailu.
ISBN 952-00-2109-4 (nid.)
ISBN 952-00-2103-5 (PDF)
- 44 Ulkomailla asuvien sairaanhoidosta Suomessa aiheutuvien kustannusten korvaaminen. EU:n sosiaaliturvan koordinaatioasetusten mukaisten sairaanhoitokustannusten korvaamista selvittäneen työryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2111 6 (nid.)
ISBN 952-00-2112-4 (PDF)
- 45 Jukka Kumpuvuori. Perusoikeuksien rajoittamisesta kehitysvamma palvelujen toteuttamisessa.
ISBN 952-00-2114-0 (nid.)
ISBN 952-00-2115-9 (PDF)
- 46 Petri Virtanen, Janne Jalava, Tuomas Koskela, Janne Kilappa. Syrjäytymistä ehkäisevien EU-hankkeiden arviointi.
ISBN 952-00-2116-7 (nid.)
ISBN 952-00-2117-5 (PDF)
- 47 Peppi Saikku. Asiakasyhteistyötä uudella lailla? Kuntoutuksen asiakasyhteistyön arviointia.
ISBN 952-00-2124-8 (nid.)
ISBN 952-00-2125-6 (PDF)
- 48 Rintamaveteraanikuntoutus vuonna 2005. Selvitys veteraanikuntoutusmäärärahojen käytöstä. (Moniste)
ISBN 952-00-2118-3 (nid.)
ISBN 952-00-2119-1 (PDF)
- 49 Maria Rautio. Terveysten edistämisen koulutus sosiaali- ja terveysalalla.
ISBN 952-00-2142-6 (nid.)
ISBN 952-00-2143-4 (PDF)
- 50 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantaryhmän raportti sosiaali- ja terveysministeriölle kevään 2006 toiminnasta. (Moniste)
ISBN 952-00-2150-7 (nid.)
ISBN 952-00-2151-5 (PDF)
- 51 Aulikki Rautavaara, Jouko Kokko. Kuulo- ja puhevammaisten verkostoituvat tulkkipalvelut. Selvitys alueyhteistyön tuloksellisuudesta ja vaikutuksista.
ISBN 952-00-2157-4 (nid.)
ISBN 952-00-2158-2 (PDF)
- 52 National reports on Strategies for Social Protection and Social inclusion – Finland.
ISBN 952-00-2160-4 (paperback)
ISBN 952-00-2159-0 (PDF)
- 53 Kansallinen raportti sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden strategioista.
ISBN 952-00-2161-2 (nid.)
ISBN 952-00-2162-0 (PDF)
- 54 Huumausainepolitiikan kertomus vuodelta 2005. (Moniste)
ISBN 952-00-2165-5 (nid.)
ISBN 952-00-2166-3 (PDF)
- 55 Sosiaali- ja terveysministeriön kustannuslaskennan kehittämistyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2167-1 (nid.)
ISBN 952-00-2168-X (PDF)

- 2006: 56 Kati Myllymäki. Terveyskeskus 2015. Terveyskeskustyön tulevaisuus. (Moniste)
ISBN 952-00-2169-8 (nid.)
ISBN 952-00-2170-1 (PDF)
- 57 Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Toimintakertomus 2005. (Moniste)
ISBN 952-00-2179-5 (nid.)
ISBN 952-00-2180-9 (PDF)
- 58 Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland. Verksamhetsberättelse 2005.
ISBN 952-00-2181-7 (inh.)
ISBN 952-00-2182-5 (PDF)
- 59 The Finnish Board of Inter-Country Adoption Affairs. Annual Report 2005.
ISBN 952-00-2183-3 (paperback)
ISBN 952-00-2184-1 (PDF)
- 60 Henri Métivier, Sven Nielsen, Jouko Tuomisto, Wolfgang Weiss. International Evaluation of the Research Activities of the Finnish Radiation and Nuclear Safety Authority (STUK).
ISBN 952-00-2187-6 (paperback)
ISBN 952-00-2188-4 (PDF)
- 61 Hengityshalvaukspotilaiden hoito. Valtakunnallisen asiantuntijatyöryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2192-2 (nid.)
ISBN 952-00-2193-0 (PDF)
- 62 Health in the World of Work. Workplace Health Promotion as a Tool for Improving and Extending Work Life.
ISBN 952-00-2194-9 (paperback)
ISBN 952-00-2195-7 (PDF)
- 63 Katastrofirahaston tarvetta selvittäneen työryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2196-5 (nid.)
ISBN 952-00-2197-3 (PDF)
- 64 Sosiaalipäivystyksen kehittäminen.
ISBN 952-00-2204-X (nid.)
ISBN 952-00-2205-8 (PDF)
- 65 Terhi Hermanson. Päihtyneen henkilön akuuttihoito. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeet.
(Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-2208-2 (PDF)
- 66 Terhi Hermanson. Akutvård för berusade personer. Social och hälsovårdsministeriets anvisningar. (Publiceras bara på Internet <http://www.stm.fi/svenska>)
ISBN 952-00-2209-0 (PDF)
- 67 Oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän muistio. Lausuntoyhteenveto työryhmän muistiosta.
ISBN 952-00-2210-4 (nid.)
ISBN 952-00-2211-2 (PDF)
- 68 Tuula-Riitta Markkanen. Johtamisen haaste. Näkemyksiä työssä jaksamisesta ja jatkamisesta. (Moniste)
ISBN 952-00-2214-7 (nid.)
ISBN 952-00-2215-5 (PDF)
- 69 Riikka Kivimäki, Aija Karttunen, Leena Yrjänheikki, Sari Hintikka. Hyvinvointia sairaalatyöhön. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportti 2004-2006.
ISBN 952-00-2219-8 (nid.)
ISBN 952-00-2220-1 (PDF)

- 2006: 70 Vakuutusyhtiölaki 2005 -työryhmän mietintö. (Moniste)
ISBN 952-00-2221-X (nid.)
ISBN 952-00-2222-8 (PDF)
- 71 Heli Kumpula, Anne Lounamaa, Meri Paavola, Philippe Lunetta, Antti Impinen (toim.). Nuorten miesten tapaturmat ja väkivalta.
ISBN 952-00-2129-9 (nid.)
ISBN 952-00-2130-2 (PDF)
- 72 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimustoiminnan tehostaminen. Työryhmän väliraportti. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-2223-6 (PDF)
- 73 H. Piekkola, O-P. Ruuskanen. Työtä eri elämänvaiheissa ja ajankäyttö. Äidit ikääntyvät.
ISBN 952-00-2226-0 (nid.)
ISBN 952-00-2227-9 (PDF)
- 74 Biopankit ja lainsäädäntö Suomessa 2006. Ihmisperäisten näytekokoelmien hyödyntämistä selvittävän työryhmän väliraportti. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-2228-7 (PDF)
- 75 Men and Gender Equality. Towards Progressive Policies. Conference Report. Edited by Jouni Varanka, Antti Närhinen and Reetta Siukola.
ISBN 952-00-2131-0 (pb)
ISBN 952-00-2132-9 (PDF)
- 76 Utvecklande av socialjour.
ISBN 952-00-2133-7 (inh.)
ISBN 952-00-2134-5 (PDF)
- 77 Reetta Siukola. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen Suomen valtionhallinnossa.
ISBN 952-00-2230-9 (nid.)
ISBN 952-00-2231-7 (PDF)
- 78 Sosiaali- ja terveysministeriön toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2008-2011. (Moniste)
ISBN 952-00-2235-X (nid.)
ISBN 952-00-2236-8 (PDF)
- 79 Erkki Rajaniemi. Työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteet. Selvityshenkilön raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2241-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2242-6 (PDF)
- 80 Tuulikki Petäjaniemi. Selvitys samapalkkaisuutta edistävän palkkausjärjestelmähankkeen tarpeellisuudesta. Selvityshenkilön raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2239-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2240-2 (PDF)
- 81 Psykososiaalinen tuki ja palvelut suuronnettomuudessa. Asiantuntijatyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2243-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2244-0 (PDF)
- 82 Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön koordinointi ja osaamisen keskittäminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2135-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2136-8 (PDF)